

Riksdagens protokoll

2005/06:78

Torsdagen den 23 februari

Kl. 12.00 – 19.30

Protokoll
2005/06:78

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 17 februari.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Siw Wittgren-Ahl* (s) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Mariam Osman Sherifay* som suppleant i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden
Mariam Osman Sherifay (s)

4 § Återkallelse av motion

Andre vice talmannen meddelade att *Gunilla Tjernberg* (kd) i skrivelse den 17 februari återkallat den av henne väckta motionen 2005/06:T304 *Promillegräns för cyklist*.

Andre vice talmannen meddelade att talmannen avskrivit denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM49 Förordning om avgaskrav och om reparationsinformation för personbilar och lätta lastbilar KOM(2005)683 till trafikutskottet

2005/06:FPM50 Tematisk strategi om luftföroreningar KOM(2005)446 till miljö- och jordbruksutskottet

2005/06:FPM51 Förslag till direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa KOM(2005)447 till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2005/06:79 till socialförsäkringsutskottet

Redogörelser
2005/06:RRS10 till finansutskottet
2005/06:RRS12 till utbildningsutskottet

Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.

7 § Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU14
Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.

Anf. 1 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! När vi i dag här i kammaren diskuterar tryck- och yttrandefrihetsfrågor är det oundvikligt, anser jag, att inte beröra den fråga som just nu väcker en så intensiv debatt i hela världen. Jag syftar naturligtvis på de så kallade Muhammedteckningarna som publicerats av den danska tidningen Jyllands-Posten.

”Jag ogillar vad du säger, men jag är beredd att med mitt liv försvara din rätt att säga det.” Voltaires bevingade ord har under den senaste tiden yttrats ett otal gånger av många som debatterat Muhammedteckningarna.

Uppståndelsen kring bilderna visar mycket tydligt den grundläggande konflikten mellan å ena sidan tryck- och yttrandefriheten och å andra sidan respekten för olika människors åsikter och tro.

En liknande men betydligt mycket mildare konflikt är den som uppstod med anledning av pastor Åke Greens predikan med grova angrepp på homosexualiteten utifrån pastorns bibelsyn.

Teckningarna av Muhammed upplevs ju som mycket kränkande av troende muslimer därför att det är förbjudet att avbilda profeten. Till detta kommer att bilderna är både fula och elaka. Det är en osympatisk

idé, menar jag, om medierna avsiktligt sårar och kränker människors åsikter och tro bara för att provocera.

Men det är upp till medierna själva att avgöra hur de vill agera. Det får inte vara en uppgift för regeringar, tjänstemän eller självutnämnda smaktyckare.

I ett fritt land ska människor fritt få publicera vad de vill inom ramen för de lagar som gäller.

Sverige och inget annat land har fullständig tryck- och yttrandefrihet.

Muhammedteckningarna var lagliga att visa i alla länder där de visades. Så trots att bilderna var kränkande för muslimer måste regeringarna i dessa länder tänka efter väldigt noga innan de förbjuder dem. Tryck- och yttrandefriheten måste inkludera också rätten att göra narr av religionen. Detta är inte bara en mänsklig rättighet utan också grundbulten i ett liberalt samhälle. När en sådan frihet hotas av våld måste regeringar reservationslöst försvara denna frihet. Det gäller naturligtvis inte bara den svenska regeringen utan alla regeringar.

Vad har gått snett från svensk sida i denna fråga?

Grundorsaken är att krisens ursprung och omfattning felbedömdes. Det som egentligen var begränsade, fundamentalistiska grupper desperata försök att vinna inrikespolitiska poäng i sina hemländer, uppfattades från början som en allmän folkresning i arabvärlden.

I paniken togs beslut och gjordes uttalanden som kan komma att få negativa effekter under årtal framåt.

Jag syftar på aktionen mot Levonlines hemsida. Det framgångsrika försöket att avbryta en publicering kan få prejudicerande effekt. Det blir svårare att stå emot nästa gång en fundamentalistisk demonstration larmar utanför en svensk beskickning.

Jag syftar också på attackerna mot Danmark. I nöden prövas vännen. Det kommer att ta lång tid tills våra grannländer litar på att Sverige kommer att ställa upp för dem när det blåser och solidariteten har ett pris. Men vi kommer säkert att fortsätta att hålla vackra tal i Nordiska rådet om det nordiska samförståndet.

Det gäller slutligen avvisandet av ett gemensamt uttalande. Det hade varit en stor styrka om 98 % av Sveriges politiska liv uttalat sig tillsammans. Då hade Sverigedemokraternas agerande inte fungerat.

Nu kommer krav på att yttrandefriheten ska inskränkas i religiösa frågor. Bland annat har FN-chefen Kofi Annan uppmanat västerlandet att se över sin lagstiftning om kränkningar av religiösa symboler. Den exakta gränsdragningen för yttrandefriheten måste naturligtvis kunna diskuteras. Men när frågan har diskuterats i lugn och ro har vi kommit fram till att också religioner får tåla det öppna samhällets hårda granskning.

Men visst måste yttrandefriheten också omfattas av en känsla av ansvar. Människor i allmänhet ägnar sig inte åt att förolämpa varandra trots att man faktiskt har laglig rätt till det. Tryck- och yttrandefriheten kan ofta innebära att människor känner sig sårade och kränkta av vad de får se och höra genom medierna och av andra människor. Hur ska vi då kunna hantera de konflikter som tryck- och yttrandefriheten förorsakar?

Jag är som många med mig övertygad om den avgörande betydelsen av en respektfull dialog människor emellan och av det goda samtalet. Att sprida och stärka rätten att fritt uttrycka sig bland människor måste vara

det bästa och det säkraste sättet att undvika konflikter mellan människor runtom i världen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Folkpartiets reservation 4.

Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Inom utskotten håller vi nu på att förenkla behandlingen av motionerna från allmänna motionstiden så till den milda grad att det blir väldigt svårt för en utomstående att förstå vad riksdagen sysslar med. Effektivitetsbegreppet har blivit viktigare än demokratin. Samtidigt som det i samhället i övrigt nu seriöst och öppet debatteras kring olika moment av mediernas frihet, bidrar vi här i riksdagen till en minskad öppenhet. Det är nästan omöjligt för en medborgare som läser detta betänkande att förstå vad frågorna handlar om eftersom huvuddelen tas i så kallad förenklad ordning.

Fru talman! I den allmänna debatten handlar det nu om bildpubliceringar och om hoten mot den enskildes integritet. Det är viktiga frågor, och Helena Bargholtz var inne på den ena sidan, den om bildpubliceringarna.

Jag har aktualiserat att det måste finnas en rättssymmetri i hanteringen av den personliga integriteten. Jag ska läsa upp vad tryckfrihetsförordningen föreskriver i 1 kap. 3 § eftersom det är lite intressant.

”För missbruk av tryckfriheten eller medverkan däri må ej någon i annan ordning eller i annat fall än denna förordning bestämmer kunna tilltalas eller dömas till ansvar eller ersättningsskyldighet eller skriften konfiskeras eller läggas under beslag.”

Det sägs alltså att om brottet inte finns föreskrivet i tryckfrihetsförordningen får man inte döma vederbörande enligt annan lag.

Det är intressant mot bakgrund av att Europadomstolen i sin tolkning av artikel 8 i Europakonventionen hävdar att det finns gränser för intrång i privatlivet. Och Europakonventionen är också svensk lag.

En motsvarande händelse som den som gällde prinsessan Caroline av Monaco i Tyskland skulle alltså kunna leda till att Sverige skulle kunna fällas för konventionsbrott. Det finns alltså en motsättning här mellan Europakonventionen och tryckfrihetsförordningen.

Enligt tryckfrihetsförordningen finns det inte någon möjlighet att ådöma straffansvar eller skadeståndsskyldighet för publicering i ett grundlagsskyddat medium enbart på den grunden att foton eller artiklar angår privatlivet och inte kan anses utgöra ett bidrag till en diskussion av allmänt intresse.

Fru talman! För något tiotal år sedan gjorde jag en mediepolitisk rapport där jag försökte analysera mediasamhällets förhållande till saklighet, spegling, allsidighet och relevans. Jag påpekade att det var nödvändigt att göra kvalitetsanalyser och frågade om det var möjligt med en självansering i den intensiva medievärld som växte fram; det var i alla fall min förhoppning. Jag efterlyste en sådan ärlighetskultur utifrån de här givna kriterierna, framför allt relevansen. Nu, tio år senare, kan jag bara konstatera att inte så väldigt mycket har hänt, i alla fall inte till det bättre.

Därför tror jag för min del, fru talman, att det är nödvändigt att granska det skydd för privatlivet som vi håller oss med i Sverige. Kanske bör det belysas av Integritetsskyddskommittén, kanske av Tryck- och yttrandefrihetsberedningen. Det är mycket möjligt och ganska troligt att

publiceringsregel 7, som finns med bland branschens egna pressetiska regler, om den personliga integriteten också bör ges lagstöd. Jag tror nämligen att risken för ett betydande skadeståndsansvar skulle vara en viktig preventiv faktor. Det gäller inte möjligheten till process i sig, utan det handlar om en process som gör att man ökar sin förståelse för privatlivets helgd.

Det är, fru talman, inom samma härad som jag i motionen har väckt frågan om att regeringen närmare borde titta på detta med genmälesrätten. Självsaneringen är inte vad den borde vara.

Intressant är också, fru talman, detta med ekonomiskt förtal. I dag kan medierna fullständigt slå undan benen på företag och ekonomisk verksamhet genom publiceringar. Det intressanta är att det inte ens inom branschen finns regler när det gäller branschetiken hos medierna. Man är negativ till positiv textreklam – egentligen en konstig konstruktion. Positiv textreklam är ju alltid reklam *för* något så man skulle inte behöva använda begreppet ”positiv textreklam”, men jag försöker använda det för att göra åtskillnad. Man kan ju också tänka sig att ha negativ textreklam – det vill säga att man vill komma åt något företag eller någon ekonomisk verksamhet.

Om man skriver någonting negativt om ett företag eller en ekonomisk verksamhet är det alltså legalt. Det hindras inte ens av de pressetiska reglerna – det sista är kanske något märkligt – även om det är helt uppenbara fel som publiceras. Man kan alltså utan vidare sänka ett företag eller en ekonomisk verksamhet genom massmediala insatser. Enligt vår mening borde regeringen åtminstone försöka ta initiativ till branschöverläggningar på det här området. En retorisk fråga som jag har gäller etiken. Den borde väl också gälla den ekonomiska verksamheten.

Fru talman! Det är ju ett förenklat förfarande beträffande yrkandena så jag yrkar inte bifall till någon reservation. Dock vill jag säga att Helena Bargholtz nyss gjorde våld på Voltaire. Det påstås, enligt seriösa källor, att han aldrig har fällt yttrandet i fråga utan att han tvärtom var motståndare till yttrandefriheten.

Anf. 3 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Ingvar Svensson knyckte min besserwisserkommentar om Voltaire. Det lär ha varit en av hans sentida biografer som beskrivit hans uppfattning på nämnda sätt. Om det var korrekt vet jag inte.

Jag hade, precis som Helena Bargholtz, tänkt börja i Danmark men inte i den så kallade Muhammedsaken, alltså de karikatyrer som sedan har lett till en omfattande debatt och till protester runtom i världen, utan i en annan händelse. Men innan jag går in på den kan jag gärna säga att jag principiellt naturligtvis delar Helena Bargholtz uppfattning vad gäller både yttrandefriheten och karakteriseringen av de här karikatyrerna som kränkande för många människor. Det finns mycket att säga om det, men jag ska avstå från den debatten och i stället peka på en händelse för tre dagar sedan i Danmark.

Dansk polis grep fyra ledande medlemmar av ett av Folketingets partier, Enhedslisten. Ytterligare tre skulle gripas; jag vet inte om det har skett. De här personerna påstods ha begått ett brott bestående i att de låtit trycka upp T-shirtar med logotyper för dels den palestinska organisationen PFLP, dels Farc från Colombia. En del av intäkterna från tröjorna

skulle gå till legal verksamhet som de här organisationerna håller på med.

PFLP och Farc står på EU:s så kallade terroristlista, och på den grunden kommer – såvitt jag förstår – dessa personer i Danmark att åtalas. Det ligger ett slags ironi i att det etablissemang i Danmark som så principiellt har försvarat yttrandefriheten och tryckfriheten i det landet samtidigt använder våldsmakt för att inskränka samma yttrandefrihet – det är skillnad på yttrande och yttrande.

Jag ska helt kort säga några ord om reservation nr 1, som jag härmed yrkar bifall till. Reservationen handlar om nödvändigheten, behovet, av en utvidgning av yttrandefriheten, av att den ska gälla fullt ut – inte bara inom den politiska sfären och i den offentliga sektorn utan också i resten av arbetslivet.

De skäl som vi har för yttrandefriheten och för att bygga upp yttrandefrihetens skydd på det sätt som vi gör med offentlighetsprincip, med meddelarfrihet, med censurförbud och så vidare gör sig, menar jag, lika gällande på det privata området och i det privata näringslivet. Skillnaden är naturligtvis att det i den delen av samhället finns mycket starka krafter som inte har intresse av att yttrandefriheten utvidgas på detta sätt.

I det så kallade 121-punktsprogram som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och regeringen har kommit överens om för den här mandatperioden finns det en punkt som handlar just om att stärka och utvidga yttrandefriheten i näringslivet. Ett litet litet sådant steg kommer snart, nämligen meddelarskydd i kommunala bolag. Vi menar att detta är helt otillräckligt. Därav följer nämnda reservation som utan att innehålla skarpa förslag i det här läget förordar en utredning. Reservanterna vill peka på de problem som finns när kommuner och landsting lägger ut tidigare offentlig verksamhet på entreprenad varvid helt plötsligt yttrandefrihetens skydd försvagas – alltså samma personer, samma verksamhet och samma finansiering, men helt plötsligt gäller inte yttrandefriheten fullt ut. Detta är inte rimligt, utan detta behöver ses över och lagstiftningen stärkas.

Vi menar att det även i näringslivet och i arbetslivet som helhet behövs en förstärkning av yttrandefriheten och möjligheten att till medier påtala missförhållanden utan att riskera trakasserier. Vi menar att detta är nödvändigt. Därför vidhåller vi vår position i detta avseende och yrkar bifall till reservation nr 1.

Vi har även reservationerna nr 2, 3 och 6. Givetvis står jag bakom även dessa, men för tids vinnande kommer jag inte nu att yrka bifall till dem.

Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Tryck- och yttrandefrihet är en av de grundläggande fri- och rättigheterna som våra medborgare har. Man är tillförsäkrad de rättigheterna, de friheterna, gentemot det allmänna, det offentliga. Det allmänna kan inte och får inte ingripa inom ramen för gällande lagar för att förhindra detta. Under senare tid har vi fått åtminstone signaler om att det måhända görs sådana försök.

Det är någonting som vi från konstitutionsutskottets sida har all anledning att titta närmare på. Vi kommer också i särskild ordning att få granska de frågorna, dock inte i detta betänkande som ju rör framför allt motioner från den allmänna motionstiden 2005.

Jag vill dock betona, eftersom debatten är aktuell, vikten av att vi är tydliga när vi hävdar friheterna men också talar om ansvarstagandet, vikten av ansvar. Det finns signaler som säger att vi behöver skärpa lagstiftningen. Vi från vår sida har, långt innan den senaste debatten, talat om behovet att se över tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna. Vi har gjort det mot bakgrund av att kunna hävda dem även i en ny tid, även med nya förutsättningar, att kunna värna och stärka yttrandefriheten för framtiden. Då talar vi också om ett nytt mediesamhälle som de ska verka i.

Vi har inte gjort det i akt och mening att vilja inskränka. Det är viktigt att betona. Här har medierna ett tydligt ansvar i vår modell, ett ansvar som vi tycker är viktigt att hävda, ett ansvar som de också har all anledning att se över och utveckla för att kunna möta de nya förutsättningar som gäller och också kunna klara samverkan i den nya globala miljön, inte minst inom EU.

Låt oss som sagt utveckla tryck- och yttrandefriheten, inte inskränka den. Självklart måste det vara möjligt att hävda den friheten inom alla sektorer så att inte något område på grund av till exempel religion ska undantas.

Med detta sagt, fru talman, vill jag bara beröra några frågor i de motioner som behandlas i betänkandet. Jag tänker inte yrka bifall till den reservation som vi har under punkt 5, reservation 7, även jag självfallet står bakom den. Jag gör inte det mot bakgrund av att det är förenklad ordning.

Vi har vidare i betänkandet frågan om presstöd, som är en historia som ofta återkommer. Nu hoppas jag att den nya utredning som har presenterat sitt slutbetänkande ska ge förutsättningar för att kunna förnya och utveckla presstödet på ett sätt som gör det lämpat att möta framtiden. Mot den bakgrunden vill vi inte i det här skedet göra något annat ställningstagande än konstatera att vi återkommer när utredningen ska behandlas.

Sedan är det fråga om meddelarskydd, som Mats Einarsson har berört. Det är en viktig del av den offentliga sektorn. Det är en central förutsättning för genomskinlighet, transparens, i vår offentliga verksamhet. Men vi vill från vår sida vara tydliga med att den offentliga sektorn inte ska vara hela samhället. Det finns intressen i den här kammaren som tycker att vi gärna borde göra hela den privata sfären offentlig. Jag förstår att man kan ha sådana önskemål. Från vår sida har vi inte det intresset, utan vi vill särskilja och hålla de olika roller som finns tydliga. Den offentliga sektorns meddelarskydd ska värnas och hävdas, men vi behöver inte vidga det till att omfatta den privata sektorn. Där ska vi göra åtskillnad.

Anf. 5 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag hade äran att bli apostroferad, så jag tar chansen att säga några ord om yttrandefriheten.

Kerstin Lundgren har rätt i att det finns olika uppfattningar om hur omfattande den offentliga sektorn ska vara, eller rättare sagt i hur stor del av samhället demokratins principer ska gälla. Visst, det finns olika uppfattningar om det, och det är därför det är olika partier. Men reservationen utgår från den situation som vi har i dag med en stor privat sektor, där

yttrandefriheten inte har samma skydd som den har inom den offentliga sektorn.

Låt oss lämna den helt privata sektorn därhän tills vidare och koncentreras oss på det som jag tog upp som ett särskilt problem, nämligen när man lägger ut tidigare offentlig verksamhet på entreprenad till privata företag, där det är samma verksamhet, samma personal, samma finansiering men där det också finns en privat ägare. Där upphör plötsligt en stor del av grundlagsskyddet för yttrandefriheten. Vari ligger det rimliga i detta?

Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Man kan naturligtvis resonera som Mats Einarsson gör, att på alla områden där den offentliga sektorn är med och finansierar ska vi ha meddelarskydd och full offentlighet. Den offentliga sektorn finansierar en hel del med bidrag till enskilda personer. Vem vet om det kommer krav på offentlighet där? Den offentliga sektorn handlar mycket med den privata sektorn och finansierar naturligtvis en hel del verksamheter på det sättet, oavsett om det är vägbyggen eller annat. Man kan i nästa skede hävda att vi ska ha insyn också där och att reglerna ska gälla även där.

I den mån som man från offentlig verksamhet avknoppar eller lägger ut till privata aktörer att sköta uppdrag åt den offentliga sektorn är det ett val man har gjort. Då har man överlämnat till den privata sektorn att driva till exempel friskolor eller andra verksamheter. Det är en del som inte är offentlig verksamhet.

Jag tycker att man måste vara tydlig med rågången däremellan. Inom offentlig verksamhet ska meddelarskyddet gälla, men privata aktörer har ett ansvar gentemot sina ägare. Där har vi en lagstiftning som i andra sammanhang är tydlig. Låt oss då hålla oss vid den och inte skapa den här typen av mellanformer.

Men jag kan förstå Mats Einarsson. Det är ett sätt att försöka knappa sig in i ett nytt system. Jag tycker att det vore bättre om vi blev bättre också inom den offentliga sektorn och jobbade mer med att försöka göra den mer öppen och tydlig. Här finns det rätt mycket att göra, inte minst hör vi att det tystnar ute i den verksamheten också.

Anf. 7 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren säger att det är "ett val man har gjort" när man har privatiserat eller lagt ut tidigare offentlig verksamhet på entreprenad. Vem är "man"? Ja, förmodligen majoriteten, får man hoppas, i fullmäktige. Men de anställda, vars yttrandefrihet och meddelarskydd tidigare var skyddat och nu blir berövade detta grundlagsskydd, har inte gjort det valet. Yttrandefriheten skyddas inte för fullmäktigeförsamlingar eller dess majoriteter. Yttrandefriheten skyddas för oss alla som medborgare.

Jag menar att Kerstin Lundgren inte på något rimligt sätt har förklarat varför skilda regler ska gälla för samma typ av verksamhet, finansierad på samma sätt men där den enda skillnaden är att i det ena fallet finns det en privat ägare som ska ha ut någonting av verksamheten och i det andra fallet ligger det inom den offentliga sektorn. Varför ska skyddet för yttrandefriheten vara mindre i det ena fallet och större i det andra? Kerstin

Lundgren har inte på något övertygande sätt visat detta. I stället finns det på det här sluttande planet argumentet att om vi nu börjar stärka yttrandefriheten för det privata kommer vi att knapra oss in i ett nytt system.

Jag bara konstaterar med viss förvåning att Kerstin Lundgren tydligen uppfattar yttrandefrihet som åtminstone ett potentiellt hot mot det ekonomiska system som hon företräder, och det är väl klargörande på sitt sätt.

Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Vi pratar nu inte om yttrandefrihet i stort. Yttrandefrihet är en sak. Frågan gällde meddelarskydd. Det var det jag uppfattade att Mats Einarsson argumenterade för. Att man ska ha meddelarskydd i den offentliga verksamheten har vi sagt är just därför att vi på det sättet ska kunna ha bästa möjliga offentlighet inom det offentliga rummet. Det är viktigt att vi hävdar den delen.

Däremot har vi en privat sektor, och i den privata sektorn och den privata verksamheten gäller andra regler – också stiftade här i kammaren. Där gäller också andra grunder när det gäller meddelarskydd.

Vi tycker inte att det finns skäl att skapa ett mellansteg där man börjar prata om att meddelarskyddet ska gälla även privata aktörer som handlar med offentlig sektor. Det blir ju en väldigt märklig ordning. De privata aktörer som driver verksamhet för offentlig sektor kan ju också mycket väl ha ett annat uppdrag av sina ägare. De behöver inte bara ha relation till en kommun. De kan också mycket väl också ha andra uppdrag. Det är någonting som vi inte styr över i det skedet.

Så fru talman, låt oss hålla det offentliga offentligt och stärka den delen, och låt oss hävda yttrandefrihet generellt. Men vi ska inte ge oss in och diskutera offentliga system i den privata sektorn.

Anf. 9 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Vi lever i en typ av tid som vi då och då kan fundera över hur man kommer att omtala i framtiden. Vad kommer att sägas om vår tid? Var det en fortsättning på den tid då de demokratiska landvinningarna, yttrandefriheten, meddelarfriheten, mötesfriheten, demonstrationsfriheten och föreningsfriheten var ny mark, eller var det en tid då dessa inskränktes? Jag har inte svaret på den frågan – det är mycket svårt att veta vad framtidens människor kommer att säga om oss – men risken finns att man säger det senare.

Det har i debatten talats om Danmark. I förra veckan klargjorde en dansk domstol att Greenpeace, den inte helt okända organisationen, skulle fällas för brott mot terrorlagen. Vad bestod då brottet av? Jo, man hade hängt upp en banderoll mot genmodifierad mat till grisar på motsvarigheten till Lantbrukarnas Riksförbunds huvudkontor. Detta föll inom den danska terrorlagstiftningen, som är en följd av den terrorlagstiftning som också gäller i Sverige i och med EU-beslut. Man klargjorde också att om man fortsätter att genomföra den här typen av aktioner, som ju just varit viktiga för att få de demokratiska landvinningar som vi nu åtnjuter, så ska man få högre och högre böter och straff. Man omöjliggör en stor del av det viktiga folkrörelsearbetet, den civila olydnaden och de fredliga manifestationerna genom den typ av lagar som har kommit un-

der täckmanteln av det diffusa krig mot terrorismen som förs. Om detta skulle en sådan här debatt mycket väl kunna handla.

Men den debatt som nu förs, fru talman, om yttrandefriheten, förs i stället som om hotet mot yttrandefriheten kom från islam. Jag har i tv fått se imamer stående framför affischer där det står ”Vi vill ha dialog” eller ”Låt oss prata” utmålade som ett hot mot yttrandefriheten. Varför då? Jo, därför att muslimer över hela världen har känt sig kränkta över publiceringen i en dansk tidning, publiceringen av nidsbilder på profeten Muhammed. Det är sant att det finns de extremister, också muslimska, som utnyttjat den här publiceringen för att skapa våld och oro för sina egna syften. De finns i vår del av världen, de finns bland högerextremister och de finns i andra delar av världen och bland andra typer av extremister.

Men, fru talman, hotet mot yttrandefriheten kommer inte från dem som anser sig kränkta av publiceringen i Jyllands-Posten eller dem som anser sig inte hörda när den danska statsministern nekade till ett möte med ambassadörerna från de muslimska länderna. Det kommer från dem som straffar Greenpeace för deras aktioner, dem som faller svenska aktivister för det de skriver i tidningar och dem som i spåret av kriget mot terrorismen har gjort inskränkningar i yttrandefriheten.

Alla vi, fru talman, som tror på yttrandefriheten, som tror på demokratin och de mänskliga rättigheterna och som tror på en värld som samsas i dialog och samförstånd snarare än civilisationskamp, vi har anledning att göra våra röster hörda nu – både till värn för yttrandefriheten, till värn för människors lika värde, till värn för möten, till värn för samtal kulturer emellan och till värn för dialoger. Jag tillhör inte dem, fru talman, som tror att inskränkningar i yttrandefriheten skulle vara rätt väg att gå för att möta dem som tror på att vi ska karikera av varandra snarare än möta varandra.

Jag har med ganska förvånad min lagt märke till att riksdagsledamöter som för bara några år sedan slogs med näbbar och klor för att hetslagstiftningen inte skulle inkludera homosexuella nu slåss med näbbar och klor för att man inte ska ha möjlighet att håna eller karikera religioner. Ska vi hamna i en situation där det är möjligt att håna och hetsa mot homosexuella men inte möjligt att tala om religioner? Det är en märklig utveckling. Jag tror inte på den typen av inskränkningar. Men, fru talman, jag tror på möten, jag tror på att man höjer sin röst och jag tror på att man sätter dialog före karikatyrer av andra.

Fru talman! Med detta sagt: Låt mig orda något om de förslag som finns i utskottets betänkande. Vad är det, fru talman, som formar oss till människor? Vad är det som gjort talmannen till den människa talmannen är? Vad är det som gjort mig till den människa jag är? Vad är det som har gjort utskottskamraterna till de människor de är? Ja, vid sidan av erfarenheter, arv och miljö tror jag att intryck är det som formar oss allra mest – intryck av sådant vi möter, sådant vi läser, sådant vi ser och sådant vi matas med. Just på grund av att intrycken formar oss så mycket och gör oss till de människor vi är och delvis bär ansvar för de handlingar vi utför, tror jag att vi måste diskutera vad som ryms i det offentliga rummet. I en reservation lyfter Miljöpartiet tillsammans med Vänsterpartiet frågan om sexualiseringen och pornofieringen av det offentliga rummet, hur det offentliga rummet alltmer fylls av bilder och intryck som objektifierar kvinnokroppen. I reservation nr 1, som jag härmed yrkar bifall till,

lyfter vi fram en del idéer, förslag och tankar på hur man kan komma åt sexualiseringen av offentliga rum. Vi efterlyster också, fru talman, en översyn av hur mycket den pornografiska sektorn omsätter, en insikt om hur det ser ut i den sektor som jag tror att vi gemensamt på olika sätt vill bekämpa.

Avslutningsvis, fru talman, behandlar det här betänkandet frågor om meddelarskyddet för den privata sektorn och anställda där och frågor om presstödet. Jag har i reservationer utvecklat den gröna synen på detta. Jag står givetvis bakom dem, men för tids vinnande väljer jag att inte yrka bifall till dem.

Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag blir något konfunderad över Fridolins utfall när det gäller hetslagstiftning och skulle gärna vilja ha ett förtydligande. Vilka var det som med näbbar och klor motsatte sig utvidgningen av hetslagen och som nu slåss för en trosfritidsparagraf?

Anf. 11 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Om jag inte missminner mig var det inte en enighet i riksdagen om den utvidgning som gjordes när vi behandlade frågan om hetslagstiftningen.

Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Du måste ju, Gustav Fridolin, kunna exemplifiera när du gör den typen av utfall.

Anf. 13 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Om Ingvar Svensson uppfattar att jag har gjort utfall från riksdagens talarstol när jag hållit ett anförande får det stå för honom. Jag bara konstaterade att när vi hade diskussionen om huruvida homosexuella skulle inkluderas i hetslagstiftningen fanns ingen enighet om detta i kammaren. Jag har också konstaterat att vi har kolleger som nu slåss för trosfritidsparagrafen.

Jag har velat visa på det något inkonsekventa i en situation där det ska vara möjligt att hetsa mot homosexuella. I dag är det möjligt att hetsa mot homosexuella inom religionens ram, inom kyrkans ram, med hänvisning till bibelcitater med mera. Däremot är det omöjligt att i den allmänna debatten diskutera problem kring olika religioner om det knyter an till något som skulle kunna störa den trosfritidsparagraf som det talas om.

Anf. 14 ANDERS BENGTSSON (s):

Fru talman! Kollegerna tar ut svängarna rejält när det gäller betänkandet *Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.* Jag ska inte förlänga just den delen av debatten utan instämma i det mesta av det som Gustav Fridolin sade beträffande hetslagstiftningen och synen på den muslimska världen.

Jag tycker att Helena Bargholtz på ett ganska klart sätt visar vad det faktiskt handlar om. Vi ser att det finns både tråkiga och i längden farliga strömningar i samhället, där den kristna västvärlden står mot den mus-

limska världen. Det vi faktiskt säger är att muslimerna i yttrandefrihetens namn får lov att tåla att vi uttalar oss kränkande om, eller trycker bilder av, i det här fallet Muhammed. Jag tror inte att Helena Bargholtz är medveten om det, men det speglar de spänningar som finns – medvetet eller undermedvetet – mellan den kristna och den muslimska världen.

Fru talman! Jag kommer att tala om pornografifrågorna och min kollega Yoomi Renström om meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn samt om presstödet.

Vår tryck- och yttrandefrihet är djupt rotad i vår svenska folksjäl. Det är både bra och nödvändigt att föra diskussioner och bryta åsikter om tryck- och yttrandefriheten. I de motioner som här behandlas finner jag en grundton som jag gärna vill lyfta fram. Det finns hos alla motionärer en respekt för och stolthet över den svenska tryck- och yttrandefriheten.

Trots det vill många av motionärerna göra smärre justeringar i tryck- och yttrandefriheten, alltid med goda argument till förmån för just deras förslag. Många sådana småjusteringar, gjorda i all välvilja, kan dock leda fram till en sammantaget stor förändring och en delvis ny tryck- och yttrandefrihet där den enskildes rättigheter, som en följd av alla i och för sig vällovliga regleringar, minskat.

Mot den bakgrunden är vi socialdemokrater mycket restriktiva till varje förändring av lagstiftningen på detta område. Alla förslag om förändringar ska prövas mycket noggrant och ur alla tänkbara synvinklar. Först då kan en rättvis vägning av den tryck- och yttrandefrihet som vi har göras gentemot förbättringar på andra områden som motionärerna vill åstadkomma.

Fru talman! Jag ska också säga några ord om reservationen om pornografi. Jag är den förste att ställa mig bakom förslaget att vi ska motverka det sexuella tvånget. Vi ska motverka sexhandeln, och vi ska motverka prostitutionen. Vi ska också ha en stor debatt om att motverka förråande sex i massmedierna och i de så kallade dokusåporna, vilket jag tycker är oerhört förnedrande både för dem som deltar och många gånger även för dem som tittar.

Men vi måste i debatten akta oss för en stigmatisering. Vi måste trots allt tillåta sex mellan fria vuxna människor och inse att detta kan te sig på många olika sätt. Det kan vara svårt med gränsdragningen mellan konst och pornografi och mellan förråande pornografi och erotik. Därför har jag svårt att se hur vi vid en sådan kartläggning som efterfrågas i reservationen och i motionerna ska kunna veta vad vi egentligen ska kartlägga. Vad är viktigast – att debattera vad som ryms inom begreppet pornografi eller att vidta åtgärder mot den?

I stället för att ägna tid och kraft åt åtgärder mot pornografin finns det en uppenbar risk att vi fastnar i debatter om ifall Hennes & Mauritz julreklam, Vecko-Revyns sextips eller Big Brother-Lindas aktiviteter under täcket i tv är att betrakta som pornografi eller inte, alltmedan porrbranschens företrädare ler i mjugg och fortsätter sin människoförnedrande verksamhet. Det måste vara viktigare att satsa alla resurser vi kan på att hjälpa de enskilda och organisationer, som redan nu arbetar med att lösa problemet, än att låta tid och kraft gå till spillo på en officiell kartläggning.

Vi vet redan i dag att prostitution och så kallad *trafficking* med kvinnor och barn över våra gränser, inte minst i Europa, är ett gigantiskt pro-

blem. Låt oss därför satsa samhällsresurserna på att direkt bekämpa detta och aktivt stödja dem som vill bidra till den kampen. I linje med detta resonemang fattade regeringen den 17 februari 2005 beslut om att bevilja sammanlagt 2,5 miljoner kronor till 15 olika föreningar och organisationer som arbetar mot sexualiseringen av det offentliga rummet.

Jag yrkar avslag på reservation 2 liksom alla övriga reservationer och bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 15 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja be Anders om ett förtydligande vad gäller det socialdemokratiska motståndet mot att titta närmare på hur man kunde förstärka yttrandefriheten, kanske i synnerhet meddelarfriheten, även inom den privata sektorn. Vi föreslår ju inte en skarp lagstiftning, utan vi skriver att "en utredning bör därför ges i uppdrag att även utreda förutsättningarna för anställda i helt privat regi att få utöva sina grundlagsskyddade rättigheter". Vari ligger det orimliga i detta? Det skulle jag vilja ha ett förtydligande av.

Sedan till frågan om pornografi. Det är sant att det finns en hel del gränsdragningsproblem kring begreppet pornografi, i synnerhet när den kommer till konkret uttryck i form av en bild, en film eller vad det nu kan vara. Det känner vi alla till. Det handlar inte heller bara om bildens innehåll eller utseende utan också om i vilket socialt sammanhang bilden förekommer. Det finns problem kring detta, helt klart, och det finns problem i förhållande till yttrandefriheten och tryckfriheten. Det känner vi alla till.

Vårt förslag handlar om en kartläggning av det som brukar kallas för porrindustrin, och jag menar att den inte är särskilt svår att särskilja från andra uttryck som har med sexualitet att göra. Porrindustrin består till största delen av "vanliga" kapitalistiska företag, ofta väldigt stora, i en del fall börsnoterade. Samtidigt är kunskapen om denna industris omfattning och karaktär ganska bristfällig.

Jag tror att det är fullt möjligt att göra en sådan undersökning. Den vore värdefull som faktagrund för den fortsatta och ofrånkomliga debatten om hur vi ska se på pornografi och hur den eventuellt kan begränsas.

Anf. 16 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Fru talman! Först måste jag nämna att jag inte tog upp något om meddelarskyddet i mitt anförande, utan det kommer min kollega Yoomi Renström att tala om. Jag får be Mats återkomma med den frågan.

När det gäller porrindustrin och reklamen för den blir min retoriska fråga: Vad är det som ska kartläggas och vad är det som är pornografi? Utan att alltför mycket fördjupa oss i det, jag ska inte be Mats redogöra för det i dag, anser jag att just det är problemet. Som jag också sade i mitt anförande måste vi tillåta erotiska bilder. Vi måste tillåta pornografi mellan vuxna, fria människor.

Jag håller med Mats om att mycket av den råa pornografi som produceras är gränsöverskridande och också besläktad med brottslighet av annan karaktär. Därför tycker jag att det är bättre att samhället försöker slå undan benen på porrindustrin till exempel genom att förhindra *trafficking* med kvinnor över gränserna. Det är ofta just dessa kvinnor som används i den förråande pornografin. Jag förmodar att de flesta inte är

med av egen fri vilja utan andra faktorer styr kvinnorna, och även männen, att delta i filmerna. Därför är det bättre att försöka slå undan benen på porrindustrin och i stället använda mer resurser på exempelvis polis och tull.

Anf. 17 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Nu är vi inne på en annan diskussion som handlar om hur man ska kunna bekämpa porrindustrin eller hur som helst dess negativa uttryck. Vi är helt ense om att det finns många åtgärder som inte rör yttrandefrihet eller tryckfrihet och som är både effektivare och viktigare på många sätt. Kamp mot *trafficking* är en sådan sak.

Det finns också åtgärder för att minska vinstmöjligheterna inom porrsektorn. Det har prövats i en del länder, och man borde titta närmare på vad som kan göras när det gäller det. Jag tror att en stor del av porrindustrin skulle upphöra om inte vinstintresset finns där. Sådant här material produceras ju inte av ideella eller konstnärliga intressen.

Vi är helt överens om att det finns många sådana åtgärder som ligger utanför yttrandefrihetens område som är värda att se närmare på. Men reservationen handlar snarast om steget innan vi kommer dit, nämligen om att ta fram ett faktaunderlag.

Definitionsfrågan tror jag knappast är något reellt problem. Man har sagt att det är oerhört svårt att definiera vad som är en elefant, men så fort man ser en så vet man att det är en elefant som man ser. Jag tror att det är lite grann på det sättet när det gäller porrindustrin också.

Anf. 18 ANDERS BENGTTSSON (s) replik:

Fru talman! Jag får i ett annat sammanhang be Mats Einarsson att tala om hur vi ska kunna slå undan vinstintresset. Som jag sade är ju detta något som är kopplat till brottslighet, och om vi kommer att jaga dem ännu mer tror jag att den svarta marknaden kommer att öka rejält. Då ökar vinstintresset också. Vi är ute på ett sluttande plan där.

Jag vet fortfarande inte riktigt vad det är vi ska kartlägga, för gränsdragningen blir svår. Det är bättre att vi har en fri och öppen debatt om detta. Det finns många frivilligorganisationer som arbetar mot den förråande porren. Det finns också etiska nämnder inom reklambranschen och inom medierna som ständigt omprövar annonser och sådant som de själva producerar.

Jag tycker att det är bättre att vi lyfter fram debatten i ljuset, så att vi får en ständig diskussion om detta. Synen på porr förändras ju också över tiden. I början på förra seklet var så kallade franska vykort det värsta man kunde ha. I dag är det ingenting i jämförelse med det som visas på tv, till exempel. Det är en ganska flytande gräns. En kartläggning blir i så fall ingen engångsföreteelse utan något som ständigt måste göras. Vi har redan möjligheter till det i samhället i dag.

Anf. 19 YOOMI RENSTRÖM (s):

Fru talman! Det känns nästan lite futtigt att diskutera det lilla betänkande som vi har med tanke på de internationella och globala utblickar som har gjorts från talarstolen tidigare.

Jag håller med de föregående talarna om att det som händer ute i världen i dag inte har så mycket med yttrandefrihet att göra eller med

mediernas rätt att skriva vad man vill eller visa de bilder man vill, utan det har med andra, mer problematiska frågor, att göra. Jag tror inte att Sveriges relation till Danmark på något sätt försämras av att vi i Sverige försöker inta en vidare attityd till det som händer, i stället för att bara låta det handla om några bilder.

Men, fru talman, låt mig återgå till betänkandet. Att yttrandefriheten är en frihet som vi alla oavsett partifärg hårt värnar om är ingen överraskning. Det är i Sverige lika självklart som att vi tycker att det är viktigt med fria val. Jag tänker uppehålla mig vid två områden där jag tycker att yttrandefriheten behöver stärkas och utvecklas: dels meddelarskyddet för anställda, dels rätten att yttra sig med det fria ordet, vilket vi vill säkerställa och stödja med ett väl utvecklat presstödet.

Fria, objektiva och välinformerade medier är en hörnsten i vårt demokratiska samhälle. För dessa fria medier är just meddelarskyddet en viktig tillgång. Alla anställda i våra offentliga myndigheter har ett mycket starkt meddelarskydd. Deras straffrättsliga ansvar är begränsat, och de kan skydda sig både med hjälp av anonymiteten och med hjälp av förbudet mot efterforskning.

Den kommitté som för några år sedan fick i uppdrag att granska offentlighets- och sekretessfrågorna, Osek, hade som en del i sitt uppdrag att granska om det vore lämpligt med en enhetlig syn på offentlighetsprincipens tillämpning i kommunala respektive statliga bolag. I sitt slutbetänkande, *Insyn och sekretess*, konstaterar man att meddelarfrihetens innebörd i de kommunala företagen var lite oklar. Kommittén påpekar också att syftet aldrig har varit att på något sätt inskränka meddelarfriheten även om den kommunala verksamheten har övergått till ett privaträttsligt objekt, utan man har genom olika regleringar försökt förhindra att någon försvagning av den offentliga insynen ska ske. Men eftersom det trots detta råder en oklarhet förordar kommittén att meddelarfriheten i kommunala företag ska förtydligas.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om presstödet. Det har alltid funnits delade meningar om hur mycket och på vilket sätt man ska stödja våra olika medier. Som jag sade tidigare värnar de fria medierna om sin obundenhet. Men ett demokratiskt samhälle förutsätter också att det finns många röster som för fram sina åsikter och att så många som möjligt kan ta del av åsikterna och informationen. Vi tycker därför att presstödet är oerhört viktigt. Tack vare detta stöd har människor över hela landet tillgång till i stort sett samma utbud eller kan välja sina egna informationskanaler.

Vi anser dock att ett presstödet bör vara generellt utformat. Syftet med presstödet är att garantera en mångfald av allmänna nyhetstidningar för att säkerställa en bred debatt och ett brett informationsflöde. Tidskrifter med olika kulturella och språkliga inriktningar kan därför komplettera det generella presstödet med stöd från Kulturrådet och Integrationsverket. En mångfald av detta slag är mycket viktig i ett mångkulturellt samhälle.

I takt med att mediasamhället utvecklas och förändras är det naturligt att vi ser över formerna för presstödet. Därför tillsattes Presskommittén 2004. Utredningen har just sammanställt sitt betänkande *Mångfald och räckvidd*, och nu är det regeringens sak att bereda förslagen.

Sammanfattningsvis, fru talman, vill jag säga att vi kanske redan i mars kan vänta oss en proposition om förstärkt meddelarskydd för an-

ställda i kommunala företag, och Presskommitténs betänkande kommer även det att resultera i en proposition. Vi ser ingen anledning att föregripa någon av propositionerna genom tillkännagivanden just nu. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet KU14 och avslag på alla motioner i betänkandet.

Anf. 20 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Det stämmer, och det står också i betänkandet, att den närmare innebörden av meddelarfriheten i kommunala bolag har utretts och att en proposition är aviserad. Det är alldeles utmärkt, och jag tror mig också veta att det är en alldeles utmärkt proposition som kommer att läggas på kammarens bord inom kort. Men det är ett väldigt litet steg, måste man säga.

Under de gångna fyra åren har vi haft ingående diskussioner i olika sammanhang, bland annat mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och regeringen, i de här frågorna. Det har funnits ett betydande motstånd mot att gå längre på det här området, och det beklagar jag.

Jag har försökt att få lite klarhet i vari detta motstånd egentligen består. Man hänvisar till mer lagtekniska eller principiella svårigheter. Sådant brukar inte avskräcka tjänstemännen på Justitiedepartementet, så jag har svårt att tro att det är huvudskälet. Det som kryper fram är i stället att det finns ett kompakt motstånd från dem som skulle förlora på en utvidgning av yttrandefriheten i detta avseende, nämligen det privata näringslivet. Frågan är ju: Är vi beredda att, i någon liten mån, utmana dessa intressen?

Jag tycker att vi måste göra det. Jag frågar Yoomi Renström, liksom jag har frågat Kerstin Lundgren: Vari ligger det rimliga i att man för en verksamhet som överförs i privat regi, upphandlas på entreprenad men har samma anställda, samma verksamhet och samma finansiering, försvagar yttrandefriheten? Är det rimligt att det ska vara på det sättet?

Anf. 21 YOOMI RENSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Mats Einarsson är inte riktigt rättvis när han säger att intresset inte har funnits. Hos oss har det funnits ett stort intresse av att utöka meddelarfriheten, så att den sträcker sig längre än den gör just nu. Vi har i ett antal utredningar, både Yttrandefrihetsutredningen, Meddelarskyddskommittén och *Yttrandefrihet för privatanställda*, konstaterat att vi tycker att meddelarskyddet borde förstärkas. Man ser att vi har ett stort intresse av den frågan.

Sedan finns det problem i detta som vi alla är medvetna om. Det är att den privata sfären har lite andra regler att rätta sig efter än den offentliga sfären. Det har varit ett problem för oss som vi ändå måste ta hänsyn till. Offentlighetsprincipen är kopplad till meddelarskyddet, och offentlighetsprincipen gäller inte lika fullt ut för de privata sfärerna.

Vi vill från vårt håll utsträcka de rättigheterna. Det första steget som vi tar i betänkandet är ett första steg mot att utöka meddelarfriheten att gälla för mer. Vi måste naturligtvis börja med våra egna kommunala bolag och offentliga sfärer innan vi fullt ut kan nå ut på den andra sidan. Vi är absolut på rätt väg.

Anf. 22 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag noterar med tillfredsställelse det som Yoomi Renström här säger. Jag kan bara konstatera att intresset för förstärkning av yttrandefriheten är kanske inte helt likformigt fördelat i Regeringskansliet och regeringspartiet. Men jag noterar detta.

Jag tror också att det självfallet finns ett betydande intresse även i regeringspartiet för att vi ska komma framåt. Men jag tror också att det behövs krafter både inom och utom riksdagen som är pådrivande i debatten och i frågan. Åtminstone från Vänsterpartiets sida lovar jag att fortsätta att vara pådrivande i denna sak.

Anf. 23 YOOMI RENSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det finns ett uttalande också från Justitiedepartementet där man talar om att man kanske vill utöka skyddet för anställda överlag. Men man kan inte bortse från att det kan bli problem med hur man ska göra med reglerna och tillämpningen av dem. Jag vet också att man har sagt från deras håll att man kommer att titta på detta ytterligare, så frågan är inte död.

Anf. 24 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Låt mig till den debatt som precis var understryka att jag tror att de offentliga verksamheterna som berörs och samhället i stort tjänar på att människor som arbetar i den offentliga verksamheten känner en trygghet i att de kan gå till medierna utan att bli efterforskade och utstå repressalier om det finns missförhållanden.

På samma sätt skulle det privata näringslivet tjäna på att ha samma skydd för sina medarbetare. Både samhället och de privata företagen skulle tjäna på att ha det som i den internationella debatten brukar kallas för *whistle blowers*, personer som kan meddela medierna och andra om det försiggår felaktigheter eller om de anställda blir behandlade på ett dåligt sätt.

Fru talman! Jag begärde replik på Yoomi Renströms inlägg därför att jag ville tala något om presstödsfrågan. Jag noterar med gillande att Yoomi Renström understryker att förutom presstödet och yttrandefriheten måste det också finnas rimliga möjligheter att nå ut med sitt budskap.

Därför har vi länge krävt att man ser över distributionskanalerna för framför allt tidskrifter. I dag finns det i praktiken ett monopol för distributionen av tidskrifter vilket gör det svårt för små tidskrifter som inte hör till de stora ägarkoncernerna att komma ut med sitt budskap, sina produkter och sina tidskrifter.

Därför skulle vi vilja att regeringen i det arbete man nu har med att titta på Presstödsutredningens förslag också beaktar hur det statliga distributionsstödet till dagstidningar skulle kunna utvidgas för distribution av tidskrifter.

Eftersom Yoomi Renström inte i sitt inlägg berörde just den här frågan specifikt vill jag ge henne möjlighet att säga om hon tror att regeringen kommer att göra det.

Anf. 25 YOOMI RENSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Gustav har helt rätt i att distributionen är ett problem för tidskrifter och just för kulturtidskrifter och kanske smalare tidskrifter

som inte har så brett ekonomiskt underlag. I det här läget har de Kulturrådet att vända sig till som vill hjälpa tidningarna med både drift och distribution. Det står i Presstödsutredningen att man har uppmärksammat frågan att det blir en sorts monopol på distributionen och bevakar den.

Det finns en annan sak som kommer nu. Medierna utvecklas och också de kanaler man kan använda. Internetanvändandet har till exempel utökats väldigt mycket. Just för kulturtidskrifter är det en ganska stor väg att använda. Det kan hända att traditionell distribution inte kommer att vara så jätteaktuell inom ett antal år framåt.

Just den elektroniska användningen av tidskrifter har utökats väldigt mycket under den senaste tiden. Det är också ett komplement till det hela. Men regeringen är uppmärksam på själva monopoliseringen, som du nämner. Det kommer den säkert att beakta och titta på.

Anf. 26 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Visst är det så att vi lever i ett samhälle där medielandskapet förändras väldigt kraftigt och gör det på det positiva sätt som Yoomi Renström lyfter upp. Det finns nya distributionskanaler. Det finns alternativa medier som genom Internet har en möjlighet att nå ut på ett annat sätt. Det är såklart väldigt positivt och utmanar dem som brukar kallas för de stora drakarna i det här sammanhanget.

Men samtidigt har vi en negativ utveckling. Vi har en ökad mediekoncentration. Men det är svårigheter, som jag kanske inte till fullo förstår, att få igenom en mediekoncentrationslagstiftning i den här riksdagen. Det är en ökad kommersialisering inom medierna, med allt vad det innebär. Just därför tror jag att frågan om tidskriftsdistribution inte kan hänvisas till att enbart lösas genom de nya distributionskanaler som finns.

Här behövs ett ansvar för att de som gör tidskrifter på det traditionella sättet också ska kunna komma ut med sina tidskrifter och sitt budskap. Därför vore det bra att ha distributionskanaler som var fria från de stora ägarintressena inom medierna i övrigt.

Anf. 27 YOOMI RENSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vi ska inte glömma att själva presstödet utformning är att mer ha ett generellt stöd för nyhetsutbud och de allmänna sakerna än att ha ett stöd till de lite smalare och mindre grupperna. Det är därför som Kulturrådet och Integrationsverket också har sitt kompletterande stöd till dem som är väldigt smala. Det gäller olika språkgrupper och kulturintressen. Redan förra året utökade vi stödet till Kulturrådet med 2 miljoner. Det är 10 % av det stöd som ges. Nog tycker vi att frågan är viktig och vill utveckla den ytterligare.

Anf. 28 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Tänk att bli så känd för ett uttalande som man aldrig fällt! Detta uttalande som tillskrivs honom är kanske Voltaires allra mest kända. Jag undrar om de lärde herrarna Svensson och Einarsson kanske kan upplysa om vem den kloka personen var som fällde dessa bevingade ord. Jag tycker att de så utomordentligt väl beskriver vad tryck- och yttrandefriheten egentligen handlar om.

Med anledning av den senaste debatten vill jag också säga att vi från Folkpartiet är väldigt intresserade av presstödsfrågorna. Jag har talat om dem många gånger här i talarstolen. Jag tänkte inte göra det den här gången. Jag ser fram emot att vi får en ordentlig debatt i samband med att vi behandlar propositionen om Presstödsutredningen så småningom.

Fru talman! Med tanke på att mina kolleger inte har yrkat bifall till hemställan med anledning av förenklad motionsbehandling tänker jag dra tillbaka mitt yrkande på reservation nr 4.

Anf. 29 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! När man blir uppmanad ett ge ett besked må man försöka. Men jag kan inte ge dig ett så mycket bättre svar. Jag tror mig veta att det är på följande sätt.

En förmodligen fransk, men jag är inte helt säker, biograf som skrev Voltaires biografi någon gång på 1800-talet påstod inte att Voltaire hade sagt detta. Men han menade att detta uttryckte Voltaires uppfattning i frågan om yttrandefrihet.

Det är möjligt att detta inte är en korrekt beskrivning av Voltaires uppfattning. Det vågar jag inte uttala mig om. Jag ska ta reda på namnet på den här personen, och sedan ska jag meddela Helena Bargholtz det. Jag kan skicka ut ett mejl till resten av utskottet också så att alla är informerade.

Anf. 30 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag får tacka för den upplysningen.

Anf. 31 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Här kommer ett autentiskt citat av Dag Hammarskjöld. Han säger på något ställe i sin bok *Vägmärken*:

Dåren ropade på torget.
Ingen stannade för att svara.
Så bevisades att hans teser
var oemotsägliga.

Det är ett ganska intressant citat. Det anknyter till vad Gustav Fridolin sade här tidigare. Det är inte så att jag menar att Gustav Fridolin är en dåre, men jag tror att det gäller att bemöta den typ av svepande påståenden som han gör när han kopplar ihop det här med trosfridsparagrafen och att någon med näbbar och klor har motsatt sig hetslagstiftningen.

Det fanns någon enstaka ledamot som har hävdat det här med trosfridsparagrafen och någon enstaka ledamot som kanske också med näbbar och klor har bekämpat hetslagstiftningen. Problemet för Gustav Fridolin är att han inte kan bevisa att det är en och samma person. Då ska man inte komma med den typen av svepande saker.

Jag begärde ordet av en annan orsak också, nämligen att jag glömde att ta upp att vi har en motion om reklamförbud för köp av sexuella tjänster. Det kan inte genomföras utan en grundlagsförändring. Men dessvärre har de motionerna remitterats till lagutskottet, och därför har vi ett särskilt yttrande här. En annan gång får vi skriva en tydligare motion så att den hamnar i rätt utskott. Vi har tänkt oss att man skulle kunna göra

samma undantag som man har för kommersiella annonser när det gäller alkohol och tobak och så vidare, som framgår av tryckfrihetsförordningen 1 kap. 9 §.

Anf. 32 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Man ska alltid undvika att vara för svepande. Det är en lärdom jag kommer att ha med mig från det här huset och från den här debatten.

Låt oss konstatera att det här är en intressant diskussion. Den som talar om att det finns en absolut yttrandefrihet kommer ju genast att bli emotsagd. Det finns inte ett land som har en absolut yttrandefrihet, utan alla utvecklade demokratier har vissa gränser för yttrandefriheten. Man får inte direkt kränka eller förtala någon. Man får – och det är en dyrköpt erfarenhet från de krig som vår världsdel har genomlevt – inte heller hetsa mot enskilda grupper. Man kopplar samman hetsen med de brott som de grupperna har utsatts för.

Nu förs i samhället en diskussion om resultatet av den lagändring som några av oss gemensamt gjorde i början av mandatperioden, nämligen att homosexuella och bisexuella inkluderas i hetslagstiftningen. Det har visat sig att den lagen inte gäller för den som framför vissa hetsande inlägg i ett kyrkorum till exempel.

Samtidigt förs i samhället en diskussion om ytterligare en inskränkning i yttrandefriheten, nämligen att man ska ha en trosfridsparagraf. Även om jag inte ska gå in på om det är samma personer som säger de här sakerna, precis som Ingvar Svensson säger, så finns det en risk att vi hamnar i den något inkonsekventa situationen att man får hetsa i kyrkorummet, men man får inte tala illa om det som görs i kyrkorummet. Det skulle ju bli en ganska märklig situation.

Anf. 33 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Gustav Fridolin missuppfattar detta. Du får inte hetsa i kyrkorum heller. Det handlar om hur du uttrycker dig; så kallat *hate speech* är inte tillåtet i kyrkorum. Det är inte tillåtet någonstans enligt lagstiftningen.

När man tog bort trosfridsparagrafen på sin tid hänvisade man bland annat till hetslagstiftningen som fanns då och att den skulle skydda motsvarande grupper. Nu vet vi att det kan finnas skillnader i tillämpningen av de olika grupperna i hanteringen. Det kanske inte har varit så aktuellt att utnyttja den när det gäller till exempel hets mot kristna, medan man utmärkt kan använda den när andra grupper utsätts för så kallat *hate speechment*.

Det jag vänder mig emot är att man gör en sammankoppling på det här sättet. Den ena stunden vill man inte begränsa yttrandefriheten, och den andra vill man plötsligt inskränka den. Den kopplingen tror jag inte finns.

Anf. 34 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Huruvida jag har missförstått resultatet av den dom som föll i det uppmärksammade Åke Green-fallet eller inte får vi väl delvis lämna därhän. Det är inte vår sak att gå in i enskilda domar, men det konstateras att flera av oss – däribland jag – efter det har krävt att vi bör

göra en utvärdering av om lagen har fått det syfte vi tänkte att den skulle få. Det skulle vara rimligt att se om det kanske inte var så att vi menade att uttalanden som att homosexuella är en cancersvulst på samhällskroppen faktiskt skulle vara att räkna som hets.

Fru talman! Den här typen av debatt leder ofta till olika former av stickspår och intressanta diskussioner, och det ligger väl en rimlighet i det. Vi förde precis nyss en diskussion om vem som hade fällt ett särskilt uttalande. Delvis är väl det här också ett stickspår, även om det är en intressant diskussion. Det understryker Ingvar Svensson när han markerar att man inte ska uttrycka sig alltför svepande.

Det jag försökte säga i mitt huvudanförande var att jag tror att i en tid när vi kanske snarare karikerar varandra än pratar med varandra så finns det en vikt av att vi understryker dialogens värde. Det är ju trots allt dialogen och mötet mellan människor och chansen att få bryta sina åsikter i en öppen och fri debatt som är yttrandefrihetens viktigaste värde. Det är inte att man kan kränka andra människor.

Vi kan också se i spåren av den debatt som har förts och de bilder som har publicerats i Danmark och på andra ställen att hatbrott riktade mot just muslimer har ökat i vår del av världen. De har funnits i en ökande grad i Danmark och också i Sverige. Där finns ett arbete som vi måste göra med att begränsa hetsen samtidigt som vi behandlar yttrandefriheten.

Anf. 35 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har i stort sett inte några stora invändningar mot vad Gustav säger här. I huvudinriktningen är vi överens.

Jag skulle gärna uppmana Gustav att noggrannare läsa domen från Högsta domstolen. Den är intressant. Den skapar en intressant spänning mellan vad det är för regelverk vi lever i – Europakonventionen kontra svensk tryckfrihetslagstiftning och så vidare. Det är en oerhört intressant och spännande diskussion. Jag pekade också på detta i mitt huvudanförande – problemet med den personliga integriteten. Det är en spännande och egentligen mycket svår materia att hantera framöver. Man måste hitta den rätta balansen till exempel mellan privatlivet och yttrandefriheten. Det gäller också religionsfriheten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

8 § Regional demokrati

Regional demokrati

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU25
Regional demokrati.

Anf. 36 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Det här är ett betänkande som också kan ses mot bakgrund av den debatt som vi hade i kammaren i förra veckan när vi pratade om författningsfrågor.

Vi är intresserade av att förnya vår svenska modell, vilket kammaren väl känner till, fru talman. Vi är intresserade av att utveckla inte ett flernivåstyre utan en flernivådemokrati. I det sammanhanget är regionerna en viktig del. Vi vill stärka det lokala självstyret med även ett regionalt självstyre, med tydlighet och möjlighet att på regional nivå besluta över frågor som man jobbar med.

Vi ser också i det sammanhanget, fru talman, att regionerna är en oerhört viktig kraft om vi vill utveckla Sveriges ekonomi. En fungerande regional tillväxtpolitik skulle kunna utvecklas om vi samlar ansvar för många av tillväxtåtgärderna och gör regionerna till kraftfulla aktörer för Sveriges utveckling.

Det gör det möjligt att ta vara på olikheterna i vårt land. Det gör det möjligt att stärkas utifrån de regionala förutsättningarna. Ibland talar man om att det finns en tillväxtens regionala logik – en logik som vi vill ta fasta på.

Vi ser, fru talman, att Skåne och Västra Götaland alltjämt lever – om än på lite nåder från den här kammaren. Det har blivit försöksverksamhet som har fortsatt med försöksverksamhet. Vi vill skapa kraftiga incitament för att främja bildandet av nya regioner, och vi vill ge dem som finns möjligheter och befogenheter inte bara när det gäller sjukvård utan också när det gäller näringslivspolitik. Det handlar om ansvar för infrastruktur, arbetsmarknadspolitik, kulturpolitik och så vidare. Det är områden som i många delar staten i dag styr över.

Fru talman! I takt med att Sverige regionaliseras är det självklart att länsstyrelsernas roll måste omdefinieras och renodlas som de statliga aktörer de är.

Vårt grannland Finland har arbetat för att kraftsamla regionalt med olika strukturer för att öppna dörrarna för tillväxt och möjligheter för utveckling i landet.

Vi vill ta fasta på det också och pekar i vår reservation nr 1, den enda reservation som finns i det här betänkandet och som jag också vill yrka bifall till, på möjligheterna att utveckla regionala tillväxtkontor över hela landet som kan ta över en lång rad av dessa funktioner. Skåne och Västra Götaland skulle redan i dag kunna ha den möjligheten. De borde få överta de här tillväxtorienterade myndighetsuppgifterna som staten i dag svarar för. Med en tydlig signal från den här kammaren senare i dag skulle detta kunna förverkligas mycket tidigare än vad som har varit den gamla planen.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till reservationen om regional demokrati och regional styrka för tillväxt i hela landet.

Anf. 37 HELENE PETERSSON (s):

Fru talman! Som Kerstin Lundgren påpekade var det inte mer än en vecka sedan vi debatterade författningsfrågor i denna kammare. Då var frågan om regionalt självstyre uppe till debatt. Det känns lite som favorit i repris här.

Vi har en utredning, Ansvarskommittén, som är parlamentariskt sammansatt, och där har även Kerstin Lundgrens parti en representant. Den har i uppdrag att se över struktur och uppgiftsfördelning inom samhällsorganisationen. Den har i en första etapp identifierat, belyst och övergripande analyserat samhällsförändringar som inverkar på uppgifts-

fördelningen i relation mellan stat, kommun och landsting och även mellan regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna.

I den andra etappen har kommittén i uppdrag att analysera och bedöma om det behöver ske några förändringar i struktur eller uppgiftsfördelning.

Utgångspunkten för kommittén är en välfärd på lika villkor och efter behov som styrs demokratiskt och är solidariskt skattefinansierad. Utredningen har två syften, nämligen att vi även i framtiden ska kunna ha en gemensam välfärd och att förbättra medborgarnas möjligheter till inflytande, insyn och ansvarsutkrävande.

Ansvarskommittén arbetar för högtryck. Kommittén har drygt ett år till på sig. Den 28 februari 2007 ska man vara färdig. Låt utredningen arbeta färdigt innan vi här i kammaren tar ställning till hur vi vill att organisationen ska vara på regional nivå!

I dag finns det, som Kerstin Lundgren också påpekade, försöksverksamheter med ändrad regional ansvarsfördelning i två regioner, Skåne och Västra Götaland. Försöket ska pågå till och med utgången av 2010. När man har en utredning som tittar på uppgiftsfördelningen är det väl ganska rimligt att man låter försöken rulla på och tar de utvärderingar som har gjorts som en grund för det.

Det innebär att utvecklingsansvaret på regional nivå lyfts från länsstyrelsen till ett regionalt självstyrelseorgan i länet. Försöken har ju utvärderats både av Högskolan i Halmstad och av Statskontoret. I sina utvärderingar har de bland annat lyft fram vikten av att reformen ska få växa underifrån och anser att både regering och riksdag har visat öppenhet för just detta genom att olika möjligheter för regional organisation och samverkan tillåts prövas.

Vissa remissinstanser, främst regionerna själva, har när förslaget om förlängningen remissbehandlades uttryckt att försöket borde permanentas, precis som Kerstin Lundgren har sagt här, och fortsätta utan tidsgräns. Men Ansvarskommitténs arbete var redan då i gång, och att föregripa en tillsatt utredning är inte det arbetssätt som riksdagen brukar tillämpa.

Även på Gotland bedrivs en försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning där länsarbetsnämnden och skogsvårdsstyrelsen inordnas i länsstyrelsens organisation. Dessa försök är också något som kan ligga till grund för kommitténs förslag.

Det har också getts en möjlighet för samtliga län i landet att bilda kommunala samverkansorgan där alla kommuner i länet måste vara medlemmar och där landstingen också ges en möjlighet att vara med. Fördelen med den organisationen är ju att alla kommuner måste vara överens. Nackdelen, som jag ser det, är att det inte är ett direktvalt beslutande organ, vilket det är i Skåne och Västra Götaland.

Den regionala nivån har hamnat i fokus kanske främst genom EU-medlemskapet. Det lokala självstyret i Sverige har funnits i flera hundra år och är väl etablerat. Den omstrukturering som diskuteras i dag jämförs på sina håll med Axel Oxenstiernas omstrukturering på 1600-talet. Men beslut och verksamhet är mer komplexa i dag. Vi lever också i en värld där människor och tjänster är mer rörliga än på Oxenstiernas tid. Därför ställs det i dag högre krav på tydliga roller och tydliga gränser för den offentliga verksamheten.

Men som socialdemokrater håller vi också på att det ska vara likvärdiga förutsättningar för att få ta del av vårt välfärdssystem oavsett var du bor. Likvärdighet är också ett ord som kan vara svårt att definiera, och det ligger också inom Ansvarskommitténs uppdrag att försöka identifiera vad man menar med likvärdigt. Sverige är en enhetsstat med långtgående kommunalt självstyre, beskattningsrätt på tre nivåer och ett starkt nationellt ansvar för medborgarnas rätt till likvärdig välfärd. Uppgifterna fördelas mellan de olika nivåerna, och riksdagen är ytterst ansvarig. Det är ett gemensamt sammanhållet ansvar.

Låt oss avvakta vad Ansvarskommittén kommer fram till och därefter fatta beslut om hur Sveriges gemensamma ansvarsåtaganden ska organiseras på kommunal, regional och nationell nivå, eller kanske på ett annat sätt som kommittén föreslår, och därefter se till att ansvar, befogenheter, beskattningsrätt och resurser följs åt.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner med hänvisning främst till Ansvarskommitténs arbete.

Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag ska inte göra den här debatten onödigt lång, men med anledning av Helene Peterssons inlägg vill jag ändå väcka frågan: Varför vänta till 2010 på att göra en tydlig struktur som ger möjligheter för fler jobb i landet?

Fru talman! Vi behöver få en ordning där vi kan kraftsamla för tillväxt och nya jobb. Om vi har det i fokus, varför då låta Region Skåne och Västra Götaland vänta till 2010 på att få de här tillväxtfaktorerna inom sitt hägn?

Genom att göra som vi föreslår i reservationen till det här betänkandet skulle man nu kunna kraftsamla där till gagn för hela landet i stället för att fortsätta med flernivåstyre och flernivådemokrati, fru talman.

Anf. 39 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Kerstin Lundgren tar upp två olika aspekter på detta, dels att tillföra de regioner som finns i dag inom försöksverksamheten fler uppgifter, dels i ett andra andetag att man ska permanenta försöksverksamheterna redan i dag.

Det har ju diskuterats om man ska tillföra fler uppgifter, men när vi hade debatten om att förlänga beslöt vi ju här i kammaren att man ska fortsätta med den omfattning man har i dag. Man plockade bort något när det gällde kulturbidrag och förlängde inte det i den ena regionen.

Att vi skulle fatta beslut i kammaren i dag om att permanenta när en utredning jobbar med precis de här frågorna, tycker jag skulle vara en väldigt märklig ordning. Jag tycker att det är bra att vi väntar in detta. Vi tittar också på försöken med en kommunal samverkan och hur man jobbar med det och lägger också det till grund. Det kommer säkert fler utvärderingar, och Ansvarskommittén har framför allt ett medborgarperspektiv på detta. Man åker runt väldigt mycket i landet och får synpunkter på hur Sverige ska organiseras.

Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Även om jag skulle önska det finns det naturligtvis inte möjlighet för kammaren att i dag fatta beslut om att permanenta. Däre-

mot kan man ge en tydlig signal och en tydlig signal till regeringen att låta Region Skåne och Västra Götaland få möjlighet att överta de tillväxtorienterade myndighetsuppgifterna i stället för att som sist plocka bort möjligheter. På det sättet kan man komma ur startblocken.

Vi behöver fler jobb och bättre fart på ekonomin, inte färre jobb och en långsammare utveckling. Det handlar om att inte gömma sig bakom Ansvarskommittén och vänta till 2010 innan man gör något som borde göras redan nu, nämligen stärka flernivådemokratien, stärka regionerna, ge en tydlig sådan signal och göra det möjligt att tidigare stärka just Västra Götaland och Skåne.

Anf. 41 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror också att vi har behov av starka regioner. Det är vi nog inte oense om.

Vilka uppgifter som ska ligga inom de regionala områdena är ju sådant som Ansvarskommittén tittar på i dag. Man har ju som uppgift att titta på vilken relation regeringen och myndigheterna ska ha och kanske på hur det ska vara strukturerat rent geografiskt.

Vi har i dag myndighetsuppgifter som skiljer sig väldigt där länsuppdelningarna inte stämmer med myndighetsstrukturen. Det är också arbetsuppgifter som man tittar på i dag.

De uppgifter som Kerstin Lundgren säger att vi ska fatta beslut om i dag ligger under Ansvarskommittén. Jag tycker att det är fullt rimligt att kommittén får arbeta färdigt.

Anf. 42 INGER GUSTAFSSON (fp):

Fru talman! Det här blir nästan tredje gången gillt. Vi instämmer alla och påminner oss den debatt vi hade förra torsdagen då vi också på något sätt avslög en mängd motioner med hänvisning till Grundlagsutredningen och Ansvarskommitténs pågående arbete. Jag är inte originellare än att jag instämmer och säger samma sak som Kerstin Lundgren och Helene Petersson.

Det går säkert inte att hitta några andra argument. Senare talare kanske kan hitta dem.

Jag vill, fru talman, också instämma i utskottets betänkande och förslag till beslut i de frågorna – eller icke-beslut, kanske man ska säga.

Ansvarskommittén är alltså viktig i det här sammanhanget. Den har i sin andra etapp uppdraget att analysera och bedöma struktur och uppgiftsfördelning inom staten och mellan stat, landsting och kommun. Säkert är det något som behöver förändras. Men det är ju inte alltid så att lösningen på alla problem är en omorganisation.

Kommittén har ju också hittills mest presenterat förslag till regionala indelningar, vilket har väckt intresse och ibland förstämning. Förslagen innebär att man har indelat efter folkmängd eller efter kvadratmeter. Det stöter alltid på viss patrull när man kommer med sådana förslag.

Det visar tydligt hur svårt det är att finna en optimal indelning av vårt land som kanske på ett bättre sätt än dagens gamla län motsvarar medborgarnas krav på hälso- och sjukvård och fortsatt regional utveckling. Det är viktigt.

Genom att statsrådet Ylva Johansson också har gett besked om att vi kanske får mer statlig styrning av viss specialistsjukvård kanske vi i vissa

frågor går i motsatt riktning, alltså från regional till statlig nivå. Jag säger inte att det ena är fel och det andra rätt. Det finns också de utanför oss i Europa som säger att Sverige är ett land men också en region.

Vad är en region och hur ska vi dela in vårt land?

Det är intressant också ur Folkpartisynpunkt det som nu sker i Skåne län och i Västra Götalands län. Den försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning som pågår på Gotland är också intressant. Regeringskansliet arbetar ju med en gränskommunutredning.

Allt detta följer Folkpartiet med intresse, och avvaktar snällt.

Fru talman! Folkpartiet vill betona vikten av att medborgarna har ett reellt inflytande på den regionala nivån. Vi har och är för folkvalda regionala organ. Endast genom att man bygger på direktvalsmetoden får dessa organ förtroende och blir tydliga och beslutsfärdiga. Medborgarna kan också utkräva ansvar genom allmänna val. Därför har vi i Folkpartiet stött förslaget om förlängd försöksverksamhet och accepterar att vi avslår motionerna tills vidare med hänvisning till den pågående försöksverksamheten.

Det har också med hänvisning till försöksverksamheten i Skåne föreslagits från Folkpartiets sida att man skulle ge ett tilläggsdirektiv så att man även skulle studera frågor om gränsöverskridande regioner, till exempel Öresundsregionen. Vi lever, som sagt, i en väldigt föränderlig värld.

Visst fattar vi en del beslut här i riksdagen som kanske skulle kunna fattas på något annat ställe. Därför blir det nödvändigt att inom en nära framtid göra översyner av beslutsprocesserna. Vilka beslut ska fattas på statlig nivå och vilka ska fattas på regional nivå?

Sverige är ett vidsträckt land och både tätbefolkat och glesbefolkat. Det måste vi ta hänsyn till. Bland andra Anna Grönlund Krantz har i en motion tidigare i år talat om att vi i dag långt ifrån fattar beslut på rätt nivå.

Ansvarskommittén har en stor uppgift i detta arbete. Vi i Folkpartiet ser med spänning fram emot framtidsinriktade förslag. Under tiden vill jag för Folkpartiets räkning och i avvaktan på att framtidsdimman ska lättas yrka bifall till utskottets förslag i konstitutionsutskottets betänkande nr 25 Regional demokrati.

Anf. 43 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Intresset för regional samverkan och formerna för det har ökat. Det tror jag inte minst beror på att vi ser behovet av en mer effektiv samverkan på en regional nivå. Vi ser att avsaknaden av ett regionalt beslutsorgan här i Stockholm har lett till att regionen har haft svårt att samla sig och att regionen har saknat verktyg för att skapa förutsättningar för en positiv utveckling på till exempel infrastrukturens område för att skapa förutsättningar för fler jobb.

Subsidiaritetsprincipen ska enligt Kristdemokraternas uppfattning vara central i arbetet för en relevant maktindelning mellan olika nivåer i samhället. Det en gemenskap kan sköta på ett ändamålsenligt sätt ska den också få sköta. Överordnade gemenskaper ska ha skyldighet att stödja där så behövs. Stödet måste respektera enskilda människors rättigheter och gemenskapernas eget kompetensområde.

Det är den här principen som gör att vi kristdemokrater vill ge mer makt åt familjer och enskilda till exempel när det gäller att kunna välja barnomsorg.

Subsidiaritetsprincipen säger oss också att vi på till exempel miljöpolitikens område måste fatta gemensamma beslut på EU-nivå.

Utvecklingsarbete och infrastruktur är bara två exempel på frågor som måste hanteras i allt större områden men ändå ha en lokal förankring. Vissa frågor där ansvaret i dag ligger på kommunerna, men främst frågor som i dag ligger på landstingskommunal och statlig nivå, bör föras till regioner över hela landet i enlighet med vad som gjorts i försöken i Region Skåne och Västra Götalandsregionen. Det har vi hört tidigare i debatten.

Det regionala utrymmet att ta ansvar för och påverka situationen i våra olika regioner måste öka. Med ansvar för utvecklingen av en region måste naturligtvis också följa resurser och befogenheter. Det är väl inte minst på det området som vi behöver förstärka.

Jag vill göra ytterligare en markering i ett, som jag tror, ganska kort anförande. Vi har ju hört att frågorna behandlas på andra ställen i samhället.

För att säkra en demokratisk förankring av det regionala ansvaret måste regionfullmäktigeförsamlingarna vara direktvalda i alla landets regioner.

Utifrån vår kristdemokratiska ideologiska utgångspunkt är en av folket vald fullmäktigeförsamling alltid av ett högre demokratiskt värde än en indirekt vald sådan församling. I de regionala samverkansorgan som vi har haft på en del håll i Sverige är ofta endast de större politiska grupperingarna representerade. Det leder till ett demokratiskt underskott och brist på viktiga perspektiv.

Dessutom leder det till att det blir betydligt svårare att utkräva ansvar av politikerna. De sitter på kommunernas mandat och uppträder därmed ofta som representanter utan något personligt ansvar.

Jag menar, fru talman, att med ett politiskt ansvar måste det följa en möjlighet för medborgarna att ställa ansvariga till svars. Då krävs att politikerna väljs direkt.

Om tjockleken på det här betänkandet hade speglat arbetet med att få fram former för regional samverkan hade jag varit orolig och haft en ganska så lång reservation. Nu har jag inte det, och det beror på att Ansvarskommittén, som vi har hört tidigare i debatten, utreder hela samhällsorganisationen, inkluderat frågan om den regionala indelningen och självstyrelsen. Där arbetar Kristdemokraterna i enlighet med det som jag här kort har redogjort för.

Vi ser fram emot kommitténs arbete och har därför inte funnit anledning att reservera oss i det här betänkandet. Så jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 44 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! Subsidiaritetsprincipen är ju en princip som kd lyfter väldigt ofta och väldigt mycket. Jag tror väl inget parti egentligen har något emot denna, utan det ska vara det grundläggande. Men jag är lite intresserad av hur man ser på helhetsansvaret i det fall som vi diskuterar nu med regional beslutanderätt och beskattningsrätt. Regioner, kommuner

inom regioner och olika regioner i landet ser ju väldigt olika ut. Man har olika tillväxttakt, man har olika stor befolkning och ser på många olika sätt väldigt olika ut. Man kan vara inne i olika utvecklingsfaser. Bör man ha något nationellt helhetsansvar över detta enligt kd:s sätt att titta på den regionala utvecklingen?

Jag reagerade också lite på att Helena Höij lyfter familjepolitiken när det gäller subsidiaritetsprincipen. Det är ju samma sak där. Ska det vara ett ansvar som tas på den kommunala nivån, vilket jag vet att Kristdemokraterna ofta framför, eller finns det något skäl till att man även ska ha ett helhetsansvar för att likvärdigheten ska kunna gälla i hela landet?

Anf. 45 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Jag kan börja med Helene Peterssons sista fråga kring familjepolitiken. Vi anser att det primära ansvaret ligger hos föräldrarna och i familjen när det gäller att välja barnomsorg. I subsidiaritetsprincipen ingår också – det glöms ofta bort – det lilla ordet subsidier, det vill säga att stödja. Det finns alltså ett ansvar att stödja familjerna så att de kan göra de val och ta det ansvar som vi tycker ligger på familjer och föräldrar när det gäller barnen. Här har den kommunala nivån det primära ansvaret. Kommunerna kan inte alltid ta det ansvaret på det sätt de vill, därför att vi på den statliga nivån där lagstiftningsmakten ligger har en lag som säger att man till exempel inte kan införa ett kommunalt vårdnadsbidrag fast vi vet att det är kommuner. Det är klart att beslut behöver fattas på många olika nivåer, en del beslut som handlar om att välja barnomsorg – om vi nu pratar om subsidiaritetsprincipen. Då måste också andra nivåer fatta beslut som stöder den minsta gemenskapen här, alltså familjen, i den rätten. Där krävs både kommunala och statliga beslut enligt vår mening för att rätta till situationen utifrån dagens utgångspunkt.

När det gäller Helene Peterssons första resonemang vet jag inte om det bottnar i ett stort missförstånd att vi skulle ha regioner och därmed skulle göra den statliga nivån onödig. Det tror jag aldrig att vi har framfört. Däremot ska det ligga tillräckliga befogenheter på de regionala nivåerna just utifrån det som Helene Petersson så tydligt beskriver, att vi har så olika förutsättningar i olika regioner. Då måste man få resurser och verktyg att ta hänsyn till de olika förutsättningarna i arbetet för att skapa förutsättningar för en fungerande infrastruktur och så vidare.

Anf. 46 HELENE PETERSSON (s) replik:

Fru talman! En del i den regionala biten är beskattningsrätten. Jag har en fråga till Kristdemokraterna om hur de ställer sig till beskattningsrätten i förhållande till det skatteutjämningsförslag som vi i dag har. Ser man att det skulle kunna ändras på något sätt om man stärker beskattningsrätten på regional nivå? Eller finns det fortfarande behov, enligt Kristdemokraternas sätt att se, av ett skatteutjämningsystem?

Anf. 47 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! När det gäller skatteutjämningsystemet anser Kristdemokraterna att det inte ska vara ett interkommunalt skatteutjämningsystem, utan det är något som staten ska ta ansvar för och utjämna de skillnader som kan finnas i förutsättningar mellan kommuner och mellan

regioner. Det är klart att i en framtid skulle vi hoppas att behovet av den här typen av utjämning skulle minska. Det måste ju vara allas vår gemensamma vision att skapa så pass livskraftiga regioner att man inte behöver ha en skatteutjämning mellan olika delar av Sverige. Jag tror inte att vi kommer dit i en nära framtid. Då vill vi se över skatteutjämningssystemet. Det ska alltså inte vara ett interkommunalt system. Jag hoppas det är svar på Helenes fråga.

Anf. 48 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jag ska ta upp en fråga som har förföljt mig under en tid som jag inte blir fri från. Den lyder: Vad menar Centern med federalism? Vad menar Centern med begreppet federalism? Det är möjligt att frågan egentligen skulle formuleras: Menar Centern något med begreppet federalism?

Hursomhelst finns det något slags svar i reservationen från Centern. Det är ju bra. Det står så här: ”Som anförs motionsvis anser Centerpartiet att den samhällsform som bäst tillgodoser ett starkt skydd för det lokala självstyret med regional och nationell handlingskraft är federalism, dvs. delad suveränitet mellan flera olika nivåer.”

Det där gör mig lite konfunderad. Jag har inte gått till den folkrättsliga litteraturen. Det borde jag naturligtvis göra. Men som jag har förstått begreppet suveränitet i den mening som vi nu talar om det är det en odelbar, legitim, offentlig makt över ett visst territorium. Det är en suveränitet som är okränkbar, inte i den faktiska meningen – det är klart att man kränka suveränitet genom att föra krig och på annat sätt – men i den meningen att någon utomstående makt inte legitimt kan begränsa eller dela upp denna suveränitet som ett land, i typfallet, tänks ha.

Det utesluter naturligtvis inte maktdelegering. Det är ju en helt annan sak, alltså att vi lägger uppgifter på olika nivåer i samhället. Det är en lämplighetsfråga. Det är en diskussion som förs till exempel i Ansvarskommittén om hur vi ska fördela olika samhällsuppgifter på olika nivåer. Men det är inte det som begreppet federalism handlar om.

Jag tycker i och för sig att det är en självmotsägelse att tala om en delad suveränitet. Men vi tänker ett steg till och försöker komma fram till hur en delad suveränitet skulle kunna uppkomma över huvud taget. Antingen, såvitt jag begriper, måste det vara någon utomstående legitim makt som kan dela en suveränitet som i dag är odelad. Det är svårt att tänka sig vilken denna legitima makt skulle vara i Sveriges fall. Men det är möjligt att man skulle kunna fundera ut något sådant. Jag har svårt att se det. För det är ju inte så – här kommer invändningen och jag tror att det är det Centern egentligen tänker sig – att den suveräna enheten, i vårt fall Sverige med riksdagen som folkets främsta företrädare, själv kan dela upp sig. Vad vi gör då är att vi delegerar. Den här riksdagen kan givetvis besluta att sjukvården ska landstingen sköta, skolan tar kommunerna hand om, men det är vi här i riksdagen som har beslutat detta. Vi har då delegerat den makten, den beslutanderätten. Vi kan därmed också legitimt ta tillbaka den. Det är ingen delning av suveränitet; det är en delegering.

För att vi ska hamna i en situation av delad suveränitet måste det vara från början suveräna enheter som sluter sig samman och överlåter en del av sin suveränitet till en federal nivå. Typfallet är Amerikas förenta sta-

ter, som ju historiskt sett är en sammanslutning av suveräna stater i en federation. EU skulle kunna bli något sådant i framtiden. Några vill det. Jag vill det inte, men det är åtminstone teoretiskt tänkbart.

Det är där någonstans man hamnar om man ska ge något rimligt intellektuellt innehåll till begreppet federalism.

Jag menar, som jag sade i en annan debatt, att den historiska möjligheten att skapa ett federalt Sverige gick förlorad någonstans kring 1100- eller 1200-talet när de då reellt någorlunda suveräna landskapen gick samman och föll under en kungamakt. Oavsett vad vi vill tror jag inte att det är faktiskt möjligt att återskapa den situationen eller återgå till detta stadium.

Jag misstänker dock starkt – vi får väl se om det möjligtvis blir någon replik på detta – att Centern inte menar någonting med federalism. Man menar helt enkelt en annan, lite mer decentraliserad fördelning av samhällliga uppgifter på olika nivåer. Javisst, låt oss då diskutera det! Vi diskuterar det i Ansvarskommittén, och vi kan diskutera det här också. Men förvirra inte debatten genom att föra in begreppet federalism!

Men jag vet inte; det är möjligt att jag har fel och att Centern faktiskt menar något med begreppet federalism. I så fall skulle det fortfarande vara intressant att få reda på vari detta kan bestå.

I den debatt som egentligen förs här ska jag bara mycket kort säga att jag stöder utskottets förslag, hänvisning till Ansvarskommittén. Vänsterpartiets utgångspunkt är och kommer såvitt jag begriper att förbli att vi behöver en regional organisation, en regional nivå med direktvald folkförsamling med ett betydande ansvar på denna nivå. Samtidigt tror jag att det även i framtiden kommer att behövas en statlig regional myndighetsorganisation. Hur vi ska få ihop detta diskuterar vi nu i Ansvarskommittén och på andra ställen, och vi återkommer säkert till det i denna kammardebatt också.

Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Om Mats Einarsson, som vi sade i förra veckan, är beredd att gå med på att diskutera denna typ av frågor i Grundlagsutredningen och se till att vi får möjlighet och förutsättning att göra det kommer vi att kunna bena ut begreppen. Vi talar om att man ska bygga ett Sverige utifrån federalismens principer. Vi pratar om grundlagskonvent, fru talman, och vi vill maktdela där det inte är möjligt att från en nivå gå in och suga upp makt mot en annan nivåns vilja.

Detta är naturligtvis svårare och en större utmaning, fru talman, när vi har en enhetsstat av svensk modell. Det finns dock exempel ute i världen där man vågat öppna för denna typ av diskussioner även i enhetsstatsstrukturer. Låt oss göra det också här, så ska vi kunna bena ut begreppen. Det är jag övertygad om, fru talman.

Anf. 50 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! På en punkt är jag helt överens med Kerstin Lundgren och Centern: Det är verkligen en utmaning att lyckas med det som Centern tror sig kunna lyckas med.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

9 § Frågestund

Frågestund

Anf. 51 TREDJE VICE TALMANNEN:

Följande statsråd svarar på frågor i dag: utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky, statsrådet Ulrica Messing, statsrådet Morgan Johansson, statsrådet Carin Jämtin och statsrådet Ibrahim Baylan. Vi hälsar dem välkomna.

Allmänpolitiska frågor besvaras av utbildnings- och kulturministern.

Jag vill påpeka att frågor och svar ska vara korta och i princip inte överstiga en minut. Dessutom vill jag påpeka att en fråga antingen ska vara av övergripande allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom ett av de närvarande statsrådets ansvarsområde och avse dennes tjänsteutövning, och som sagt allmänpolitiska frågor besvaras av utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky.

Vi har inom talmanskollegiet kommit överens om att särskilt betona de här reglerna inför varje frågestund eftersom det på senare tid har förekommit frågor där en tredje part har blivit indragen utan att ha möjlighet att kommentera i fråge- och svarsutbytet. Det är alltså inte syftet med frågestunderna. Vi hoppas att vi talmän tillsammans med er statsråd och ledamöter ska kunna hålla oss till den debattordning som vi har satt upp.

Sprutor och kanyler till narkomaner

Anf. 52 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Min fråga riktar sig till Morgan Johansson med anledning av att regeringen har lagt fram förslag till riksdagen att sjukvården ska få dela ut sprutor och kanyler till narkomaner. Förslaget riskerar den svenska restriktiva narkotikapolitiken. Det är ju förbjudet att använda narkotika. Samtidigt vill Socialdemokraterna att sprutnarkomanerna ska få verktygen för sitt lagbrott. Det går inte ihop.

Att förhindra smittspridning är huvudargumentet, om jag förstår det rätt. Hur kan det då komma sig att man lägger fram förslag om att ge sprutor och kanyler när den främsta smittokällan är de kärl man tillreder narkotikan i?

Anf. 53 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det här är ju en gammal fråga. Det har funnits sprutbytesverksamhet i Sverige under 20 års tid. Frågan har skjutits framåt av utredning efter utredning, regering efter regering. Det var till och med så

att den borgerliga regering som satt i början av 90-talet inte orkade med att hantera frågan vid det tillfället. Likadant har det varit med socialdemokratiska regeringar.

Jag föresätter mig att försöka se till att lösa ut den här frågan en gång för alla och göra det på ett sådant sätt att vi inte avbryter den verksamhet som har funnits i Sverige under 20 års tid och som faktiskt har inneburit att man har lyckats begränsa smittspridningen av hiv. I stället måste det vara ett uppdrag för varje landsting att självt få bestämma vilken verksamhet man ska ha. Därför har jag också lagt ett lagregleringsförslag på riksdagens bord.

Förra året smittades fjorton narkomaner av hiv – tretton av dem i Stockholm, ingen i Skåne. Så har det varit år efter år.

Anf. 54 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Gammal eller ny fråga, det är en viktig fråga. Jag kan ge ett förslag till socialtjänstministern på hur man löser ut den här frågan. Det är att ta bort de här projekten och se till att man inte får dela ut sprutor och kanyler till narkomaner. Det finns faktiskt inga vetenskapliga belägg för att sprutbyte gör nytta.

Vi har många goda erfarenheter, till exempel i Uppsala, där man har kontakt med sprutnarkomaner utan att dela ut sprutor. Varför då försöka slå hål i den restriktiva narkotikapolitiken genom att fastställa att man ska få dela ut sprutor? Det är fel väg att gå.

Jag ställde frågan: Varför tillåta utdelning av sprutor och kanyler när det inte är det som sprider smittan?

Anf. 55 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag får nog säga att Cecilia Magnusson tar väldigt lätt på hivfrågan. I stora delar av världen är smittspridning bland sprutnarkomaner en väldigt påtaglig risk. Den sker väldigt snabbt. Det räcker att gå till Estland eller till S:t Petersburgsområdet för att se en väldigt snabb spridning av hiv just bland sprutnarkomaner.

Vi har också svenska exempel. På mitten av 80-talet smittades över hälften av alla sprutnarkomaner i Stockholm inom loppet av åtta månader. Det innebär att om smittan kommer in i den gruppen är risken att den får en väldigt snabb spridning.

Jag har sagt att jag vill lösa ut den här frågan på ett sådant sätt att vi lagreglerar den verksamhet som har funnits under 20 års tid. Jag tror att vi skulle ta väldigt stora risker om staten skulle tvinga i det här fallet region Skåne att lägga ned. Då tror jag att vi skulle få en utveckling när det gäller hivspridning i den regionen som skulle vara väldigt negativ. Den risken vill inte jag ta. Jag vill inte ha fler människor som får hiv i vårt land.

Trafikpolisens arbete mot rattfylleri

Anf. 56 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! I dag har trafikutskottet och justitieutskottet haft en stor utfrågning här i riksdagen om rattfylleriet. En fråga som betonades mycket var polisens roll i trafiksäkerhetsarbetet. Vi kristdemokrater me-

nar att trafikpolisen syns alldeles för lite på vägarna. Vi har lagt fram ett förslag om en nationell trafikpolis.

Nu hamnar det här området under justitieministerns ansvar, men vi har också infrastrukturministern här i dag som är ansvarig för trafiksäkerheten. Eftersom polisen spelar en viktig roll på området vill jag fråga ministern vad hon gör för att tillsammans med justitieministern se till att trafikpolisens arbete blir effektivare.

Anf. 57 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag delar Johnny Gyllings uppfattning att det här är en oerhört viktig fråga. Det är ingen tvekan om att polisen också spelar en avgörande roll för våra möjligheter att nå nollvisionen.

På seminariet i Tylösand för ungefär ett och ett halvt år sedan lämnade ett antal försäkringsbolag en redogörelse. Man hade jämfört trafikpolisernas arbete i olika län. Det visade väldigt tydligt att intensiteten i polisens kontroller längs vägarna för att testa rattfylleri skilde sig mycket åt. Jag hade då en sittning med justitieminister Thomas Bodström, och vi är överens om att den stora spridningen av de insatser som poliserna gör runtom i landet är oacceptabel. Jag vet att justitieministern just därför också har diskuterat med Rikspolisstyrelsen vad de kan göra för att skillnaderna från län till län i de insatser som trafikpolisen ska göra inte ska vara så stora.

Anf. 58 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Tack för svaret! Det visar att ministern är medveten om problemet.

NTF har också presenterat en rapport om de här skillnaderna och även pekat på skillnaderna mellan olika länder, till exempel att Sverige har 50 % fler övervakningstimmar än Danmark i trafiken men bara rapporterar en tredjedel så många trafikbrott. Varför det är så kan man också fråga sig.

Min poäng med frågan är att det krävs ett samarbete mellan departementen för att vi ska få en effektiv trafikpolis. Då vill jag återigen fråga ministern: Vad gör regeringen konkret för detta?

Det sätts upp många fartkameror nu. Enligt min mening kan inte fartkameror ersätta synliga poliser i trafiken. Fartkameror kan till exempel inte bevaka rattfylleri som poliser kan göra. Min fråga kvarstår: Vad gör ministern konkret för att tillsammans med justitieministern effektivisera trafikpolisens arbete?

Anf. 59 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att säga att de fartkameror vi har längs våra vägar spelar en roll. Jag menar inte att de ska ersätta trafikpolisen men de kompletterar och stärker deras arbete. Nu ska vi under det här året och nästa år göra en stor utbyggnad av antalet hastighetskameror. Under 2007 kommer vi att ha 700 sådana kameror runtom i vårt land. Nu under våren sätter vi upp den första digitala kameran. Kameror är viktiga, men enskilda poliskontroller är naturligtvis också oerhört viktiga.

Vi har regelbundna diskussioner mellan Näringsdepartementet och Justitiedepartementet. Jag har vid ett antal tillfällen försäkrat mig om att

justitieministern också lyfter upp frågorna i sina dialoger med viktiga myndigheter – i det här fallet Rikspolisstyrelsen. Vi har så sent som i dag på regeringssammanträdet antagit en ändring i yrkestrafikförordningen som just skärper polisens möjligheter att beivra brott i trafiken. Den rörde svarttaxi. På område efter område samarbetar vi väl. Vi gör det därför att vi dels vill beivra brott, dels självklart nå nollvisionen. Jag kommer att fortsätta att ha regelbundna diskussioner med justitieministern om detta.

Barnens arbetsmiljö i skolan

Anf. 60 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Barnombudsmannen presenterade för några dagar sedan en rapport om arbetsmiljön i skolan. Där konstaterar Barnombudsmannen att barns och ungdomars problem inte verkar betraktas som lika allvarliga som vuxnas. En fjärdedel av barnen är oroliga för mobbning. 24 % av tonåringarna får sällan eller aldrig stöd i skolarbetet. 11 % av tonåringarna säger att de har varit illa behandlade minst en gång i veckan. Nästan hälften av dem som har skolkat berättar att inget hände när de kom tillbaka till skolan. Ingen frågade varför. Bara i två fall av tio blev föräldrarna kontaktade.

Förbereder skolminister Ibrahim Baylan några förslag för att skapa en bättre arbetsmiljö med arbetsro i skolan?

Anf. 61 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Barnombudsmannen sätter fingret på en viktig fråga, nämligen elevernas trygghet i skolan och deras arbetsmiljö. Det är en fråga som också regeringen har uppmärksammat tidigare. Vi har också tillsatt en utredning som nu under våren kommer att presentera förslag för hur vi bättre kan anpassa arbetsmiljölagen också efter elevernas vardag. Det är förslag som jag ser fram emot, och jag tror att det kommer att stärka elevernas rätt till en bra arbetsmiljö.

Ulf Nilsson frågar också om mobbning och trygghet. Regeringen har nyligen fått riksdagens stöd för en helt ny lag som förtydligar skolans ansvar för att systematiskt förebygga men också åtgärda om elever blir kränkta eller mobbade. Därutöver kommer regeringen inom kort att också fatta beslut om att det ska bli obligatoriskt att anmäla eller informera föräldrarna så fort en elev inte är i skolan om det inte finns ett giltigt skäl.

Anf. 62 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Det sista har vi i Folkpartiet länge efterlyst. Om det verkligen blir obligatoriskt vill jag tacka för det. Annars är svagheten i regeringens politik att den skollag som ska reglera vuxenvärldens och skolans skyldigheter är alldeles för otydlig, gammal och omodern. Man har inte lyckats få fram någon på flera år.

Vi kan läsa i Barnombudsmannens text att en fjärdedel av flickorna i skolan vid flera tillfällen har dragit sig för att gå på toaletten dels för att det är äckligt, dels för att det är otryggt med tanke på mobbning och

trakasserier. Då krävs det en tydlig attityd från oss politiker som visar att lärarna och skolan ska ta ett större ansvar.

Från Folkpartiets sida har vi föreslagit ordningsomdömen till föräldrarna på terminsbetygen. Vi har föreslagit att skolk ska skrivas in i terminsbetygen. Vi har föreslagit att skolans skyldigheter att erbjuda stöd och hjälp ska regleras i lag. Vi har ett antal konkreta förslag. Även om jag är tacksam för denna lilla nyhet som skolministern presenterade vore jag tacksam om det fanns fler konkreta förslag. Det handlar helt enkelt om att skolan inte får blunda. Alla elever måste bli sedda. Skolan och vuxenvärlden måste reagera tydligt och också ha befogenheter att reagera när det behövs.

Anf. 63 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Tydligt ansvar och tydliga befogenheter är en grundförutsättning för att skapa en trygg miljö i skolan och våra klassrum.

När vi tittar på vilka förslag Barnombudsmannen har lagt fram för att förbättra både arbetsmiljön men också tryggheten i skolan handlar det om stärkt elevhälsa, ökat elevinflytande men också en anpassning av arbetsmiljölagen. Dessa förslag ligger helt i linje med den politik som regeringen driver. Ett ökat elevinflytande innebär också att man tar ett ökat ansvar för sin närmiljö. Det har vi sett i de försök där elever har fått vara med och vara delaktiga.

Jag menar också att regeringens satsning på att anställa fler i skolan är en viktig ingrediens i arbetet, inte minst när det gäller att anställa fler kuratorer, psykologer och andra i elevhälsan. Det är viktigt.

Alternativet som Ulf Nilsson redogör för om betyg i ordning och uppförande är Folkpartiet ganska ensamt om. Ni har inte ens lyckats få med er de andra i högeralliansen. På den punkten har ni ingen gemensam politik.

Infrastrukturens betydelse för jobben

Anf. 64 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Allianspartierna har som bekant ett konvent i dag och i morgon där man fokuserar på jobb, jobb och jobb. Jag vill ställa en fråga som handlar om förutsättningar för jobb till statsrådet Ulrica Messing.

Det behövs nya arbetstillfällen i Sverige, och det behövs småföretag runt om i landet. En av förutsättningarna för att det verkligen ska bli av och fungera bra är bra kommunikationer. Det ska finnas bra vägar, bra järnvägar med tåg som går i rätt tid, bra förutsättningar för bredband i hela landet och inte minst viktigt bra postservice. Centerpartiet är berett att satsa ännu mer på de bitarna för att det verkligen ska fungera.

Är statsrådet Ulrica Messing beredd att satsa mer än vad man har gjort hittills från regeringen?

Anf. 65 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Vi är just nu mitt i en historisk satsning på infrastrukturen. Aldrig någonsin tidigare har vi investerat så mycket som 381 miljarder kronor i vägar och järnvägar. Där är jag oerhört glad över vad vi har kunnat prestera och nöjd över att det är en historisk satsning. Det

betyder inte att vi inte också har gjort svåra prioriteringar. Sverige är ett stort land geografiskt.

Trots att vi från och med nu och fram till 2012 ska bygga mycket kan vi inte bygga överallt samtidigt. Vi lägger dessutom varje år ned mycket pengar på att upphandla olönsam trafik, just därför att vi vill uppnå det Rigmor Stenmark pekar på, det vill säga förutsättningar för företagande och för att ha ett gott liv också i glesbygd och på landsbygden.

Generellt sett lägger vi mycket pengar på kommunikationer, på infrastruktur och på att hålla ihop vårt stora land geografiskt. Vi är vid olika tillfällen beredda att gå in och titta på hur bolag och myndigheter kan fortsätta att hjälpa till och stötta en regional utveckling. Då är det viktigt att vi har både statliga bolag och statliga myndigheter. Därför är jag till exempel glad över att Rikstrafiken är en statlig myndighet som hjälper till och att SJ är ett statligt bolag som också kan vara ett viktigt verktyg. Om vi skulle privatisera detta skulle vi inte alls ha den kraften.

Anf. 66 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Generellt låter detta bra. Men då vill jag visa på två exempel i mitt hemlän som inte fungerar bra. Det handlar om nu när Bahco Verktyg lägger ned i Enköping och företaget flyttar utomlands. Man räknar med att mista 250 arbetstillfällen i Enköping. Där vet jag att en av era ministrar har varit ute och sagt att företaget får ta en stor del av ansvaret. Men då pekar andra i Enköping på att arbetspendling kommer att bli en av möjligheterna för dessa människor. Arbetspendling från Enköping fungerar inte bra.

Jag måste ge en eloge till Ulrica Messing som, vad jag förstår, har titat på postgången i norra Uppland. Det är annat exempel på något som inte heller fungerar bra.

Vad tänker ministern göra för att leva upp till de förväntningar man har på att dessa bitar ska rättas till och att det verkligen ska bli så bra som ministern säger?

Anf. 67 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Alla företag som varslar anställda, oavsett om företagen är statliga eller privata, ska ta ett ansvar för de kvinnor och män de varslar. Det gäller staten när staten drar sig tillbaka som arbetsgivare, och det måste också privata aktörer göra.

Sedan måste den generella politiken fungera för alla som utsätts för arbetslöshet. Här spelar både arbetsförmedlingen, länsarbetsnämnden men självklart också kommunikationerna en stor roll. Här kommer regeringen att hjälpa till för att underlätta möjligheterna för ny företagsamhet i Enköping och för möjligheter att gå vidare till andra arbeten för de kvinnor och män som berörs av de varsel som har lagts nu.

Jag har i ett frågesvar till riksdagen också sagt att jag tycker att det är tid att ge Post- och telestyrelsen ett uppdrag att verkligen se över vad som är ett rimligt avstånd till sin postlåda. I dag har vi en lagstiftning från 1960-talet. Den lutar sig vår myndighet mot vid prövning av vad som är ett skäligt avstånd. Hur långt ska man ha till sin post? Vi jobbar nu med ett uppdrag till Post- och telestyrelsen där vi vill att de med utgångspunkt i vår befolkning och geografi i dag ska ställa sig frågan om hur långt man ska ha till posten som privatperson och som företag. Där

hoppas jag att det underlag som Post- och telestyrelsen kan komma tillbaka med till regeringen kan vara en bra bas för ett nytt beslut för regeringen.

Prot. 2005/06:78
23 februari

Frågestund

Stöd till demokratirörelser i Latinamerika

Anf. 68 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Det här är en fråga till Carin Jämtin.

Jag hade för en dryg månad sedan den stora glädjen att vara i Chile när de valde en ny president, Michelle Bachelet. Det finns andra demokratiskt socialistiska eller demokratiska vänsterledare som valts i det ena landet efter det andra i Latinamerika, och trenden går vidare. Under nästa vecka kommer jag att ha den stora förmånen att få åka till Venezuela och titta på hur det ser ut där.

Min fråga till Carin Jämtin är: På vilket sätt kan vi från svensk sida försöka hjälpa till så att de demokratiska vänsterkrafterna lyckas och inte fastnar i hopplösa situationer, där man antingen associerar sig med USA eller associerar sig med Castro? Det finns helt andra alternativ. På vilket sätt kan vi via bistånd hjälpa till med det?

Anf. 69 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Tack för frågan! Det är, precis som Kaj Nordquist sade, många glädjande utvecklingar på den latinamerikanska kontinenten. I många länder har befolkningen fått gå och rösta och fått rösta fram sina kandidater.

I två länder, som utrikesministern beskrev i utrikesdeklarationen förra veckan, har det kommit personer till makten som förut var helt exkluderade, metallarbetaren i Brasilien och indianen i Bolivia. Det är självklart Kuba som är den stora odemokratiska ön vid den latinamerikanska kontinenten.

Det vi kan göra och det Sverige måste göra är att samarbeta genom Sida på olika sätt i olika länder. Jag tror att i den situation som är i Latinamerika just nu kan folkrörelser, kyrkor, politiska partier, myndigheter och så vidare göra en än viktigare insats genom direktkontakter för konkreta insatser, kring lantmäteriverksamhet eller demokratiseringsprocesser av olika slag, självklart med stöd av biståndsmedel.

Anf. 70 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Kan jag då snarare få en kommentar. Det har tidigare varit sådana här vågor av förhoppningar om framtiden i Latinamerika, och tyvärr har en del av dem slagits ned av militär och genom kupper från USA:s sida. Det är en sak. Men något annat, som jag tycker är ganska tråkigt, är att många av de positiva förhoppningar som har funnits i Latinamerika så småningom har landat i att man över hela världen kan köpa T-tröjor som det står Che Guevara på, i stället för att det har blivit en bra demokratisk utveckling, eller att det kommer nya musiker i stil med *Evita*.

Jag skulle vilja att det den här gången blir en demokratisk, bra social utveckling med en fungerande social marknadsekonomi, inte fler musika-

ler – det kunde också vara kul, men det är inte det som är målsättningen för vår politik.

Anf. 71 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Självfallet var det inte heller det jag menade med svaret. En oroande trend som visade sig i den så kallade latinobarometern för kanske två år sedan var att tron på demokratin i många latinamerikanska länder är svagare i dag än för några år sedan. Det beror på att många demokratier inte har lyckats leverera bättre socialt välbefinnande och fattigdomsminskning i länderna.

Självklart måste våra biståndsinsatser och kontakter vara inriktade på social utjämning i alla perspektiv, medan man fortsätter att värna om en vidgad demokratisering i länderna och i regionen.

Hemlösheten

Anf. 72 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag har en fråga till Morgan Johansson.

För några veckor sedan presenterade Socialstyrelsen en rapport om hemlösheten. Ca 18 000 personer räknades in i statistiken. Det är siffror som inte blivit lägre sedan den förra mätningen – tvärtom. Jag tror att det är betydligt fler, då Socialstyrelsen endast räknar in personer som har haft kontakt med myndigheterna.

De hemlösas situation är komplex, och många har problem av olika slag. Men inget av detta kan vara skäl för att inte ha rätten till en egen bostad.

Socialstyrelsen pekar på att bostadspolitiken och bristen på bostäder är avgörande för de hemlösas situation. Min fråga blir då om ministern håller med om det och på vilket sätt bostadspolitiken måste förändras.

Anf. 73 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag håller med, men jag har också ett par anmärkningar. Bostadspolitiken är naturligtvis en av nycklarna till att klara av hemlösheten. Owe Hellberg vet ju att vi under den här mandatperioden har lyft fram bostadspolitiken igen. Vi har sett till att bygga fler bostäder och har verkligen fått upp produktionstakten. Jag tror att vi nu är uppe i 120 000 nya bostäder under mandatperioden, vilket är ett väldigt gott resultat.

Frågan är mer komplex än så. Det handlar också om att hjälpa människor som har haft problem på bostadsmarknaden och har komplikationer av annat slag, kanske mer sociala problem. Det visar sig att nästan två tredjedelar av dem som var hemlösa också hade problem med missbruk av olika slag, och 40 % av dem hade psykiatriska eller psykiska problem. Därför säger vi att vi också måste satsa på missbrukarvården och psykiatrin förutom, som sagt, på bostadspolitiken för att vi verkligen ska kunna få ordning på den här frågan och kunna minska hemlösheten.

Anf. 74 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Ja, visst byggs det fler bostäder, men det är frågan om det byggs tillräckligt många hyresrätter. Vi kan nog vara överens om att det inte är så.

Det finns också ett stort problem med att ca 1 000 barn i familjer årligen vräks från sina bostäder på grund av att de ligger efter med hyran. Det är ett jätteproblem, och vi borde verkligen ha nolltolerans när det gäller sådana situationer.

Det finns en utredning som pekar på lösningar inom bostadspolitikens ram så att man skulle kunna åtgärda det här. Det är likadant med hemlösheten. Det finns en utredning, Hemlöshetsutredningen, som har kommit med många konkreta förslag om hur man skulle kunna göra förändringar i bostadspolitiken. Den ena utredningen kom 2002, och den här kom i höstas.

Jag menar att regeringen måste ha ett samlat grepp om de här frågorna. Jag funderar naturligtvis: När får vi se konkreta förslag på regeringens bord eller på riksdagens bord utifrån de här utredningarna?

Anf. 75 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Konkreta förslag kommer vi ju med hela tiden löpande. Jag lyfte fram två andra frågor, missbrukarvården och psykiatrin, där vi både sätter in nya pengar och öronmärkta resurser och ser till att de som kommer ut från en behandling får en god eftervård, där just en bostad är en del.

När det gäller vräkningssituationen tror jag att det finns väldigt goda exempel runtom i vårt land där inte minst kommunerna i samarbete med sina bostadsbolag förebygger vräkningar.

Jag kan ta ett exempel från Göteborg, där allmännyttan förvaltar 70 000 lägenheter. Förra året hade man 80 vräkningar på alla dessa 70 000. Det berodde på att det fanns ett förebyggande arbete – man lät det aldrig gå så långt som till en vräkning. Man uppmärksammade helt enkelt situationen och hjälpte människor som låg efter med hyran innan det behövde gå så långt som till en vräkning.

Jag tror att det är den typen av förebyggande insatser som måste byggas ut, inte minst med hjälp av kommunerna och de kommunala bostadsföretagen, som måste ta sitt ansvar.

Sponsring av program i SVT

Anf. 76 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Som säkert inte kan ha undgått någon pågår vinter-OS med tillhörande sportsändningar mer eller mindre dygnet runt. Det är ju trevligt, speciellt när det går så bra som det gör för de svenska deltagarna. Vi kan också konstatera höga tittarsiffror, inte minst när det gällde Damkronorna, vilket är mycket glädjande.

Emellertid blir jag fundersam, herr kulturminister, när program av och till avbryts för meddelanden om vilka företag som sponsrar programmen. SVT kör för närvarande med en egen reklamkampanj om en fri television, och dessutom har man en strategi: en fri television i världsklass.

Man kan undra vilken kanal som är den största reklamkanalen i Sverige i dessa tider, med sponsorintäkter i samband med OS, melodifestival, program med Tre Kronor, kommande arrangemang med fotbolls-VM och friidrotts-EM.

Anser kulturministern att det är rimligt att SVT tar in ungefär 80 miljoner kronor i reklampengar i år i förhållande till uttrycket en fri television?

Anf. 77 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Som Lennart Kollmats vet är detta regler som styrs av beslut som vi har fattat här i riksdagen. Det har att göra med att Sveriges Television har getts möjlighet att skaffa extra inkomster för att kunna vara med och bjuda på arrangemang, till exempel internationella idrotts-evenemang, där det blir väldigt dyrt och där det är ett starkt svenskt intresse att de kommer hela svenska folket till del och inte bara sänds i en smalare betalkanal. Jag tycker att det är bra.

Jag tycker att vi här i kammaren som vill att Sverige Television ska finnas och överleva och inte avskaffas – dit hör inte Lennart Kollmats – ska slå vakt om möjligheterna för hela Sveriges folk att följa fotbolls-VM, ishockey-VM, OS och den typen av arrangemang. Då är det, tyvärr kanske man ska säga, nödvändigt att förstärka inkomsterna. Och det görs i detta fall på ett sätt som inte innebär avbrott. Där har Lennart Kollmats fel. Där handlar det om information innan programmet börjar eller efter att programmet är slut. Och det innehåller ingenting som griper in i sändningen. Det är alltså inga reklamavbrott på det viset som det är i till exempel de reklamfinansierade kanalerna.

Anf. 78 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Hade kulturministerns parti fått råda hade vi fortfarande haft monopol i fråga om både radio och tv.

Vi vill inte på något sätt avskaffa *public service*. Det är väl det som är det viktiga och inte vilken företagsform det är. Och det vet kulturministern mycket väl.

Men SVT har genom sitt monopol ungefär 3,7 miljarder till sitt förfarande. Och jag anser inte att det är rimligt att SVT enligt en kommande proposition om *public service* får ta in ytterligare 80 miljoner från reklammarknaden. Det snedvrider konkurrensen. Och Konkurrensverket har också uppmärksammat detta och anser att sponsringen i SVT kanske inte bör tillåtas.

Även om detta möjligen är Ulrica Messings bord svarar ju kulturministern också på allmänpolitiska frågor. Därför skulle det vara intressant att få veta dina synpunkter på att SVT drar in reklampengar från en begränsad reklammarknad och därmed tävlar med de kommersiella kanalerna, inte bara om tittare, vilket är okej, utan också om reklampengar.

Anf. 79 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det är på Utbildnings- och kulturdepartementet som frågor av detta slag handläggs, och det är jag som är ansvarig i regeringen.

Lennart Kollmats sade dels att SVT har monopol, dels att det är tack vare Folkpartiet som det råder konkurrens. Jag vet inte vilket av dem som gäller.

Faktum är att Folkpartiet inte vill ha Sveriges Television utan vill att Sveriges Television ska avskaffas, såvitt jag kan läsa i dokumenten. I stället ska man ersätta detta med program i TV 5, TV 3, CNN eller vad det kan vara.

Bolaget SVT som vi känner det skulle inte finnas i ett Folkpartiet Sverige. Så läser jag dokumenten, och det gör alla andra också. Ungefär detsamma gäller också Moderaterna. Den stora skiljelinjen här går mellan Folkpartiet och Moderaterna å ena sidan och övriga partier å andra sidan som är överens om den nuvarande ordningen. Och den innebär att man slår vakt om möjligheterna för hela Sveriges folk att se på fotbolls-VM och OS och att det inte ska vara förbehållet dem som ser på betalkanaler. Det är alternativet. Det är alternativet till den lösning som är på gång just nu. Det kan vi glädjas över när vi nu kan se guldmedaljörerna på tv. Det hade inte alla kunnat göra annars.

Anf. 80 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Jag fick inte särskilt mycket svar på frågan. Det handlade mycket mer om vår politik. Jag trodde att frågestunden skulle handla om det som står på hemsidan, nämligen att ministrarna ska svara på frågor från ledamöterna.

Men till exempel fotbolls-VM sänds ju även i TV 4, så det går att träffa överenskommelser mellan ett *public service*-företag, oberoende av vad vi kallar det, och de kommersiella kanalerna.

Svenskt vinter-OS

Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! I skuggan av just OS genomförde riksdagens idrottsklubb i går kväll riksdagsmästerskap i längdskidåkning. Det var ett 30-tal ledamöter och tjänstemän som fanns på plats och kämpade väl, sannolikt inspirerade av de stora svenska framgångarna vid OS i Turin.

Gårdagen blev en väldigt stor dag med två guldmedaljer och en bronsmedalj som svenska folket gläds åt.

Men om den 22 februari blev en glädjens dag, så var den 27 juni i somras en sorgens dag för alla oss som gillar idrott och ser den som ett sätt att också stärka folkhälsan genom att fler människor kommer i rörelse. Den 27 juni i fjol sade nämligen regeringen nej till att ge de nödvändiga statliga garantierna för ett svenskt vinter-OS.

När nu de svenska tjejerna och killarna har återupprättat Sverige som en stormakt på vintersportområdet funderar jag på följande: Är regeringen beredd att följa Centerpartiets förslag och ompröva sin negativa inställning till att verkligen söka ett svenskt vinter-OS till Åre och Östersund?

Anf. 82 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Regeringen hade ett ingående samarbete med Idrotts-Sverige inför ställningstagandet om man skulle ge sin in i det väldigt dyra och väldigt riskfyllda åtagande som det innebär att erbjuda sig att arrangera ett vinter-OS. Och det var en gemensam bedömning från regeringens och idrottsrörelsens sida att det inte hade någon hög prioritet att söka detta nu. Och vi såg ingen anledning att gå emot idrottsrörelsen i detta avseende.

Jag har noterat att Centerpartiet har anmält lite andra uppfattningar, och jag har respekt för det. Men jag har inte sett att det har tagit sig ut-

tryck i att Centerpartiet i sina ekonomiska motioner har prioriterat några pengar för detta. Och jag kan berätta att några gratis-OS inte finns.

Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Det där är inte en korrekt uppgift, herr statsråd. Det var enhälliga uttalanden från Riksidrottsförbundets stora möte och från Sveriges Olympiska Kommitté att ställa sig bakom just möjligheten att söka ett vinter-OS till Sverige och Östersund och Åre. Men vid ett möte hos Bosse Ringholm den 27 juni förra året sade regeringen: Nej, man orkar inte med de ekonomiska garantierna för detta.

När länder som Kazakstan, Georgien, Sydkorea, Bulgarien och andra länder som inte alls är på samma ekonomiska nivå som Sverige kan ge dessa ekonomiska garantier, då säger Sverige nej tack. Det tycker jag är sorgligt.

Jag hoppas nu att Leif Pagrotsky kan ta initiativ till att ompröva detta och se till att vi också kan ta vårt ansvar och ställa upp och arrangera ett vinter-OS, i synnerhet nu när det går så bra för Sverige. Jag rekommenderar regeringen och Leif Pagrotsky att följa Centerpartiet på den här vägen, så kan vi få stor enighet över partigränserna också i denna fråga och inte bara i tv-frågan.

Anf. 84 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tackar så mycket för förtroendet och att han tror att jag vill ansluta mig till Centerpartiets politik och att vi ska samarbeta om detta. Men det skulle i så fall innebära att jag överger idrottsrörelsen och den bedömning som den gjorde.

Sven Bergströms historieskrivning stämmer inte med min. Jag tror att det beror på att företrädare för idrottsrörelsen möjligen gradvis under denna process ändrade sig. När det var läge för beslut den 27 juni var bilden att en enad idrottsrörelse stod bakom detta beslut.

Däremot ska jag väl kunna utfärda följande löfte. Om vi har kvar en socialdemokratisk regering kommer hela Sveriges folk att kunna följa också detta vinter-OS i den allmänna televisionen som är tillgänglig för alla och utan reklamavbrott.

Överviktiga barn och ungdomar

Anf. 85 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Min fråga riktar jag till folkhälsominister Morgan Johansson.

Många barn och ungdomar lider i dag av fetma. Med problematiken följer medicinska, sociala och psykologiska problem som är avsevärda. Mycket tyder på att dessa barn och ungdomar diskrimineras i vården. De får sällan hjälp, och det tar tyvärr väldigt lång tid att få hjälp.

En undersökning vid Stockholms skolor visar att 18–23 % av de undersökta sjuåringarna, alltså av dem som går i första klass, är överviktiga eller feta i dag. Barn och ungdomar ska få hjälp medan de är unga både när det gäller förebyggande åtgärder och när det gäller behandling av konstaterade problem.

Därför blir min fråga till folkhälsominister Morgan Johansson: Vilka åtgärder avser folkhälsoministern att vidta för att förbättra möjligheterna till behandling av barnfetma och ungdomsfetma och förebyggande insatser mot desamma?

Prot. 2005/06:78
23 februari

Frågestund

Anf. 86 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Ulf Sjösten tar upp eftersom detta är ett potentiellt väldigt stort folkhälsoproblem. Vi är inte riktigt i en amerikansk situation än, men risken finns att om vi inte gör någonting kan vi mycket väl hamna i en situation där antalet fall av diabetes ökar på grund av detta och även antalet fall av hjärt- och kärlsjukdomar därför att vi helt enkelt kanske inte är riktigt skapta för överflödssamhället. Är det mat på tallriken, så äter vi upp den. Och ibland har vi inte heller en struktur som underlättar för oss att röra på oss. Dessutom har tv- och dataspel kommit in som något nytt i ungdomarnas värld.

Från regeringens sida har vi under den här mandatperioden tagit initiativ bland annat till att föra in rörelse- och friskaktivitet i skolan på ett annat sätt än tidigare. Vi har ändrat i läroplanen och sagt att minst 30 minuter om dagen ska man ha tillgång till friskaktivitet. Vi har också satsat väldigt stora pengar på idrotten och gått ut med sammantaget 1 miljard kronor, bland annat med villkoret att man ska kunna nå också de ungdomar som tidigare inte ägnat sig åt idrott. En del är alltså att satsa på ökad fysisk aktivitet, framför allt under ungdomsåren.

Anf. 87 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Just i dag rapporteras det återigen om ökande barn- och ungdomsfetma som ett av de största problemen, ja, kanske det allra största problemet, som den svenska folkhälsan står inför.

Det finns, fru talman, medicinska specialenheter i Malmö, Stockholm och Göteborg. De gör ett fantastiskt arbete men är tyvärr alldeles otillräckliga. Köerna till behandling löper i många fall över väldigt många år. I Stockholm hade man intagningsstopp till den här enheten under hela förra året, 2005.

Vilka åtgärder avser folkhälsoministern att vidta för att resurserna i sjukvården när det gäller att motarbeta barn- och ungdomsfetma i framtiden i någon mån motsvarar det allt större behovet?

Anf. 88 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill nog gärna säga att det viktigaste vi kan göra är att satsa på förebyggande verksamhet både när det gäller fysisk aktivitet och när det gäller att se över sådant som våra kostvanor men också marknadsföringsregler på olika sätt.

Det gäller till exempel att man från en del livsmedelsföretag fortsättningsvis väldigt aggressivt marknadsför sig och då riktat mot barn. Se bara på all reklam som finns om sockerbemängda flingor som det är tanken att man ska äta på morgnarna. Man riktar sig väldigt aggressivt just mot barn för att kunna sälja in sig gentemot barnen. Jag tycker att detta är ett oskick. Det förs en dialog med livsmedelsindustrin kring marknadsföringsfrågorna.

I övrigt tror jag att vi, som sagt, måste bli mycket bättre på detta med fysisk aktivitet också i skolan. Det gäller då exempelvis idrottsverksam-

het men också brett över hela skolfältet. Vi har kanske till exempel ett bekymmer med att alltfler går i friskolor och med att det inte finns krav på att det ska finnas gymnastiksalor och sådana möjligheter för de barnen. Jag tycker att det vore bra om Moderaterna kunde lyfta fram och erkänna också det och så att säga se även den problematiken.

Skolklassers möjlighet att gå på teater

Anf. 89 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Min fråga går till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky och har sin grund i gårdagens radiosändning av radioprogrammet Lantz i P 3 där det talades om Kungl. Dramatiska Teaterns skepsis inför att släppa in skolelever i teatersalongen.

Bakgrunden är att en lärare har ringt för att boka 60 biljetter och blivit nekad att köpa med argumentet att det inte skulle vara uppskattat med så många skolelever i teatersalongen. Jag undrar hur kulturministern ser på detta.

Anf. 90 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det var en nyhet för mig. Jag hörde inte på Lantz i P 3 i går och har inte tidigare hört den här uppgiften. Den får naturligtvis mig att bli lite häpen. Jag trodde att våra kulturinstitutioner ville bredda sin publik och säkerställa att också unga människor får upp ögonen för allt det fantastiska som finns att erbjuda och uppleva på våra teatrar och museer, i våra konserthallar och så vidare.

Men jag tycker också att det vore fel av mig att här, utan att ha satt mig in i vad som hänt och vad Dramaten faktiskt sagt, göra någonting särskilt kritiskt mot någon som inte har fått tillfälle att redovisa sin syn. Jag nöjer mig därför med att säga att jag för min del tycker att det är bra om fler unga människor kommer till våra teatrar, våra operor och annat. När jag besöker dessa, vilket jag gör väldigt ofta, slås jag ofta av att det är rätt hög medelålder och av att det är rätt få unga människor som fått upp ögonen för det fina med att gå dit på sin fritid.

Anf. 91 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag är väldigt glad över att kulturministern har gjort den observationen och hoppas att kulturministern tar med sig min fråga nästa gång kulturministern till exempel träffar representanter för Dramaten. Jag tycker att det är allvarligt att inte kulturen och skolan ska kunna korsbefrukta varandra på det här sättet. Att skolan finns med i kulturen, till exempel genom regeringens satsning på avgiftsfria museer och sådant, är oerhört viktigt när det gäller att skola in en ny generation i alla kulturyttringar.

Anf. 92 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! För mig är det en överlevnadsfråga för kulturlivet i Sverige att man ständigt lyckas intressera den nya generationen – som bekant finns det vid varje tidpunkt en ny generation – för att komma och fylla våra kulturinstitutioner.

Jag vet att till exempel Operan jobbar väldigt ambitiöst med sin skolverksamhet, och jag är rätt övertygad om att också Dramaten har den här attityden och inställningen och att man arbetar med detta. Det är ett av skälen till att jag blir förvånad, men jag misstänker att det finns någonting särskilt bakom här.

Jag vill också gärna peka på att det här är så pass viktigt för mig att vi nu engagerar oss i förberedelserna för att nästa år kraftsamla kring frågor om barnkulturåret. I år satsar vi mycket på mångkulturen. Nästa år är det barnkulturens tur att få den extra uppmärksamhet och den extra prioritet som den förtjänar. Då kommer de här frågorna ytterligare i rampljuset.

Skolans skyldighet att larma om barn som far illa

Anf. 93 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till Ibrahim Baylan. Alla har vi väl upprörts av ännu ett fall med ett barn som har mördats, nämligen Bobby tio år. Det känns oerhört beklämmande när man också hör att vuxna har larmat skolan om att det inte var bra, om att Bobby inte mådde bra hemma.

Min fråga är vilka slutsatser Ibrahim Baylan drar av detta nya fall.

Anf. 94 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Det är klart att skolan har ett ansvar när det gäller elevernas trygghet, inte minst när de är i skolan eller är på väg till eller från skolan. Detta ansvar har nyligen förtydligats genom att riksdagen ställt sig bakom en ny lag för större respekt och större trygghet i skolan.

Dock får vi då och då se exempel på att barn och tyvärr ibland också vuxna faller mellan stolarna, mellan olika system. Jag har därför nu i veckan tagit initiativ till att föra samtal med både Socialdepartementet och Justitiedepartementet för att se hur vi kan stärka samarbetet mellan å ena sidan skolan och å andra sidan socialtjänsten men också polisen.

Det är klart att vi när det handlar om hemmiljöer och annat kanske skulle behöva ett bättre samarbete mellan dessa olika stödfunktioner så att barn och ungdomar inte behöver fara illa vare sig på fritiden eller när de är i skolan.

Anf. 95 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är ett bra initiativ som Ibrahim Baylan har tagit. Att jag upplevde detta som oerhört hjärtskärande berodde också på att Bobby var funktionshindrad och därvidlag hade ett ännu större behov av att vuxna larmade om att det var något som inte var bra.

Jag förutsätter att man på ett alldeles särskilt sätt uppmärksammar elever som kanske inte kan tala för sig och som inte kan lyfta fram sin situation så bra som de flesta andra barn kan.

Anf. 96 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Oavsett vilka förutsättningar barn har ska naturligtvis skolan men också socialtjänsten och andra samhällsfunktioner försöka arbeta utifrån de förutsättningar som barn och ungdomar har.

Vad vi kan glädja oss åt är att det arbetet fortgår på många skolor och också fungerar alldeles utmärkt på många skolor. Men vi har också andra skolor. Vi har sett enstaka exempel på där det inte fungerar. Därför behöver vi skärpa upp här, och det är också därför som nämnda initiativ har tagits. Det får inte vara så att något enda barn faller mellan stolarna, utan vi måste naturligtvis se till att vi från samhällets sida gör allt vi förmår för att se till att vi kan öka tryggheten för barnen, oavsett om det är i skolan eller om det är på fritiden.

Svenskt bistånd till de palestinska områdena

Anf. 97 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Carin Jämtin.

Vid det senaste Gaercmötet klargjorde EU att man ställer tre kriterier på den framtida regering som håller på att formas av Hamas i de palestinska områdena. Det är kriterier som också FN och kvartetten ställer sig bakom. Även Laila Freivalds var tydlig med detta i utrikesdebatten. Kriterierna är

1. att erkänna Israels existens som stat
2. att respektera internationella överenskommelser och avtal
3. att ta avstånd från våld och terrorhandlingar.

Min fråga är: Avser Carin Jämtin att också tydliggöra detta när det gäller fortsatta utbetalningar av bistånd till de palestinska områdena?

Anf. 98 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Tack för frågan. Stödet till människorna i de palestinska områdena, och det är vad det svenska biståndet syftar till, måste vi självklart titta över i den nya politiska situationen. De här tre kraven och överenskommelserna, som man enades om vid det senaste ministerrådet, kommer att vara styrande även för det svenska biståndet.

Det svenska biståndet till de palestinska områdena kanaliseras idag huvudsakligen genom FN-systemet, genom enskilda organisationer och genom vissa kommuner i de palestinska områdena. Det kommer eventuellt att bli aktuellt också för det svenska biståndet att omdirigeras eller minskas på något sätt beroende på den närmaste månadens utveckling kring regeringsbildningen i de palestinska områdena. De här tre kraven gäller självklart även för biståndet.

Anf. 99 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tackar Carin Jämtin för svaret och hoppas också att det i fortsättningen blir tydligare krav på mänskliga rättigheter och sociala reformer i de biståndsavtal som vi har i olika länder. Det är väldigt viktigt att vi inte undgår att tala om de här kraven i några avtal, speciellt när det gäller biståndet till länder och regioner där det är förtyck och korruption och avsaknad av yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Det är framför allt länder i arabvärlden jag tänker på.

Jag skulle vilja ställa en sista fråga: Är de här kraven också framställda i det senaste beslutet om 50 nya miljoner till de palestinska områdena, som vi nyss har sett att Sida har beslutat om?

Prot. 2005/06:78
23 februari

Frågestund

Anf. 100 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Efter den uppkomna situationen efter det, som vi alla tyckte, demokratiska valet i de palestinska områdena, med den nya regering som håller på att formas, måste vi alla titta över hur biståndet till området ska hanteras. Det som är väldigt glädjande är att alla biståndsgivare är väldigt eniga om kraven. Det gäller det multilaterala systemet, våra EU-medlemskolleger och amerikanerna i sammanhanget.

Den svenska officiella linjen är som sagt tydlig.

Vad gäller det specifika beslutet om 50 miljoner alldeles nyligen gällde det stödet till Unwra, alltså FN:s organ till stöd för palestinska flyktingar. Om vi får en situation med en Hamasregering som inte uppfyller kraven kommer de allra flesta biståndsgivare, inklusive svenska regeringen, att titta på hur man ska använda FN-systemet. I det är Unwra ett av de viktigaste redskapen. Självklart gäller samma kriterier, men FN-systemet är en annan kanal än vad den palestinska myndigheten är.

Regeringens budget

Anf. 101 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet för övergripande frågor och handlar om alla regeringens pengar.

Jag har lagt märke till att regeringen är mycket sträng i sin budgetdisciplin. Samtidigt har jag också observerat att det nu flödar utav pengar. Det är höjningar av ersättningsnivåerna, satsningar på vägar och allt möjligt.

Min fråga är kort: Var finns alla dessa pengar?

Anf. 102 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tackar Gunnar André för att han är så observant att han har iakttagit att Sverige numera har en regering som är mycket sträng i sin budgetprövning och som har budgetdisciplinen som en bitter lärdom av historien, att om man tappar den är risken stor att det går åt skogen. Jag hör till dem som jobbade i riksdagen under förra perioden när det gick åt skogen. Då var det ett annat gäng som satt på andra sida floden, och vi vill inte att det ska hända igen.

Vi har en sträng budgetprövning som innebär att vi har ett skarpt utgiftstak. När vissa utgifter utvecklas väldigt gynnsamt skapar det utrymme för andra utgifter. Nu sjunker sjukförsäkringsutgifterna, och det är ett exempel på att det har frigjorts pengar som kan användas för bättre ändamål.

Ett annat område som är viktigt är att den underliggande ekonomiska utvecklingen är stark. Det gör att skatteinkomsterna ökar och statens finansiella resurser växer. Vi har täckning för varenda krona. Vi lånar inte nu till den offentliga verksamheten. Skattemedlen räcker för de offentliga utgifterna. Det är nytt i svensk historia jämfört med hur det var för till exempel 12–14 år sedan.

Anf. 103 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för det intressanta svaret. Det tycks mig som om ni prövar oppositionens utgiftskrav väldigt noga, men ni är mer sangviniska med de egna.

Är det på det sättet att regeringen disponerar mera pengar än vad oppositionen gör? Det är en väldigt intressant fråga. Disponerar regeringen mera pengar än oppositionen?

Anf. 104 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Såvitt jag vet har vi samma valuta i hela landet, vare sig det gäller oppositionens eller regeringens räknesätt. Jag ägnar mig inte åt att budgetpröva vad oppositionen gör, det gör oppositionen själv. Sedan är det upp till medierna och den allmänna debatten i riksdagen och i finansutskottet att värdera det. Men jag har läst till exempel Moderaternas granskning av Folkpartiets budgetmotioner. Där verkar det som att det är en helt annan valuta. Där går inte siffrorna ihop. Moderaterna skojar lite över det, men jag ska inte ägna mig åt att citera det.

Vad gäller utgiftstaket, som är en hörnpelare i den återupprättade budgetdisciplin som infördes 1995, har regeringen klarat det varje år trots att det i budgetdebatten har höjts väldigt uppskruvade röster om att vi inte skulle klara det och att det skulle spricka. Vi har klarat det samtliga år, och det ska vi fortsätta med. Det är ett uttryck för en djupt känd principiell hållning att detta är viktigt.

Hemlösa

Anf. 105 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Morgan Johansson. Även om vi redan tidigare hade en liten debatt om hemlösa och deras situation vill jag återuppta frågan med en kanske lite annorlunda vinkling.

Morgan Johansson uttalar kraftfullt att det byggs alltfler bostäder. Kristdemokraterna tycker att det är viktigt med både det privata boendet och hyresbyggandet. Det till trots är jag lite bekymrad. Vad är det för sammanfattning Morgan Johansson gör när det finns ytterligare 2 000–3 000 hemlösa människor i vårt land sedan senaste mätningen 1999?

Byggs det alltfler bostäder, vilket är tacksamt, borde det väl leda till ett minskat antal hemlösa. Vad drar statsrådet för slutsatser av den reala siffran att det definitivt är fler hemlösa?

Anf. 106 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Den slutsats jag drar är att frågan inte är riktigt så enkel som att det bara är en bostadsfråga, även om det är viktigt att se till att bygga fler bostäder, framför allt hyresrätter, och också se till att vi inte säljer ut hyresrätter och gör dem till bostadsrätter. Det har vi sett på en del håll. Så fort borgerligheten kommer till makten, i till exempel Stockholm, är det första man gör att sälja ut hyresrätter och göra om dem till bostadsrätter. I stort sett är det likadant runtom i landet. Så fort borgerligheten kommer till makten försöker man göra sig av med sina kommunala bostadsföretag och därmed ett väldigt viktigt instrument. Det där vill vi sätta stopp för, det tycker vi inte om. Där har vi en annan politik.

Men frågan är mer komplicerad än att bara bygga fler bostäder och se till att satsa på hyresrätter. Två tredjedelar, som jag sade tidigare, av dem som var hemlösa hade också ett missbruksproblem. Många av dem har inte klarat av ett eget boende. Då måste man satsa på att bygga boenden med ett socialt stöd och ge hemlösa en egen trygg bostad, i stället för bara den snåla tak-över-huvudet-garantin, som en del gärna vill framhålla.

Anf. 107 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Men vad gör Morgan Johansson åt den situation vi har med allmännyttan? Där finns en viss form av påverkan för att kunna styra upp. Morgan Johansson nämner som en liten ursäkt droganvändandet och sjukdomar. Morgan Johansson har definitivt uttalat att det ska minskas ordentligt av införseln runt Öresundskusten, där vi själva har vår hemvist. Hur går det med det arbetet? Vi får ju inte några resultat på detta område.

Anf. 108 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! På missbrukssidan är det viktigast att vi satsar på missbrukarvård. Här går vi ut med över 800 miljoner kronor i öronmärkta pengar för 2005, 2006 och 2007. Vi har också sagt att när vi öronmärkt pengarna på det sättet så är det viktigt att vi ser till att det, när vi bygger ut missbrukarvården, också finns en fungerande eftervård, att det finns en sysselsättning när man kommer ut, att det finns en bostad och att det gärna också finns ett nytt socialt nätverk när man kommer ut från sin behandling, så att man inte blir bostadslös, arbetslös och ensam när man kommer ut. Det är en viktig satsning också ur ett hemlöshetsperspektiv.

Det är också viktigt att slå vakt om allmännyttan. Jag pekade på att det går en ideologisk vattendelare mellan borgerligheten och socialdemokratin, där borgerligheten alltid eller i det närmaste alltid när man kommer till i kommunerna försöker göra sig av med allmännyttan och försöker minska hyresbeståndet. Jag tycker att det är fel. Är du hemlös har du nämligen inte de pengarna på banken så att du kan köpa en bostadsrätt. Det måste finnas hyresrätter.

Dessutom kan vi, precis som Kenneth Lantz pekar på, också använda allmännyttan för att ta sociala hänsyn, bland annat för att förebygga vräkningar på det sätt som jag tidigare nämnde att man har gjort framgångsrikt i till exempel Göteborg.

Anf. 109 TREDJE VICE TALMANNEN:

Därmed är veckans frågestund avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

10 § Information från regeringen om fågelinfluensan

*Information från
regeringen*

Anf. 110 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Den senaste utvecklingen i Europa innebär att den aggressiva typen av fågelinfluensa har kommit närmare svenska fågelbestånd och nu finns ca 10 mil från sydkusten. Sannolikheten för att vi

kommer att hitta smittade vilda fåglar i Sverige är mycket stor, och regeringen ser allvarligt på situationen. Beredskap har byggts upp för ett samfällt agerande av berörda departement och myndigheter om smittan kommer till Sverige.

Jag kommer nu att redovisa läget på det veterinära området, och det arbetet är inriktat på att hindra att tama fåglar smittas. Men låt mig redan nu säga att de senaste händelserna i nuläget inte förändrar riskbedömningen för smittspridning mellan människor. Morgan Johansson återkommer till den här frågan senare.

Var finns då fågelinfluensan i dag? Ja, fågelinfluensa av typ H5N1, det vill säga det aggressiva fågelinfluensaviruset, har sedan 2003 orsakat omfattande utbrott hos fjäderfä i flera länder i Sydostasien, och under sommaren och hösten 2005 skedde spridning till östra Europa. Onormal dödlighet hos vilda fåglar rapporterades, och provtagning visade att fåglarna var smittade med fågelinfluensa av typ H5N1. Från flera länder rapporterades även om utbrott hos tamfjäderfä. Såvitt man vet har vilda fåglar tidigare endast varit smittade med milda fågelinfluensavirus. Under sommaren och hösten 2005 har från flera länder rapporterats om fynd av aggressiva influensavirus hos vilda fåglar. Det finns också tecken på att sjukdomen kan spridas med flyttfåglar över stora avstånd.

I januari och februari 2006 rapporterades om utbrott hos fjäderfä i Afrika, närmare bestämt i Nigeria, och från flera europeiska länder meddelades att H5N1-viruset påträffats hos vilda fåglar. Mellan den 9 och 21 februari rapporterades om fynd av H5N1 hos döda vilda fåglar, i huvudsak svanar, i Grekland, Italien, Slovenien, Österrike, Tyskland, Frankrike och Ungern samt misstänkta fall i Bosnien och Hercegovina och Slovakien. Det är okänt hur smittspridningen har skett. Inga kommersiella fjäderfäbesättningar inom EU har hittills smittats. I Österrike har några hönor på ett djurhem smittats genom en influensasmittad svan. Anläggningen har sanerats och stängts.

Hur ser då beredskapen på den veterinärmedicinska sidan ut? I Sverige är det flera myndigheter som arbetar med den här frågan. Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Smittskyddsinstitutet, Socialstyrelsen, Krisberedskapsmyndigheten och Arbetsmiljöverket följer utvecklingen av fågelinfluensan. På Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt finns en beredskap för att kunna hantera utbrott av smittsamma sjukdomar. Jordbruksverket har ett bemyndigande enligt epizootilagen att vidta långtgående åtgärder. Det handlar då om avspärrning av gårdar, avlivning, destruktion av djur med mera. Här finns förbättrade rutiner baserade på erfarenhet från bekämpning av andra fågel-sjukdomar.

Lantbrukare som drabbas ersätts enligt epizootilagen till 100 % för avlivade djur och till 50 % för inkomstbortfall. Medfinansiering sker från gemenskapen, från EU, med 50 % av medlemsstatens kostnader för bland annat avlivade djur. Om det blir fråga om restriktioner beträffande fågeljakt kommer den frågan att hanteras av Naturvårdsverket.

Samarbetet inom EU är mycket viktigt för bekämpningen av fågelinfluensan. EU:s chefsveterinärer är tillsammans med kommissionen organiserade i ett nätverk. I nätverket utbyts information mycket snabbt om läget i medlemsstaterna. Hur fågelinfluensan ska bekämpas hos tamfjäderfä finns reglerat i EG-direktiv och innebär att djur i smittade besätt-

ningar avlivas och destrueras samt att lokaler saneras och måste stå tomma innan nya djur sätts in.

För att så snabbt som möjligt upptäcka eventuell smitta sker provtagning hos såväl vilda som tama fåglar inom EU. För att minska risken för smittspridning ska enligt kommissionsbeslut medlemsstaterna besluta om åtgärder för att skydda tamfjäderfå i riskområden från att smittas.

Sedan upptäckten av smitta hos vilda fåglar inom EU har kommissionen beslutat om ytterligare nödgärder som ska vidtas av medlemsstaterna vid misstänkt eller konstaterad H5N1-smitta hos vilda fåglar. Dessa nödgärder syftar i första hand till att bättre skydda tamfjäderfå från att smittas. Kommissionen har också beslutat om importförbud för fjäderfå och fjäderfåprodukter från drabbade länder.

Vidare har kommissionen beslutat att godkänna skyddsvaccinering för vissa fåglar i Frankrike och Nederländerna. Vi har inom EU varit restriktiva när det gäller vaccinering bland annat eftersom vaccinerade fåglar kan vara bärare av smitta. Nya bättre tekniker kan dock leda till att skyddsvaccination i högre grad kan användas som ett led i bekämpningen av fågelinfluensa hos tamfåglar.

Vilka åtgärder har vi då vidtagit i Sverige? Sedan 2004 sker regelbunden provtagning av vilda fåglar under vår- och höstförflyttningar. Dessa provtagningar har hittills skett vid Ottenby fågelstation. Dessutom sker provtagning på så kallat fallvilt, alltså döda vilda djur, vilka skickas till SVA. Övervakningen har intensifierats sedan hösten 2005, och till våren planeras rutinmässiga provtagningar även på andra ställen än Ottenby.

Under hösten 2005 infördes i Sverige skyddsåtgärder som innebar att tamfjäderfå i vissa delar av landet skulle hållas inomhus eller under tak. Sedan H5N1-smitta konstaterats den 14 februari hos vilda fåglar på den tyska ön Rügen har Jordbruksverket utfärdat föreskrifter om att höns, kycklingar och kalkoner i hela Sverige ska hållas inomhus och under tak utomhus, skyddade från vilda fåglar.

Kustbevakningen och frivilliga ornitologer stöder arbetet med att leta efter sjuka och döda vilda fåglar i södra Sverige och efter kusten. Misstänkt smittade fåglar skickas till SVA för obduktion och provtagning. Samtliga som hanterar misstänkt smittade fåglar kommer att bära skyddsutrustning. Lager av skyddsdräkter med mera finns hos länsstyrelserna.

Tullverket har trappat upp sin övervakning vid Sveriges gränser till tredjeland för att förhindra införsel av produkter som kan utgöra en risk.

Vad händer då om vi misstänker respektive bekräftar fågelinfluensa hos en vild fågel i Sverige? Misstänkt smittade fåglar obduceras och provtas vid SVA. Efter en första analys, som tar ca 8 timmar, kan SVA ange om fågeln är smittad med influensavirus eller inte. Sedan dröjer det 12–24 timmar innan SVA kan ange om det är ett mildt influensavirus eller om det handlar om aggressiv fågelinfluensa.

Om den första analysen påvisar influensavirus av typ H5 eller H7, de virus som *kan* vara aggressiva, kommer Jordbruksverket att meddela kommissionen samt informera medierna. Inga åtgärder kommer att vidtas i avvaktan på ytterligare analyser. Om ytterligare analyser visar att fågeln var smittad med aggressiv fågelinfluensa kommer Jordbruksverket att

omedelbart upprätta skydds- och övervakningszoner enligt EU:s regler. Medierna informeras snarast.

Inom övervakningszonen, som har en radie på 10 kilometer runt fyndet, ska alla tama fåglar hållas inomhus, och förflyttningar av fjäderfå och fjäderfåprodukter får bara ske efter godkännande av Jordbruksverket. Jakt är förbjuden för att förhindra skingring av vilda fåglar. Inom skydds-zonen, som har en radie av 3 kilometer, ska alla fjäderfåanläggningar registreras och övervakas.

Information om skyddsåtgärder kommer att ges via så kallade myndighetsmeddelanden i lokalradion och via information till övriga lokala medier. Jordbruksverket har möjlighet att vid behov ta hjälp av militären för att bistå med att samla in döda vilda fåglar och för att kontrollera att transportrestriktionerna i de upprättade zonerna efterlevs.

Om vi skulle få ett utbrott hos tamfjäderfå kommer ett antal åtgärder att vidtas. Redan vid misstanke om fågelinfluensa spärras gården av för att förhindra vidare smittspridning. Om provtagningen visar att det finns fågelinfluensavirus i besättningen avlivs och destrueras fåglarna. Skyddsutrustning enligt särskilda bestämmelser som tagits fram av Arbetsmiljöverket ska användas av alla som arbetar i besättningen med till exempel avlivning, destruktion och sanering. Smittskyddsläkaren tar ställning till vilka ytterligare åtgärder som kan behövas för att skydda personer som direkt eller indirekt varit i kontakt med smittade djur samt samråder med arbetsgivaren som är ansvarig för skyddsåtgärderna.

Skydds- och övervakningszoner inrättas runt utbrottet. Inom zonerna kartläggs alla fjäderfåanläggningar, och särskilda restriktioner gäller för förflyttning.

Hur informeras då allmänheten? Förutom det jag redan nämnt kommer berörda myndigheter att ha information på sina webbplatser, och man har samordnat den informationen. Jordbruksverket har inrättat en särskild telefonpanel. SVA har på sin hemsida rekommendationer som gäller fynd av sjuka eller döda vilda fåglar som hittas i naturen. Jag kan nämna att SVA i sin information understryker att man som privatperson inte ska hantera fåglarna själv. Information om fågelinfluensa finns också på regeringens webbplats, och där finns länkar till Jordbruksverkets telefonpanel och till de berörda myndigheterna.

Det handlar inte bara om insatser inom EU och i vårt närområde. Det handlar också om att hjälpa länder i Asien och Afrika. Därför är det viktigt med biståndsinsatser. Regeringen har i dag beslutat att 17 miljoner kronor ska avsättas för ändamålet. De pengarna kommer via Sida att gå till FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, FAO, och till Världshälsoorganisationen, WHO.

Avslutningsvis vill jag säga att det är ett allvarligt problem att fågelinfluensan sprids. Situationen som vi befinner oss i är inte oväntad, och vi har vidtagit åtgärder för utökad övervakning samt skyddsåtgärder. Vi har god beredskap för ett samfällt agerande från berörda myndigheters sida. Regeringen följer utvecklingen av fågelinfluensan mycket noga, deltar aktivt i EU-arbetet och har en nära dialog med såväl myndigheters ledningar som experter.

Morgan Johansson kommer att redovisa den del som gäller smittskyddsarbetet.

Anf. 111 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jordbruksministern har redogjort för det veterinära läget. För närvarande är detta framför allt en jordbruksfråga eftersom den stora risken just nu är att fjäderfäbesättningar smittas.

Jag ska säga några ord om den beredskap som finns i det längre perspektivet, det vill säga om viruset muterar och börjar smitta mellan människor och vi i den situationen får en pandemi. I det läget är vi naturligtvis inte i dag, men det är den situation vi planerar för.

Som ni hörde har vi viruset i stora delar av Europa – Grekland, Italien, Slovenien, Österrike, Tyskland, Frankrike och Ungern för att nämna några länder – och därför finns det stor risk för att vi också får det till Sverige.

Då ska man komma ihåg att även om vi skulle få viruset till Sverige är det en mycket låg risk för att det smittar människor. Viruset har funnits i Sydostasien i nästan tre år. Under den perioden har hundratals miljoner fåglar varit smittade. Det är samhällen där man ofta har höns på gården, säljer levande fåglar på marknaden och i det avseendet lever på ett helt annat sätt än vi gör här. Trots alla dessa smittotillfällen har vi bara sett 170 fall där människor har smittats av denna sjukdom. Så länge viruset ser ut som det gör nu är det alltså väldigt liten risk för att människor ska smittas. Men om man blir smittad förefaller det också vara förhållandevis hög dödlighet. Av de 170 som har smittats är det ungefär 90 som har avlidit.

Det är alltså svårt att bli smittad, men dödligheten är hög bland dem som smittas. För att förbättra beredskapen kommer regeringen på förslag från Socialstyrelsen att besluta att H5N1, alltså det virus som finns i dag, förs in i smittskyddslagen som en allmänfarlig sjukdom. Det innebär bland annat att om någon människa skulle bli smittad – trots att risken för det är mycket liten – underlättas smittspårning. Det ökar möjligheterna att förebygga spridning av sjukdomen. Då gäller smittskyddslagens regler för att man ska kunna reda ut varifrån smittan har kommit.

I dagsläget finns det inga indikationer om att H5N1 kan spridas mellan människor. För att det ska kunna ske måste det mutera. Men i samhället planerar vi för att detta värsta scenario ska inträffa, det vill säga att viruset muterar och vi får en pandemi. Det är det som vår beredskap på humansidan handlar om.

Som Ann-Christin Nykvist sade är det flera myndigheter som nu bevakar läget: Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Smittskyddsinstitutet, Socialstyrelsen, Krisberedskapsmyndigheten och Arbetsmiljöverket bevakar dag för dag utvecklingen av fågelinfluensan. De berörda myndigheterna har bildat en nationell pandemigrupp som bland annat samordnar information och sprider information via myndigheternas webbplatser. Jordbruksverket har också inrättat en särskild telefonpanel.

Information om fågelinfluensan och UD:s reserekommendationer finns också på regeringens webbplats, med vidare länkar till myndigheterna. Grunden för den här planeringen finns i Socialstyrelsens handlingsplan för beredskap mot en influensapandemi. Den handlingsplanen lades fast och presenterades för ungefär ett år sedan. Där finns åtgärder för att stärka den nationella beredskapen mot en influensapandemi. Handlingsplanen innehåller bland annat underlag för landstingens och kommuner-

nas planering för att hantera de påfrestningar på samhällsviktiga verksamheter som kan uppkomma vid en pandemi.

I handlingsplanen pekar man också på behovet av att i en sådan situation prioritera dem som löper störst risk för allvarliga komplikationer vid en influensa, och man lyfter också fram vikten av att upprätthålla en god hälso- och sjukvård i en pandemisituation. Man betonar i handlingsplanen vikten av att bygga upp ett lager av antivirala läkemedel, det vill säga läkemedel som kan dämpa symtomen och minska smittrisen men som inte botar – åtminstone såvitt man nu kan bedöma det som kan ske om viruset muterar.

I Sverige köpte vi redan förra våren in ett lager av antivirala läkemedel. Då handlade det om en miljon behandlingar. För några veckor sedan köpte vi in ytterligare 200 000 behandlingar. Vi kommer löpande att beställa ytterligare antiviraler under det här året. Samtidigt ska man komma ihåg att bedömningarna på humansidan är lite grann som att skjuta på rörligt mål. Vi vet ju inte hur en pandemi kommer att arta sig eller hur viruset kommer att vara. Vi vet faktiskt inte ens om det är H5N1 som kommer att vara basen för en eventuell pandemi.

Likväl måste vi se till att ha en så god beredskap som över huvud taget är möjlig. Antivirala läkemedel är en del av det. Jag har varit angelägen om att se till att vi sprid riskerna där och köpte in olika läkemedel. En av riskerna med att viruset muterar är att en del av de läkemedel som köps in inte blir verkningsfulla utan att man får en resistens. Den risken finns hela tiden. För bara några månader sedan fick vi uppgifter om att det fanns tendenser till att Tamiflu inte längre fungerade på det virus som nu finns.

Med reservation för att det är svårt att bedöma hur viruset till slut kommer att arta sig vill jag säga att det är viktigt att vi sprider riskerna och köper in olika sorters läkemedel. Därför har vi köpt in tre olika sorter. Tamiflu är en, Amantadin är en annan. Relenza är en tredje, som vi köpte in för bara några veckor sedan.

För att få stopp på en pandemi är den viktigaste åtgärden att ha beredskap för att klara av en vaccinering. Samtidigt ska man komma ihåg att vaccin inte kan framställas förrän det finns ett muterat virus. Det är alltså inte möjligt att producera vaccin och sedan lagra det. Man kan bara ta fram det när väl viruset finns.

Likväl är det viktigt att vi redan nu bygger upp en beredskap och en organisation så att vi i en krissituation kan ta fram ett vaccin så fort som möjligt. Min inställning är att om det blir brist på vaccin i en krissituation ska vi i Sverige inte behöva gå ut och slåss på den öppna marknaden för att få tillgång till vaccin, utan vi bör bygga upp en egen produktion här i vårt land.

Regeringen tillsatte därför en särskild förhandlare, Lars Rekke, i början av året för att i samarbete med industrin försöka få till stånd tillverkning av influensavaccin i Sverige. Han gör sonderingar under januari och februari, och han kommer i slutet av mars att lämna rapport till regeringen om detta. Hans uppdrag syftar till att få till stånd ett samarbete mellan en befintlig vaccinindustri och svenska staten. Det är ett sätt för oss att också få tillgång till den nya tekniken, det vill säga att man tar hänsyn till att produktionen av vaccin nu är inne i ett tekniskifte där man går från äggbaserad produktion till en modernare, cellbaserad produktion. Det är

viktigt att vi är med och kan ta del av den nya tekniken. Den målsättning vi i regeringen har satt upp är att ha en sådan fabrik på plats senast år 2010. I det arbetet har vi också sökt samarbete med övriga nordiska länder och med de baltiska staterna för att lösa problemen i norra Europa.

Som jag sade följer regeringen och de berörda myndigheterna utvecklingen mycket noga. Förberedelserna när det gäller humansidan sker också på EU-nivå. I morgon deltar jag i ett informellt hälsoministermöte i Österrike om fågelinfluensan. Syftet är då bland annat att medlemsländerna ska utbyta information om beredningsplaneringen inför en eventuell pandemi. Vi kommer också att få lägesrapporter från bland andra den europeiska smittskyddsmyndigheten och Världshälsoorganisationen.

Den senaste tidens larmrapporter har åtminstone det goda med sig att världen – åtminstone enligt min bedömning – börjar bli alltmer förberedd. Myndigheter, organisationer och länder följer utvecklingen av fågelinfluensan noggrant. Sammantaget menar jag att vi i Sverige i en internationell jämförelse har kommit mycket långt i förberedelserna och planeringen både inför att H5N1 kommer till Sverige och inför en eventuell pandemi.

Anf. 112 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Tack för informationen.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Morgan Johansson med tanke på den situation vi har nu. Socialstyrelsen, som lämnade sin rapport den 1 december – *Läkemedelsuppdraget*, utvärdering av behoven av tillgång i Sverige till antivirala läkemedel vid pandemisk spridning av influensa – vill ha en fördubblad beredskapslagring som kompensation för begränsad tillgång till diagnostik. Man bestämmer vidare att man ska behandla alla över 65 år. Man vill också att den större delen av läkemedelsförråden ska utgöras just av Tamiflu.

Där skriver man också att en beredskapslagring skulle kräva en lagring av totalt 20 miljoner kapslar av Tamiflu. Den 15 februari säger Anders Tegnell, som är smittskyddsexpert, i en intervju i TT: Efter omständigheterna ligger vi väl till, men det finns mer att göra. Han säger samtidigt: Ännu har vi inte fått regeringens klartecken att köpa ytterligare en miljon doser som en nyligen genomförd antiviral utredning förespråkar.

Jag vill ställa en fråga till Morgan Johansson. Jag vet att Relenza är inköpt i 200 doser. För kammarens kännedom är det inhalationspreparat. Sådant som man andas in är till exempel inte särskilt lämpligt för barn som blir sjuka. Det är ett sådant exempel. Det är också lite svårt att veta hur stor dos man får i sig när man inhalerar. Det är betydligt enklare med en tablett.

Jag vill ställa frågan till Morgan Johansson: Hur ser nu den övriga planeringen ut från regeringen? Anders Tegnell undrar naturligtvis också varför det inte är inköpt än. Kommer man nu snabbt som ögat att fortsätta att uppfylla sitt löfte som man faktiskt gav här i kammaren redan i november månad om att köpa hem till en miljon människor till?

Anf. 113 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Chatrine Pålsson om att vi har en väldigt nära dialog med Socialstyrelsen i den här frågan. Anders Tegnell åker faktiskt med mig till Wien i morgon. Vi diskuterar det nästan om inte

dagligen så i varje fall på veckobasis. Man ska komma ihåg att vi var ett av de länder som köpte först och köpte mest, och som därmed också förmodligen fick det lite billigare än många andra länder. Det var innan det stora pådraget om att inhandla antivirala läkemedel.

Nu har vi lagrat upp. Vi har dessutom, som jag sade, köpt in ytterligare inte 200 men 200 000 behandlingar av Relenza. Vi genomför det enligt den plan som Socialstyrelsen satt upp. Vi kommer under det här året att fortsätta att lägga in beställningar på mer läkemedel.

Men det finns en viktig invändning. Det är att man måste ta till sig löpande den information som nu kommer efterhand om resistensriskerna. Jag kommer ihåg hur det var för ett år sedan. En del gick på och ville att vi skulle handla in oerhört mycket Tamiflu och egentligen bara lagra det.

Jag tror att jag var nästan ensam om att peka på resistensrisken. Om länderna skulle göra så allihop och sedan i en krissituation vräka ut Tamiflu skulle risken bli att vi utvecklar en resistens för viruset och sedan står där med stora lager med ett läkemedel som kommer att visa sig vara värdelöst.

Det är den risken som man hela tiden måste värdera. Nu fick vi för någon månad sedan uppgift om att det fanns virus i Sydostasien som hade utvecklat en sådan resistens. Man måste väga in det när man tar ställning till hur man sätter samman det slutliga lagret.

Vi kommer att fortsätta att under det här året lägga in beställningar efterhand. Samtidigt ska vi hela tiden samla information om vilken typ av läkemedel som vi ska köpa.

Anf. 114 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Först vill jag tala om att jag delar Morgan Johansons syn på vaccinproduktion i Sverige. Det har jag sagt många gånger. Jag tycker att det är oerhört angeläget att man också kommer i gång med att besluta hur man ska ordna det. Det känns jätteviktigt. Vi vet att det tar minst tre och kanske fyra eller fem år innan en sådan produktion är i gång. Man kan inte framställa något vaccin förrän man vet vilken sorts influensa det är.

När det gäller resistensutvecklingen har enligt en färsk rapport i dag Relenza och Tamiflu hittills omfattats i en låg frekvens. Det är 1 % hos vuxna och 5 % hos barn. Det är ungefär den nivån. Den ska man naturligtvis räkna med. Men det är en förhållandevis liten del än så länge.

Såvitt jag förstår rekommenderar WHO fortfarande Tamiflu. I er överläggning i morgon kommer naturligtvis den här frågan upp som oerhört viktig. Jag håller också med Morgan Johansson om att det är viktigt att ha flera olika alternativ i portföljen. Men man måste också veta att man har mest av det som kommer att behöva användas mest.

Anf. 115 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi har stora mängder med Tamiflu. Vi är ett av de länder som har mest om man ser till andel av befolkningen. Vi kommer under det här året att fortsätta att lägga in beställningar på olika läkemedel för att sätta samman ett lager som gör att vi sprider riskerna lite bättre.

Vi har också hela tiden tagit in information om vad som händer på resistenssidan. Det som är svårt med den här frågan är att vi skjuter på rörligt mål. Vi vet inte ens om det är H5N1 som kommer att bli det far-

liga viruset och om det är det som kommer att mutera. Det kan mycket väl vara något annat av dem. Vi vet som sagt inte heller vilka läkemedel som i så fall kommer att fungera mot det.

Chatrine Pålsson kan vara fullständigt trygg i att vi fortsätter att följa den plan som Socialstyrelsen drog upp för våra inköp. Men vi hämtar samtidigt också hela tiden information om vad som händer på resisistenssidan.

Anf. 116 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Jag vänder mig till jordbruksministern. Precis som jordbruksministern kan jag konstatera att vi befinner oss i ett allvarligt läge. Jag ber att få tacka för den rapport om en väldigt god beredskap som Sverige ändå har och som ministern har informerat oss om. Inte minst har vi erfarenheter från krishantering många gånger tidigare som mycket väl kan komma till användning just nu.

Förutom att oron över fågelinfluensan växer bland befolkningen växer den inte minst bland de människor som varje dag jobbar med svenska fjäderfå och som också försörjer sina familjer på att producera svensk kyckling, svenska ägg och svensk kalkon till oss. Frågan är nu om konsumtionsmönstret kommer att ändras med anledning av den fokusering och oro som finns bland befolkningen. I sydeuropeiska länder har det visat sig att sådana tendenser ändå uppstår vid den här typen av smittohärdar.

I Sverige har vi högre krav på miljöhänsyn, smittskydd och djuromsorg. Det ställs högre krav på våra produkter än på de importerade produkter som vi får till Sverige. Men kunskapen därom är lite varierande, får man väl ändå säga. Trots det har vi god erfarenhet av smittor som till exempel salmonella, som vi mycket väl kan hantera.

Min fråga är riktad till jordbruksministern. Det gäller den oro som finns bland näringen över konsumtionsmönstret. Vad avser jordbruksministern att vidta för åtgärder med anledning av läget? Vi alla önskar ändå att kunna ha tillgång till svensk kyckling, svensk kalkon och svenska ägg även i framtiden. Vad avser ministern att vidta för åtgärder?

Anf. 117 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Cecilia Widegren säger. Konsumenternas förtroende för kycklingkött påverkas av händelseutvecklingen. Vi kan framför allt se i södra Europa att efterfrågan på och konsumtionen av kycklingkött har sjunkit drastiskt. Det är någonting som oroar de berörda jordbruksministrarna och oroar i de berörda länderna.

På det senaste jordbruksministermötet togs den här frågan upp och diskuterades. Kommissionen redovisade vad man hittills har gjort. Ett instrument som man har är att öka exportbidragen. Det har man gjort två gånger sedan december. Man överväger också om man kan vidta olika informationsåtgärder för att konsumenterna ska få en bra information för sina val.

Här i Sverige har vi just nu ett gott utgångsläge. Vi ser inte den här minskningen i konsumtionen. Näringsen själv, Svensk Fågel, har lanserat en märkning som nu finns på plats. I den delen har vi det bra förspänt. Men jag följer den här frågan noga. Det är klart att jag kan känna en oro

för vad som kommer om vi skulle få smittade vilda fåglar och om vi också skulle få in smittan i tamfäderbesättningar i EU.

Anf. 118 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Jag är glad över att ministern följer frågan så aktivt, inte minst för vår näring, som vi tycker är viktig att ha kvar i Sverige. Det är bra att vi på EU-nivå kan genomföra aktiviteter som gynnar att vi också har kvar en inhemsk produktion. Men det finns också saker som vi kan göra i Sverige. Vi vet att vi har vissa konkurrensnackdelar mot omgivande länder. Det är pålagor, avgifter och annat.

Jag skulle vilja att jordbruksministern delger oss en fundering över om det kanske kan finns åtgärder som är aktuella och som vi själva kan vidta på hemmaplan för att gynna en svensk produktion även i fortsättningen. Då kan vi äta svenska ägg till påsk.

Anf. 119 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag tror att det är just i det här läget som vi har stor glädje av våra svenska mervärden. De innebär att konsumenterna kan känna sig trygga med svenska produkter. Vi har lagt ned stor omsorg på att exempelvis ha salmonellafria kycklingar och salmonellafria ägg. Det gör att vi har ett särskilt förhållande till vårt smittskyddsarbete. Därför har konsumenterna ett stort förtroende.

Vad det handlar om nu är att vara effektiv och att se till att vi inte får in fågelinfluensan i Sverige bland de svenska besättningarna. Då kommer förtroendet för den svenska kycklingen att få sig en törn.

Anf. 120 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag vill också passa på att tacka för en mycket värdefull information om vår beredskap, både nationellt och internationellt och i EU.

Jag vill ställa en fråga till jordbruksministern om kommunernas ansvar. Det är ett ansvar för att ta medborgarnas oro på allvar. Jag undrar om det är klockrent vilken uppgift som kommunerna och kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar har. Är det givet att medborgarna när de ser – om de ser och upptäcker – en död fågel vet att de kan ringa till miljö- och hälsoskyddskontoret?

Vi har fått reda på att man inte ska ta i fåglarna med bara händer och så vidare, men är detta klockrent? Är det en service som ges tillbaka till oroliga medborgare när det gäller hur de ska hantera detta?

Anf. 121 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är tydligt vad som gäller enligt epizootilagen när det gäller det ansvar som Jordbruksverket har och det ansvar som SVA har. Via Jordbruksverket har också länsveterinärerna ett ansvar.

De ansvariga myndigheterna har haft omfattande kontakter med Sveriges kommuner och landsting. Det finns en svårighet i gränssnittet mellan avfallshantering, som är döda fåglar i allmänhet som går in i kretsloppet, och döda fåglar i ett läge då vi har risk för farlig fågelinfluensa och spridning av den.

Jag är av uppfattningen att vi måste hjälpa medborgarna med en enkel, tydlig information som inte kan missförstås. Vi jobbar för närvarande för att se till att det fungerar väl mellan våra myndigheter och i relation till kommunerna.

Anf. 122 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag tror också att det är oerhört angeläget att det blir enkelt och klart så att alla medborgare vet hur man ska hantera det och vem man ska ringa till. Visst är det så att ganska många fåglar dör en så kallad naturlig död under vinterperioden.

Jag vill passa på att ställa ytterligare en fråga. Den gäller ytvatten. Enligt uppgifter överlever viruset tre veckor i ett ytvatten. Vad finns det för beredskap här för att kunna hantera det så att inte det blir en källa till smittspridning?

Anf. 123 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! När man ska hantera den här typen av problem så måste man ha stor fantasi och inlevelseförmåga.

Vi utvecklar hela tiden vårt förhållningssätt till hur vi kan öka vår beredskap. Vi har erfarenheter av andra typer av bekämpning och av smittsamma sjukdomar. Där har också vattenfrågan varit aktuell. Det är alltså en fråga som myndigheterna har att hantera. Den ska vara med i myndigheternas beredskapspaket. Men jag håller med om att det är en mycket angelägen fråga.

Anf. 124 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag vill också instämma i kören och tacka för den goda information som vi har fått i dag. Jag tycker verkligen att regeringen i stora delar har gjort ett bra arbete här, och fortfarande gör det.

Det är viktigt att ha kraftfulla åtgärder redo och att arbeta systematiskt vid pandemier. Det säger inte minst olika forskare – inte virusforskare som jag men forskare i nationalekonomi, statsvetenskap och så vidare. De säger att pandemier är det enda som egentligen i stort kan hota hela världsekonomin.

Jag vill rikta en liten varningssignal både till regeringen och till Chatrine Pålsson, som ställde en fråga här. Vi ska inte lita för mycket på antivirala medel. Antivirala medel kan aldrig bota virus, men de kan lindra sjukdom. Det här viruset kan mutera snabbt. Vi vet i dag inte ens om medlet kommer att fungera särskilt bra när det hela väl muterar till en mänsklig influensa.

Jag tycker att det är oerhört mycket viktigare att lägga mer kraft på att säkerställa optioner på vaccinnärigheter och byggandet av en vaccinfabrik. Det är precis den linje som Morgan Johansson är inne på.

Jag skulle vilja ställa några frågor till honom. Hur kan man ytterligare pressa på det här så att det går snabbare? Har vi säkerställt optioner på vaccinnärigheter nu under tiden som vi väntar på att få bygga en riktig vaccinfabrik? Finns det några åtgärder som vi kan vidta för att det ska ske ännu lite snabbare?

Anf. 125 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag delar förstas Ewa Björlings uppfattning om att man inte ska stirra sig blind på frågan om antivirala läkemedel. Man kan kanske förstå att debatten lätt tar sig det uttrycket. Det handlar bara om att plocka ut en, två eller tre frågor och så får man debatten att handla om den och glömmer kanske ibland helheten.

Jag tror att vi måste göra båda delarna. Vi måste ha ett beredskapslager som är så sammansatt att vi minskar risken för att hamna i en situation där beredskapslaget sedan kanske inte kommer att kunna användas på grund av resistensrisken. Precis som Ewa Björling säger är detta ett virus som av allt att döma muterar snabbt.

Det är också vaccinfrågan som måste lösas. Vi jobbar snabbt med den. Lars Rekke ska lämna sin rapport till mig redan i slutet av nästa månad – i slutet av mars. Då finns det ett underlag för att kunna gå vidare i samtalen med något av de företag som är aktuella. Jag vet faktiskt inte hur det jobbet kommer att sluta eftersom han är mitt uppe i det. Jag tror att han träffar ett av de stora internationella företagen redan just i dag. Han är alltså mitt uppe i det arbetet, och det vore dumt av mig att gå händelserna i förväg.

Vi högprioriterar frågan att få vaccinproduktionssituationen löst, just för att vi ska slippa att ge oss ut på en marknad i en krissituation. Då kommer det att vara huggsexa om vaccinet, och det gäller att vi inte ska behöva försätta Sverige i en sådan situation.

Anf. 126 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag vill ändå understryka att det är viktigt att man under tiden som vaccinfabriken ska byggas säkerställer optioner på vaccinträttigheter vid de fabriker som redan existerar. Man måste agera på alla plan. Det gäller antivirala medel, som vi talade om, det gäller att säkerställa optioner och det gäller en riktig vaccinfabrik.

Ytterligare två viktiga frågor är: Hur ger man mer information till svenska folket? Hur kommer Morgan Johansson att gå ut med det här? Det gäller ju att inte måla upp skräckvisioner och skräckbilder nu, utan att verkligen komma med korrekt information.

Det allra viktigaste är att vi inte bara ska ha resurser till akuta åtgärder, utan vi måste också se till frågan om hur vi skapar ett mer effektivt bassystem för smittskydd. Det ska vara ett bassystem som fungerar i normalläge för att sedan ytterligare kunna sätta fart i ett akutläge. Det är en brist i dag. Vi har inte ett riktigt bra bassystem. Där borde vi också sätta in fler åtgärder.

Anf. 127 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Om jag tolkar Ewa Björling rätt så är en av delarna och en av de frågor som vi måste jobba med när det gäller bassystem för smittskydd att se till att få upp influensavaccineringen under normalåren. Vi måste alltså klara av att vaccinera fler i riskgrupperna. Det är det enda sättet att totalt sett kunna få upp produktionskapaciteten i världen till de nivåer som vi behöver om världen skulle råka ut för en pandemi.

Där har vi också ett arbete tillsammans med framför allt Landstingsförbundet för att försöka se till att landstingen går ut med information om att man ska vaccinera sig under normalåren, framför allt om man tillhör

riskgrupper, det vill säga om man har någon lungsjukdom och också om man är över 65 år, som är en av de definierade riskgrupperna.

Sedan är det alldeles rätt att vi måste ha tungan rätt i munnen när det gäller informationsdelen. Risken att i dagsläget bli smittad av den sjukdom som i dag finns är oerhört liten, för att inte säga minimal. Det ska ganska mycket till för att den ska föras över från fågel till människa. Det måste vi säga. Sedan måste vi också säga att vår erfarenhet emellertid talar om att det här viruset tenderar att mutera. Därför måste vi också planera för det värsta scenariot, det vill säga att det börjar smitta mellan människor, att smittbarheten är lika stor mellan människor som den i dag är mellan fåglar och att dödligheten är lika stor som den i dag är för fåglar. Då hamnar vi i mycket stora bekymmer. Det är det värstaläget som vi nu planerar för.

När det gäller optionerna och hur vi gör under den tid som vi ska bygga upp en vaccinproduktion vill jag säga att min grundtanke är den att vi under de år som det tar att bygga upp en vaccinproduktion i Sverige också ska ha ett avtal med det företag som vi samarbetar med om att få loss vaccin till hela svenska folket om vi under den tiden skulle råka ut för en pandemi. Det är en del i själva upplägget av den förhandling som vi kommer att gå in i med ett enskilt företag.

Anf. 128 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Det är glädjande mycket som händer på det här området. Jag blir glad när jag hör folkhälsoministern säga att det har köpts in flera antivirala medel till lagret. Jag hoppas att det innebär att det kommer att köpas in så mycket att det åtminstone kan räcka till 25 % av befolkningen enligt det löfte som han gav vid partiöverläggningar.

Min fråga handlar dock om någonting annat. På Socialstyrelsens hemsida kan man läsa att Socialstyrelsen har deltagit i fyra större beredskapsövningar. Med tanke på den handlingsförlamning som infann sig vid tsunamikatastrofen undrar jag: Har Regeringskansliet medverkat i eller tagit initiativ till någon beredskapsövning på regeringsnivå?

Anf. 129 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det har alldeles nyligen hållits en övning på EU-nivå där myndigheter och regeringar fanns med för att se hur det fungerar. Den övningen ska vi faktiskt utvärdera i morgon under den träff som vi ska ha i Wien. Både myndigheterna och EU har övat, och Sverige har varit en del i det.

Anf. 130 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Statsrådet säger att myndigheter och regeringar har övat. Jag kan inte minnas att alla regeringsledamöter har varit borta från Sverige för att öva någonstans. Menar du att samtliga eller berörda ministrar från den svenska regeringen verkligen har varit med i en beredskapsövning eller är det bara du personligen som har medverkat? Jag menar att det finns fler ministrar som kan behöva vara med i en sådan övning.

Anf. 131 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi har inte varit i väg någonstans. Regeringskansliet har övat tillsammans med övriga regeringskanslier i EU inför en sådan här situation. Det är en utvärdering av det jobbet som vi ska göra. Det sker bland annat för att säkerställa att informationen fungerar mellan de olika länderna så att vi snabbt kan vidta åtgärder och så att vi vet vem vi ska vända oss till i de olika länderna när vi vill få information.

Anf. 132 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Tack för informationen. Jag har en fråga till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist. Min fråga handlar om omhändertagandet av tamdjur om vi skulle hamna i en situation där smittan också kommer att drabba höns, ankor och gäss i Sverige.

När tv-bilderna från länder som redan har fått smittan hos sina tamdjur nådde oss var det flera än jag som reagerade över den brutala behandlingen som tamdjuren, åtminstone till synes av tv-bilderna, utsattes för. Det är kanske inte så märkligt. Det handlar ju om att avliva djuren. Men jag tror ändå att de flesta i Sverige förväntar sig att det ska ske på ett någorlunda etiskt korrekt sätt.

Jag undrar om det finns föreskrifter för en sådan här massavrättning som det kommer att handla om om tamdjuren kommer att drabbas av smittan.

Anf. 133 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Djurskydd och djuromsorg är en central fråga för oss i Sverige. Vi har en djurskyddslagstiftning som ställer mycket höga krav på oss. De kraven måste vi leva upp till även i svåra situationer. Det handlar om att hantera de djur som vi måste ta in, de djur som vi måste ha inomhus och som vi tidigare har haft utomhus. Vi måste klara ventilation och den miljö de ska ha för att de ska må bra och inte lida.

Den andra frågan är hur en avlivning ska gå till. Jag kan försäkra att det är en fråga som Jordbruksverket funderar på i samråd med Djurskyddsmyndigheten. Man försäkras sig också om att man har metoder som innebär att djuren inte ska lida. Det handlar om att ha tillräckligt mycket gas och att kunna försluta de utrymmen där man ska gasa djuren. Det är ett arbete som också är planerat.

Anf. 134 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag tror att det finns många i Sverige som känner starkt för djuren och är oroliga för den här utvecklingen på grund av det.

Jag passar också på att fråga om det här diskuteras på EU-nivå. Det finns också många i Sverige som är kritiska till hur djuren omhändertas, eller inte omhändertas, i andra EU-länder, speciellt i liknande situationer. Diskuteras det i det här nätverket för veterinärer som jordbruksministern nämnde?

Anf. 135 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag kan själv förstå den upprördhet som man känner när man ser de här bilderna. Ett förhållande som man måste hantera är att

man inte har haft resurser och kompetens i de länder där vi ser att man har hanterat djuren på ett sätt som vi inte tycker är acceptabelt. Därför har man inom EU diskuterat hur man kan ge hjälp och stöd till de här länderna och hur vi med vår veterinära kompetens kan hjälpa till. Sådana diskussioner har förts, och sådant bistånd har också getts.

Prot. 2005/06:78
23 februari

*Information från
regeringen*

Anf. 136 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Även jag vill tacka för informationen. Vi fick ju också information av folkhälsoministern i socialutskottet i går. Jag vill återkomma till en fråga som vi diskuterade då, bland annat därför att jag tycker att det är värdefullt att den frågan också lyfts fram offentligt.

Statsrådet nämnde att planerna för att starta vaccinproduktion skulle utarbetas i samförstånd mellan de nordiska länder och även med de baltiska staterna, om de nu vill vara med och samarbeta. Det tycker naturligtvis vi som sysslar med nordiskt och baltiskt samarbete är väldigt bra och också att det refereras till riksdagen eftersom det efterlyses ibland.

Vi har uppfattat att det finns vissa signaler från Danmark, som ju har en vaccinproduktion, om att de är lite förvånade om det här ska ske vid sidan av den danska verksamheten. Vi har fått höra att här handlar det nu om att man ska knyta till sig ny teknik som stora multinationella företag har tillgång till, och det måste vi ha respekt för.

Jag skulle vilja ha bekräftat av ministern att ambitionen är att detta ska lösas i samförstånd mellan alla de nordiska länderna och att man, om det går, försöker inkludera den danska verksamheten på ett sätt som kan vara till nytta för alla. Även Danmark måste ju ha glädje av att ha tillgång till ny teknik. Den danska regeringen förmodar jag är minst lika öppen som den svenska för att samarbeta med de internationella företagen.

Anf. 137 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! För att säkerställa det har Lars Rekke en nordisk referensgrupp till sitt förfogande. Alla de nordiska länderna följer hans arbete.

Det sker ju nu ett arbete i två spår. Danmark vill fortsätta att studera om deras produktion på Seruminstitutet i Köpenhamn kan vara bas för en produktion. Vi kör vårt spår som innebär att vi ska försöka skapa ett samarbete med något av de stora företagen på global bas.

Fördelen med vårt spår är, som Gabriel Romanus säger, att vi får tillgång till den nya tekniken. Hela produktionen är inne i ett teknikskifte – från äggbaserad produktion till cellinjebaserad produktion. Det är en stor fördel för oss att kunna ta del av den nya tekniken.

En annan fördel är det som vi pekade på tidigare, nämligen att det under den tid det tar att bygga upp en produktion kan vara en fördel att ha ett avtal med ett stort företag som redan i dag har produktion i andra delar av världen, men där man kanske får tillgång till vaccin om vi skulle få en pandemi under de här åren.

De båda spåren ska fullföljas. De nordiska hälsoministrarna ska träffas i april för att utvärdera de två uppslag som finns. Jag tror att vi då kommer att komma överens om hur vi ska gå vidare. Vårt koncept är oerhört starkt.

Jag kommer att åka till Norge om ett par veckor för att diskutera den här frågan med den norska ministern. Norge är ju som bekant ordförande i Nordiska ministerrådet och är därför särskilt intressant för oss att ha en dialog med och hålla informerade om vad som händer på det här området.

Anf. 138 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Min fråga innebär ingen som helst kritik av den svenska linjen. Jag är bara angelägen om att få bekräftat att man eftersträvar ett samarbete och ett samförstånd så att man inte spelar ut de här linjerna mot varandra. Jag föreställer mig att det även för Danmark är angeläget att få del av ny teknik och inte fastna i gammal teknik.

Det kan ju samtidigt vara intressant från nordisk synpunkt att få tillgodogöra sig de resurser som redan finns i Norden på det här området.

Jag är tacksam för att man har som mål att göra detta i nordiskt samförstånd.

Anf. 139 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag uppfattade det inte alls som någon kritik. Jag vet att det finns en bred uppslutning i riksdagen kring den linje som vi har valt. Jag tycker att den är ganska klok.

Jag är också övertygad om att vi i Norden kommer att kunna samlas kring ett koncept av det här slaget.

Vi ska, som sagt, ha en träff i april kring detta och belysa båda spåren. Vi får då se vad övriga länder säger.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Hemlig teleavlyssning, m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU12
Hemlig teleavlyssning, m.m. (skr. 2005/06:53).

Anf. 140 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse med redogörelse för hur de hemliga tvångsmedlen teleavlyssning, teleövervakning och kameraövervakning använts under år 2004. Det är en redogörelse över hur många tillstånd som givits, hur lång tid de använts och om de haft någon betydelse vid förundersökningen och för att klara upp den grova brottsligheten för vilken man kan använda sig av hemliga tvångsmedel.

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till reservation 1 och i övrigt till förslaget i betänkandet.

Lagstiftningen kring hemliga tvångsmedel har under senare år varit föremål för en hel del förändringar. Vi har också fattat beslut kring en reglering av överskottsinformation och om offentliga ombud – ombud som närvarar vid tillståndsgivningen i domstol bland annat för att bevaka

de tre principer som ska vara uppfyllda för att tillstånd ska ges, det vill säga ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Under senare år har man också uppmärksammat, bland annat på grund av en ökad användning av tvångsmedlen, det intrång i den personliga integriteten som användandet av tvångsmedel faktiskt innebär. Därför har den frågan tagits upp på olika sätt, bland annat i en särskild utredning, och därför är användandet av tvångsmedel också omgärdat med en stram lagstiftning. Av vikt är också den parlamentariska kontrollen, bland annat genom denna årliga skrivelse som också fortsättningsvis kommer att finnas.

Jag tror inte att det råder några större avvikande uppfattningar om tvångsmedelsanvändningen och att den faktiskt utgör ett bra verktyg i bekämpningen av grova brott, i varje fall inte i den form och den omfattning som den har i dag. Jag tror inte heller att vi har några delade meningar om hur redovisningen kring användningen av tvångsmedlen ska se ut.

Steg för steg har redovisningen av hur rubricerade tvångsmedel har använts och vilken betydelse de har haft förbättrats. Den skrivelse som vi nu har framför oss har också inneburit förbättringar. Majoriteten vill i ett tillkännagivande till regeringen kräva en ännu fylligare redovisning av åtgärdernas resultat, som om användandet har haft sådan betydelse att det lett till fällande domar, om brottsrubriceringen tid tillståndsgivning och dom överensstämmer. Även att åtgärden haft betydelse för förundersökningen måste preciseras och därtill innehålla en analys av den låga andelen avslag på ansökningarna.

Det är inte så länge sedan som det över huvud taget inte kom något krav på redovisning. Första gången det fanns motioner på skrivelsen för hemliga tvångsmedel och avlyssning var riksdagsåret 1999/2000. Därefter dröjde det ända fram till första året på den här mandatperioden innan man hade motioner i den här riktningen.

Steg för steg har skrivelsens innehåll och redovisning därefter förbättrats. Vi socialdemokrater har aldrig motsatt oss en förbättring och en fördjupad redovisning av användandet och betydelsen av användandet av tvångsmedel. Vi har alltså aldrig motsatt oss själva redovisningen. Vi har däremot motsatt oss ett tillkännagivande till regeringen innehållande dessa krav eftersom regeringen redan har vidtagit de åtgärder som efterfrågats. Så är det nu också.

Skrivelsen ska genomgå ytterligare förbättringar och till större delen i den riktning som majoriteten i betänkandet kräver. Vi menar nog att majoriteten slår in öppna dörrar. Man har hela tiden förbättrat detta. Det ni kräver har redan omhändertagits i den dialog som förts med Rikspolisstyrelsen och åklagarväsendet om förbättringar av redovisningen.

Det är Rikspolisstyrelsen och åklagarväsendet som gör den här redovisningen på regeringens uppdrag.

Till några av kraven finns det redan förklaringar, anser jag. Åtgärden har haft betydelse för förundersökningen sägs det i redovisningen. Det betyder att åtgärden har lett till polisingripande, till exempel att den misstänkte har gripits, anhållits eller häktats eller att avlyssning på andra sätt fört förundersökningen framåt.

Jag undrar hur ni anser att det mer kan preciseras.

Ni efterfrågar dessutom en analys av varför så få ansökningar har avslagits. I skrivelsen sägs det att enligt Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens bedömning håller det underlag som ligger till grund för domstolens prövning en hög kvalitet. Den bedömningen ifrågasätts av majoriteten, om jag förstår saken rätt.

Frågan är: Vem anser ni ska göra den bedömningen?

Jag tänker inte gå in på redovisningens olika delar, i vilken omfattning de har använts och så vidare. Det framgår av skrivelsen och betänkandet. Vi kan bara konstatera att, som vi tolkar det, har användandet av tvångsmedel i en övervägande del haft betydelse i brottsbekämpningen.

Vi är ganska stärkta i den uppfattningen efter samtal med poliser ute på fältet. Det finns en rad exempel där det skulle ha varit omöjligt att få tag i en gärningsman om man inte fått använda till exempel hemlig teleövervakning.

Sammanfattningsvis: Det ni vill ha ett tillkännagivande kring är i stora delar redan på gång. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

När det gäller den andra reservationen om offentligt ombud kan jag bara säga att justitieministern har lovat och föranstaltat om en uppföljning av den frågan. Vi socialdemokrater har också signalerat de påpekanden som har gjorts i motionen till skrivelsen. Vi är lika angelägna som Vänsterpartiet bland annat att få det uppklarat huruvida det ligger något i dessa påpekanden. I avvaktan på denna uppföljning och klarläggande yrkar vi alltså avslag på reservationen.

Den tredje reservationen tar upp starkt parlamentarisk kontroll. Också den frågan är aktualiserad i en utredning, vilket framgår av betänkandet, och den frågan vågar jag påstå skyndsamt bereds i Justitiedepartementet. Den är viktig inte minst med tanke på nya tvångsmedel som är i antågande. Vilken form denna förstärkta parlamentariska kontroll ska ha är ännu inte klart, men regeringen och vi socialdemokrater i riksdagen anser att den är mycket angelägen. Det som krävs har ni redan fått igenom. Jag tycker kanske att man också i det här fallet slår in öppna dörrar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och i övrigt till förslaget i betänkandet utom den del som upptas i vår reservation.

Anf. 141 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Förutom att stifta lag har riksdagen en väldigt viktig uppgift. Det är att granska regeringens arbete med att styra landet och dess myndigheter. Det är denna granskningsuppgift som denna debatt handlar om. Vi har möjlighet att uppfylla denna granskningsuppgift genom regeringens skrivelse om hemlig teleavlyssning med mera. Det är en väldigt tunn produkt. Om vi som riksdagsledamöter och valda ombud av Sveriges folk ska kunna fullgöra vår granskningsuppgift måste vi ha ett bättre underlag.

Margareta Persson tog upp i sitt anförande att det var ett alldeles nytt krav som vi har kommit med att detta måste bli bättre. Nej, det är inget nytt krav. Om man går tillbaka i betänkanden har det här kravet funnits länge. Där ska framför allt Folkpartiet ha en eloge för sitt arbete, eftersom det var de som motionerade första gången i det här. Förra året kunde vi ha gjort ett tillkännagivande, men tyvärr lyckades inte det. Det är just det här som är så allvarligt. Vi måste ha ett bättre underlag för att

kunna genomföra den granskning som våra väljare ställer krav på oss att göra. Därför duger det inte att man har fikaövningar mellan Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen och regeringen där man diskuterar hur det här kan bli bättre, utan vi kräver att regeringen ställer krav på bättre uppgifter från de olika myndigheterna för att vi sedan ska kunna ta ställning om myndigheterna uppfyller de krav som kan ställas.

Det är ju faktiskt ett problem gentemot den personliga integriteten, oavsett om man är vanlig medborgare och det här riktas mot någon oskyldig eller om det gäller någon som har begått grova brott. Man kan inte som Margareta Persson gör ställa brottsbekämpningen mot den personliga integriteten. Man måste kunna tillämpa båda delarna, effektiv brottsbekämpning samtidigt som man värnar den enskilda integriteten. Jag håller verkligen inte med Margareta Persson om att det är under de senaste åren som den personliga integriteten har uppmärksammats. Jag kan påminna Margareta Persson och andra socialdemokrater om att vi i många år har ställt krav på den integritetsutredning som Socialdemokraterna äntligen har satt i sjön. Den utredningen skulle vi ha behövt ha framme nu när vi står i begrepp att få nya tvångsmedel som det ska beslutas om.

Det är ett allvarligt underskott när det gäller integriteten i det här landet. Därför är det framför allt allvarligt, tycker jag, att Margareta Persson och Socialdemokraterna tar så lätt på den personliga integriteten. I ljuset av alla de nya förslagen gällande tvångsmedel som Socialdemokraterna vill införa måste man titta på vad det innebär för risker för samhället i stort, inte bara på vilka förutsättningar det finns för att bedriva effektivare brottsbekämpning. Det finns andra mycket goda verktyg som polisen redan i dag har till sitt förfogande för att fänga bovar.

I den reservation som jag vill yrka bifall till, nämligen reservation nr 3 under punkt 4, ligger den viktiga diskussionen inte bara om hur vi kan förbättra den parlamentariska kontrollen utan också om vilka möjligheter enskilda individer som har blivit utsatta ska ha att få reda på detta och kunna påverka om de har blivit utsatta av staten för det här. Den frågan tog Margareta Persson över huvud taget inte upp. Det är oerhört viktigt att vi innan vi tar beslut om nya tvångsmedel faktiskt tar beslut om hur enskilda som är oskyldiga ska skyddas och hur vi parlamentariskt bättre ska kunna kontrollera vad myndigheterna gör.

Därmed, herr talman, har jag yrkat bifall till reservation 3 under punkt 4.

Anf. 142 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att det här är ett sätt för riksdagen att granska om regeringen utför de uppgifter den ska. Precis som jag sade i mitt anförande här är det väldigt viktigt. Vi har aldrig motsatt oss att vi skulle förbättra den här redovisningen. Det tycker vi naturligtvis också. Men det kan göras i en viss takt, och det är andra myndigheter än regeringen som gör redovisningen utifrån de kunskaper som de har. Det är en tunn produkt – jag vet inte hur stor produkt Cecilia Magnusson skulle känna sig nöjd med.

Jag sade inte att det är ett nytt krav. Jag sade bara att sedan jag kom in i riksdagen dröjde det faktiskt ganska länge. Det var Vänsterpartiet som först motionerade och reserverade sig i det här. Det var först 2002 som Folkpartiet gjorde det.

När det gäller Integritetsutredningen är det säkert så att den tar väldigt lång tid, men det är ju för att man ska granska all lagstiftning ur ett integritetsperspektiv. Det tar naturligtvis sin tid. Och det kom inte fram i samband med just den produkt som vi har här med hemlig teleavlyssning, utan det var faktiskt när det gäller olika databaser. Det var då som förslaget kom fram och kravet på en integritetsutredning.

Min fråga är: På vilket sätt vill nu Moderaterna och andra reserveranter att det här ska fördjupas? Hur ska det här preciseras? Vem är det som ska göra bedömningen huruvida det här är riktigt? Det skulle jag vilja veta. Det är bra att slänga ur sig att det ska preciseras och att det ska göras. Men hur ska det göras? Ni tycks ju veta så väldigt mycket om detta.

Anf. 143 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Nej, vi vet inte särskilt mycket om detta. Det är därför vi ställer dessa krav. Vi får inte veta tillräckligt, och därför ställer vi kravet att vi ska få reda på mer. Margareta Persson räknade själv upp vilka krav vi har ställt på fylligare innehåll i den här skrivelsen. Det är därför vi återigen ställer kravet att den måste bli fylligare, och vi har gett ett antal exempel på hur. Varför leder till exempel inte mer än hälften av tillstånden till något av nytta för utredningen? Man måste väl förklara varför man ska ha dessa tillstånd om de bara är till någon nytta i ett fall av två. Det är ju ett väldigt grovt intrång i en människas integritet att använda dessa tvångsmedel. Detta är bara ett exempel; vi har flera.

Sedan håller sig Margareta Persson faktiskt inte riktigt till sanningen. Förra året sade Socialdemokraterna nej, och fick majoritet för det, när vi ställde samma krav som vi gör nu och som nu antligen en majoritet i riksdagen har blivit överens om. Integritetsutredningen kunde ha varit klar om ni då hade satt i gång en sådan utredning. Om Margareta Persson går tillbaka i betänkandena kan hon läsa att vi i reservationer faktiskt har påtalat vikten av att sätta i gång en utredning om integritetsfrågorna.

Anf. 144 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är svårt att precisera vad ni vill komma fram till.

Vi har inte motsatt oss detta, och det har vi inte gjort tidigare heller. Vi har motsatt oss reservationen eftersom vi har vetat att detta arbete ändå pågår för att förbättra i den riktning som reserveranterna har fört fram.

En sak är ju hur detta har lett till fällande domar. Det tycker jag att man kan precisera mer. Men ni säger också att det inte är tillräckligt redovisat om det har lett till polisingripande, haft betydelse vid förundersökning eller lett till att personer har gripits, anhållits eller häktats. Då är min fråga: Vad är det mer som ska preciseras?

Visst kan man säga att det bara har lett till 50 %, men det redovisas ju också här att det ibland är tekniska problem. Ibland finns det ingen telefon kvar. Man kan ha bytt telefonabonnemang. Det finns också redovisat

att detta faktiskt har friat människor som har varit misstänkta för en gärning. Det är väl också viktigt att komma underfund med.

Min synpunkt i detta är att polisen här har ett väldigt bra verktyg, även om jag vet att det är integritetskränkande för många människor. Vi får väga detta mot vart annat: att få tag i en gärningsman till ett grovt brott och den personliga integriteten. Det finns olika principer att ta hänsyn till i den riktningen.

Anf. 145 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Nu måste jag rätta Margareta Persson. Det är faktiskt ni som har en reservation om att det ska bli ett fylligare innehåll i denna redogörelse. Ni var inbjudna att göra det tillkännagivande som vi nu har majoritet för. Den rättelsen är alltså på sin plats.

Eftersom det är så grannliga med de verktyg som polisen har till sitt förfogande – hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning med flera – är det väldigt viktigt att vi hela tiden har integritetsfrågorna på bordet. Jag tycker att det är lite otäckt när Margareta Persson säger att det är viktigare med brottsbekämpning än med integritetsfrågor, framför allt när vi i dag inte har framme den belysning av integritetsfrågorna som utredningen håller på med. Det är väldigt allvarligt.

De verktyg polisen totalt har för brottsbekämpning ska användas. Problemet i dag är ju att det inte finns tillräckligt många polismän som kan använda sig av dessa verktyg. Socialdemokraterna och vänstermajoriteten har inte tillskjutit tillräckligt mycket medel för att vi ska ha en poliskår som kan använda alla de verktyg som i dag står till förfogande. Om man ska använda ett sådant här hemligt tvångsmedel räcker det inte att bara komma åt telefonlinjerna, utan det är väldigt många mantimmar inom poliskåren som måste bindas upp. Därför behövs det fler poliser.

Anf. 146 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Det är alltså åter dags för den årliga skrivelsen över användningen av hemliga tvångsmedel. Det kan förtjäna att nämnas att det bara är den öppna polisens användning som det redogörs för i skrivelsen. Säpos användning vet vi ingenting om.

Det finns stor anledning att kontinuerligt och kritiskt granska och diskutera användningen av hemliga tvångsmedel. Som framgår av skrivelsen kan vi konstatera att användningen av hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning stadigt ökar och så har gjort under många år.

Vi menar att det är avgörande att vara medveten om att all tvångsmedelsanvändning måste vägas noggrant mot rättssäkerhet och skyddet av personlig integritet. Grundläggande principer, ytterst med bäring på innehållet i regeringsformen, ska gälla vid alla beslut om användning av tvångsmedel. Således ska befogenheterna att använda tvångsmedlet vara bundna till det ändamål för vilket tvångsmedlet beslutats. Tvångsmedlet ska dessutom användas bara när det finns ett påtagligt behov och det inte räcker med en mindre ingripande åtgärd. Slutligen ska tvångsåtgärden till utformningen stå i rimlig proportion till vad som går att vinna med åtgärden. Detta är utomordentligt centrala och viktiga principer att hela tiden hålla i minnet, också i framtida debatter när det kommer upp nya förslag.

Herr talman! Vi har i utskottet under senare år upprepade gånger, vilket vi tidigare har konstaterat här i debatten, påtalat vikten av att förbättra dagens redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel. Vissa smärre förbättringar har vidtagits. Det är positivt, men det räcker inte.

I föreliggande betänkande föreslås ett tillkännagivande om förbättringar av redogörelsens innehåll. Det finns fortsatta behov av förtydliganden på en rad områden. Det gäller bland annat uppgifter om i hur många fall berörda förundersökningar leder till fällande dom. Det handlar vidare om precisering av vad som menas med uttrycket i skrivelsen att tvångsmedlet var av betydelse för undersökningen. Vi förväntar oss också att det kommer förklaringar och kommentarer till att så relativt få ansökningar om tvångsmedel avslås.

Jag lyssnar självklart till debatten och tycker att det är bra om vi är överens om färdriktning och inriktning. Detta är utomordentligt viktiga punkter att förtydliga och analysera. Jag menar att det är för tunt i dag med tanke på vad som ytterst står på spel för de enskilda med de åtgärder som vidtas, och som de som inte åtalas över huvud taget inte får reda på. Detta har vi tidigare påpekat i reservationer och har fortsatt som vår mening.

Det är omöjligt att diskutera användningen av dessa existerande tvångsmedel utan att diskutera vad som händer i övrigt på området. Vi i Vänsterpartiet är kritiska till och allvarligt oroade över de många förslag om nya integritetskränkande tvångsmedel som regeringen förbereder att presentera. Förslagen läggs fram vart för sig utan att helheten och den samlade effekten analyseras.

Tillsammans med företrädare från andra partier och från många olika organisationer har vi därför inlett ett opinionsarbete och föreslagit att vi måste hejda oss och öppet diskutera varför det är en sådan oerhörd brådska att införa alla dessa nya tvångsmedel och vidta dessa åtgärder. Det är som sagt stora värden som står på spel. Det gäller ytterst det öppna samhället, och det gäller inte minst den personliga integriteten. Som vi hörde tidigare finns nu Integritetsskyddskommittén. Varför kan vi inte till exempel låta den få uttala sig om utvecklingen och situationen genom ett delbetänkande?

Herr talman! Behovet av förstärkt parlamentarisk kontroll är redan nu mycket påtagligt. Det kommer också att växa om den nuvarande användningen av hemlig teleavlyssning och teleövervakning fortsätter att öka och det dessutom tillkommer nya varianter av tvångsmedel. Vänsterpartiet anser att det behövs ett bättre helhetsgrepp över tvångsmedelsanvändningen som är vidare än enbart en årlig skrivelse för att förstärka tillsynen och den parlamentariska kontrollen.

Vänsterpartiet har därför i ett flertal tidigare betänkanden och i andra sammanhang föreslagit att en särskild nämnd med möjligheter till insyn och kontroll ska inrättas. Vi är glada över att vårt arbete i denna fråga till slut resulterat i en utredning om hur en sådan nämnd ska kunna organiseras. Utredningen har lämnat sitt förslag om att inrätta en nämnd med namnet Tvångsmedelsnämnden. Utredningen bereds nu av regeringen. Att nämnden verkligen inrättas är av oerhörd vikt för rättsväsendets demokratiska förankring och förtroende. Den måste därför ha en så bred sammansättning som möjligt.

I utredningen sägs det faktiskt att det vi nu diskuterar, det vill säga regeringens årliga skrivelse, därmed kan tas bort. Det vore djupt olyckligt, menar vi, och en kontrakurs till den fylligare rapport som vi tydligen alla vill se. Möjligheterna till insyn i nämndens arbete kommer att vara begränsade både för riksdagens ledamöter och för allmänheten, även om det naturligtvis är väldigt viktigt att den kommer till stånd.

Behovet av offentlig information och ett tillfälle till debatt om dessa frågor i riksdagen kommer alltså att vara stort. De olika formerna av kontroll och insyn kompletterar varandra. Regeringen bör alltså, även när en särskild tvångsmedelsnämnd inrättas, fortsätta att överlämna en årlig skrivelse om polisens hemliga tvångsmedelsanvändning till riksdagen.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om systemet med offentliga ombud i dessa ärenden, ett system som inrättades 2004. Från flera håll finns kritik mot hur denna ordning fungerar. Kritiken består bland annat i att ombudet företräder allmänintresset och inte den mot vilken hemliga tvångsmedel ska användas. Den består också i att ombuden kallas till förhandlingar med kort varsel och på sittande möte tvingas sätta sig in i det enskilda fallet på grund av att åklagarens underlag inte sänds ut i förväg.

Förhandlingarna och åklagarens underlag har också ansetts vara bristfälliga och hastiga. Detta står alltså i klar motsättning till vad som i regeringens skrivelse står om att Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens förklaring till att så få fall överklagas är att underlaget som ligger till grund för domstolarnas prövning håller en hög kvalitet.

Ett antal offentliga ombud har nu dessutom lämnat sina uppdrag. Tillförordnanden av offentliga ombud är en mycket viktig del av dessa domstolsförhandlingar, en del som ska säkerställa viktiga krav på rättssäkerhet och demokratisk acceptans. Här får det inte svikta. Möjligheterna för offentliga ombud att utöva sina uppdrag bör förbättras.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 147 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Vi ska nu yttra oss över den skrivelse som vi har fått från regeringen och från polisen angående hemlig telefonavlyssning. Vi ska utöva ett visst mått av kontroll och granskning av den här verksamheten. Jag har tidigare stått i talarstolen och sagt att det är viktigt att väktarna övervakas, och det är ju vår uppgift.

Nu till vårt betänkande. Den redovisning som vi har fått i år är bättre än den vi har fått tidigare. Det är klart. Men det fattas fortfarande väldigt mycket, och Margareta efterlyste en del av de där frågorna. Med tanke på att endast hälften av avlyssningarna ger resultat skulle jag kunna tänka mig att det fanns ett intresse för oss att veta om det betyder att man avlyssnar dubbelt så många som är nödvändigt. Jag vill för min del se att vi så lite som möjligt använder de hemliga tvångsmedlen.

Av de 50 % som man avlyssnar och som inte ger något resultat skulle jag vilja veta om det handlar om avlyssnade telefonabonnemang där den man avlyssnar inte är direkt misstänkt utan är en sådan teleadress dit man tror att den misstänkte kan tänkas ringa. Jag skulle vilja särskilja detta.

Eftersom man får avlyssna vid förberedelse och stämpling skulle jag också gärna vilja veta hur många brott man har lyckats förhindra genom att man har kunnat avlyssna förberedelse och stämpling. Det finns en mängd sådana här detaljer som man mycket väl kan titta lite närmare på. Det kan vara så att polisen avlyssnar för många. Alldeles uppenbart är det så eftersom man får hälften i positivt resultat.

Jag skulle också vilja veta vilka de fällande domarna har blivit i de här fallen. Är det så att man har avlyssnat dem som man har misstänkt ska fällas enligt en tvåårig straffskala men det har resulterat i dagsböter tycker jag att man har tillgripit för grova medel. Men det är naturligtvis lätt att vara efterklok. När domen har fallit kan man se att här kanske det var onödigt. Men jag tycker att det vore intressant att få en redovisning av detta också.

Visst finns det väldigt många saker man kan förbättra i redovisningen, utan tvekan, även om det har blivit bättre.

Vi har två reservationer, herr talman. Det är reservation nr 2 och reservation nr 3, vilka jag yrkar bifall till.

Den ena handlar om de offentliga ombudens möjligheter att vara verksamma. Jag delar helt och fullt den plädering som Rolf Olsson gjorde i detta fall. Jag tror att vi rentav har fått detta från samma källa.

Den ökade mängden hemliga tvångsmedel som man i totalen använder i samhället i dag kräver en ökad, stärkt parlamentarisk kontroll. Vi måste ta vår uppgift att övervaka väktarna på fullt allvar. Då tror jag att det är viktigt att de offentliga ombuden också ges möjligheter att vara verksamma. Vi har påpekat i vår reservation att vi tycker att det här inte har fungerat. Det har vi alltså direkt från en del av de offentliga ombuden. Då tycker jag att det är viktigt att vi ser över detta. Därför anser jag att det finns god grund för den reservationsanmärkningen.

När det gäller den diskuterade Tvångsmedelsnämnden delar jag också Rolf Olssons uppfattning om vikten av att den är parlamentariskt sammansatt, vikten av att den har en legitimitet och att den har möjligheter att få föra en diskussion om en del frågor. Givetvis förstår jag att mycket kommer att vara hemligt och att mycket kommer att vara känsligt. Men de delar som inte är det ska man ha möjlighet att fritt föra den diskussionen om.

Jag ska inte förlänga debatten så mycket mer. Jag vill bara till sist understryka att det i rapporten skulle finnas skäl att också titta närmare på andra tvångsmedel som vi använder och som parlamentet borde kunna begära redovisning av. Säpo är redan nämnt, men jag kan tänka mig att det finns fler, eftersom den repressiva lagstiftningen växer lavinartat.

Anf. 148 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Cecilia Magnusson var vänlig nog att påpeka att Folkpartiet under några år har engagerat sig i de här frågorna. Det är alldeles korrekt. Vi har sedan valet 2002 motionerat så fort vi har haft tillfälle. Det har vi gjort därför att vi anser att de här frågorna är oerhört viktiga och oerhört grannlaga. Det handlar om att göra intrång i en grundlags-skyddad rätt för alla medborgare att hemligen kunna meddela sig med varandra utan att riskera intrång i den kommunikationen.

Inte minst viktigt i det sammanhanget är naturligtvis den så kallade proportionalitetsprincipen som hela tiden ska se till att vi inte gör större ingrepp i dessa grundlagsskyddade rättigheter än vad som kan vara motiverat utifrån ett brottsbekämpningsperspektiv. Det är inte utan att jag blir lite oroad av Margareta Perssons ganska lakoniska konstaterande att hade vi inte haft dessa tvångsmedel hade det funnits personer som vi inte hade kunnat få fast på något annat sätt.

Jag tycker att de avvägningar som ska göras kräver en högre grad av problematisering än vad det uttalandet ger uttryck för.

Den årliga redovisningen från regeringen är oerhört viktig. Den är viktig för vår debatt här i kammaren kring tvångsmedlen, hur de ska utvecklas och utformas i framtiden, men den är också viktig för massmedierna och därmed för allmänhetens insyn i verksamheten. Därför vill jag gärna passa på att säga att även om en tvångsmedelsnämnd tillsätts och den får en aldrig så bred parlamentarisk sammansättning är det viktigt att den här redovisningen fortsätter att läggas fram.

Utskottets majoritet har skrivit att det finns skäl till förtydliganden och förbättringar av statistiken. Det ska ses mot bakgrund av att regeringen sedan 2002 fört en dialog med myndigheterna om hur den ska kunna förbättras. Efter tre år tycker vi att de framsteg som kommer bör vara mer påtagliga än vad vi har sett i årets upplaga. Om man till exempel tittar på huruvida begreppet tvångsmedelsanvändning har haft någon betydelse för förundersökningen ser man att Rikspolisstyrelsen och regeringen inte lägger fram några definitioner. Det är en exemplifiering. Man säger att det är om någon häktas, grips eller anhålls eller på något annat sätt för förundersökningen framåt. Vad rymms i den exemplifieringen? Det är svårt att säga.

Själv blev jag något överraskad av fortsättningen när det gäller förklaringen av vad uttrycket innehåller. Till exempel säger man att om man avför en misstänkt från förundersökningen registreras detta som att det *inte* har haft någon betydelse för förundersökningen. Det är paradoxalt. Det stämmer inte med mitt sätt att tolka texten.

Här finns möjligheter till förbättringar. I första hand kan det inte ankomma på riksdagsledamöter att formulera på vilket sätt det ska ske. Vi kan konstatera att regeringen har många myndigheter som är duktiga på att föra statistik, definiera begrepp och på ett tydligt sätt visa på de problem som finns.

Jag ska inte heller bli särskilt långrandig. En annan punkt som jag tycker är viktig att trycka på är att koppla till brottsrubriceringarna, det vill säga: Om man använder en brottsrubricering när tillstånd lämnas för tvångsmedelsanvändning, hur förhåller sig den brottsrubriceringen till den dom som i en del fall fälls i slutändan? Är det samma brott? Är det samma personer, som även ledamoten Björnlod var inne på?

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 3.

Anf. 149 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag får tacka er och konstitutionsutskottet för att ni har hållit på så länge att jag hann tillbaka hit.

Som lagstiftare måste vi alltid fundera på om en tvångslag är nödvändig. Vid all tvångsmedelsanvändning ska en avvägning ske mellan nyttan av tvångsmedelsanvändningen och graden av integritetskränkning. För mig är det inget tvivel om att det faktiskt behövs – det kan vi nog vara alldeles överens om – tvångsmedel för bekämpningen av den grova kriminaliteten. Samtidigt – jag tror att jag har hela alliansen med mig – måste vi vara oerhört tydliga med att värna den personliga integriteten.

Det är allvarligt att regeringen år efter år har lovat att redovisningen ska bli bättre. Nu säger man att det är lite bättre, men det finns mycket kvar att önska.

Vi lagstiftare har rätt att besluta om att myndigheter får använda tvångsmedel mot enskilda. Men vi har också skyldigheten att granska om det har gjorts på rätt sätt eller har missbrukats. Med den årliga skrivelse som vi får på vårt bord sent året efter har vi ingen chans att granska om de hemliga tvångsmedlen har använts på rätt sätt. Jag förstår inte hur vi med skrivelsen skulle kunna säga att de hemliga tvångsmedlen inte har missbrukats på något sätt. Jag kan inte ta ansvar och säga att jag vet att de inte har missbrukats.

Jag tycker att det är glädjande att samtliga partier förutom Socialdemokraterna inser att det är för dålig information för att vi ska klara av vår skyldighet att granska. Nu ger vi regeringen anvisningar om vad vi tycker ska finnas i den årliga redovisningen.

Herr talman! Även om den årliga redovisningen blir bättre tycker jag inte att det räcker till. Vi vet att det finns saker som man inte kan redovisa i offentligheten. Det kan vi vara överens om. Det finns ett förslag om tvångsmedelsnämnd, men tyvärr innebär förslaget en sämre parlamentarisk kontroll av hemliga tvångsmedel eftersom nämnden skulle ligga under regeringen. Centerpartiet tycker att en hemlig tvångsmedelsnämnd ska ligga under riksdagen. Då först kan det vara en parlamentarisk kontroll.

Vid det här laget har det säkert yrkats på de flesta reservationerna, men även jag yrkar bifall till reservation 3.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

12 § Elektronisk informationsöverföring hos arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverket

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU4
Elektronisk informationsöverföring hos arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverket (prop. 2005/06:52).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU7
Plan- och byggfrågor (redog. 2005/06:RRS7).

Plan- och byggfrågor

Anf. 150 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! I det här betänkandet behandlar vi motioner som rör planerings- och byggfrågor. Vi behandlar dessutom en redogörelse från Riksrevisionens styrelse avseende Boverkets och länsstyrelsens roll i den fysiska planeringen.

Fysisk planering är grunden för bebyggelse och användning av mark och vatten. Särskilt stor betydelse för detta är naturligtvis att vi har en funktionell plan- och bygglag.

Herr talman! Jag kan konstatera att vi återigen står och diskuterar motioner och inte en proposition i ärendet. Det känns som om detta är ett signum för den socialdemokratiska regeringen sedan den tillträdde, åtminstone när vi kommer till bostadspolitik. Socialdemokraterna framhåller ofta att bostadspolitiken är viktig. Det är ett påstående jag kan hålla med om. Vad som då är förvånande är att man pratar och pratar. När kommer förslag?

Redan under 1990-talets slut framfördes kritik mot vissa delar i plan- och bygglagen. Den delen som mest kritik framfördes mot, och fortfarande framförs mot, är planeringstidens längd. Många påpekar att ett genomsnittligt ärende tar åtta år. Åtta år är ett mycket effektivt sätt att minska konkurrensen, fördyra projekten, och det bidrar även till att vissa projekt aldrig blir av.

Att en bred översyn av plan- och bygglagen kan ta lång tid kan vi från Moderaterna ha viss förståelse för. Dock anser vi att det har tagit väl lång tid, och framför allt tycker vi att översynen borde ha påbörjats tidigare. Jag vill särskilt trycka på att vi dessutom anser att vissa delar av förslagen skulle kunna brytas ut och läggas fram i propositioner redan nu under våren.

Vissa frågor brådskar, och jag kan inte begripa varför regeringen inte själv känner att det är dags att komma till skott. Dock kan jag konstatera att den brådskan jag känner inte delas av Socialdemokraterna eftersom det i vårens propositionsförteckning inte finns upptaget ens något litet ur utredningen.

Det vi moderater framför allt anser brådskar är planprocessens längd. Instansordningen måste kortas. Vi vill helst se en renodlad förvaltningsdomstolsmodell med länsrätten som första instans. Vi tycker också att man borde överväga om prövningstillstånd ska införas till högsta instans. I vilket fall tycker vi att det är nödvändigt att länsstyrelsen lyfts bort som överprövningsinstans. Därutöver vill vi minska på kretsen sakägare. Det måste också kunna ställas krav på kommunernas handläggningstider, och fastighetsägare bör få initiativrätt i planärenden.

Detaljstyrningen i planprocessen måste minska och större flexibilitet tillåtas. För att öka konkurrensen inom handeln, vilket gynnar alla konsumenter, borde snarast möjligheten att reglera handelsändamål i detaljplan tas bort.

Frågan om buller- och luftkvalitetsnormer är olöst, vilket i stadsområdena skapar en stor osäkerhet för aktörerna, och vissa projekt stoppas helt. Denna fråga måste lösas.

Ytterligare en fråga som vi vill lyfta fram i just den här delen gäller reglerna för dispens för tillgång till hiss. De måste tydliggöras. Även om vi anser att det är väsentligt att vår bebyggelse görs tillgänglig kan vi inte ha en så rigid tolkning att det i vissa kommuner är omöjligt att inreda en vind i ett flerfamiljshus om inte en hiss installeras. Det som då sker är att byggnationen stoppas, och vi anser att det är viktigare med fler lägenheter i bostadsbristens Sverige.

Herr talman! När jag lämnar planeringsfrågorna skulle jag vilja peka på några få andra frågor som vi har lyft fram i detta betänkande.

Först anser vi att byggförsäkringen för självbyggare ska ändras. Det är otidsenligt att tvinga på någon en försäkring som är värdelös. Självbyggare kan i dag inte få ersättning eftersom lagen medger att försäkringsbolagen undantar kostnader för fel som självbyggaren själv åsamkat. Det kan vi tycka är rimligt, men då måste det i andra ändan vara rimligt att självbyggaren inte behöver teckna försäkring för det som han själv bygger. Lagen om byggförsäkring måste ändras så att självbygge av småhus även för permanentboende kan undantas.

Därutöver skulle jag vilja säga några ord om vår begäran när det gäller en översyn av villkoren för bostadsanpassningsbidragen.

Vi har i dag en snabbt växande andel äldre i vårt samhälle. Detta skapar naturligtvis ett ökat behov av olika former av tillgänglighetsanpassningar i bostadsbeståndet. Många äldre byter naturligtvis bostad så att den passar för ens eget behov. Många gånger handlar det om att sälja villan och flytta till en lägenhet. Dock finns det de som vill bo kvar och då har behov av att få en anpassning i bostaden. Den som har ett funktionshinder har i dag rätt till ett anpassningsbidrag från kommunen, och detta bidrag möjliggör också för många att leva kvar och leva ett självständigt liv. Det tycker vi är väldigt positivt.

Dock är denna kostnad en skenande kostnad för många kommuner, och den är i princip omöjlig att budgetera. Det här gör att reglerna tolkas olika. Det skapas därför mycket oklarheter om vad det är som gäller. Det finns många exempel på olika tolkningar i olika kommuner, och därför blir vår slutsats att reglerna för och finansieringen av bostadsanpassningsbidraget behöver ses över.

Slutligen vill jag dock återigen trycka på nödvändigheten av att något sker när det gäller plan- och bygglagen. Vi väntar och väntar. Min uppfattning är att det enda som kommer att hjälpa är att det till hösten blir ett regeringsskifte.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1.
(forts. 16 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 februari

UbU3 Ny värld – ny högskola

Punkt 4 (Benämningen masterexamen)

1. utskottet
2. res. 2 (kd)

Votering:

246 för utskottet

23 för res. 2

1 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 41 m, 38 fp, 21 v, 17 c, 13 mp, 2 -

För res. 2: 23 kd

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 30 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 5 (Fördjupning i huvudämne)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

134 för res. 3

1 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll res. 3.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 v, 1 -

För res. 3: 41 m, 38 fp, 24 kd, 17 c, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 s

Frånvarande: 37 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 11 (Avgifter för utländska studenter)

1. utskottet
2. res. 8 (v, mp)

Votering:

169 för utskottet

36 för res. 8

64 avstod

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 38 fp, 1 kd, 17 c
För res. 8: 1 kd, 21 v, 12 mp, 2 -
Avstod: 41 m, 22 kd, 1 mp
Frånvarande: 31 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp
Lars Gustafsson (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 19 (Krav för särskild behörighet)

1. utskottet
2. res. 15 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

134 för res. 15

87 frånvarande

Kammaren biföll res. 15.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 v, 1 -

För res. 15: 41 m, 38 fp, 24 kd, 17 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 23 (Grundläggande behörighet för utbildning på forskarnivå)

1. utskottet
2. res. 19 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

134 för res. 19

87 frånvarande

Kammaren biföll res. 19.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 v, 1 -

För res. 19: 41 m, 38 fp, 24 kd, 17 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 26 (Utveckling av nya högskoleprov)

1. utskottet
2. res. 22 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

134 för res. 22

87 frånvarande

Kammaren biföll res. 22.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 v, 1 -

För res. 22: 41 m, 38 fp, 24 kd, 17 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 27 (Meritämnen)

1. utskottet
2. res. 23 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

134 för res. 23

87 frånvarande

Kammaren biföll res. 23.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 v, 1 -

För res. 23: 41 m, 38 fp, 24 kd, 17 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU6 Forskning och forskarutbildning

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU9 Högskolan: Utbildnings- och studentfrågor

Återförvisningsyrkande (m)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att minst en tredjedel av de röstande anslöt sig till detta.

Votering:

141 för bifall

129 för avslag

79 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att minst en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.

Kammaren hade således bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall: 113 s, 1 m, 2 fp, 1 kd, 21 v, 2 c, 1 mp

För avslag: 1 s, 40 m, 36 fp, 23 kd, 15 c, 12 mp, 2 -

Frånvarande: 30 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU14 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.

Punkt 1 (Meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

233 för utskottet

36 för res. 1

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 41 m, 37 fp, 24 kd, 17 c
För res. 1: 21 v, 13 mp, 2 -
Frånvarande: 30 s, 14 m, 11 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkterna 2–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU25 Regional demokrati

(Regionalisering)

1. utskottet

2. res. (c)

Votering:

250 för utskottet

18 för res.

2 avstod

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 39 m, 38 fp, 24 kd, 21 v, 12 mp, 2 -

För res.: 17 c, 1 mp

Avstod: 2 m

Frånvarande: 30 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

JuU12 Hemlig teleavlyssning, m.m.

Punkt 2 (Redovisningens innehåll)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

156 för utskottet

114 för res. 1

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 41 m, 38 fp, 24 kd, 21 v, 17 c, 13 mp, 2 -

För res. 1: 114 s

Frånvarande: 30 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Punkt 3 (Offentliga ombud)

1. utskottet

2. res. 2 (v, c, mp)

Votering:

216 för utskottet

53 för res. 2

80 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 41 m, 38 fp, 23 kd, 1 mp

För res. 2: 1 kd, 21 v, 17 c, 12 mp, 2 -

Frånvarande: 31 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Claes Roxbergh (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Stärkt parlamentarisk kontroll)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

128 för utskottet

134 för res. 3

87 frånvarande

Kammaren biföll res. 3.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 21 v, 1 -

För res. 3: 41 m, 38 fp, 24 kd, 17 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 38 s, 14 m, 10 fp, 9 kd, 7 v, 5 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU4 Elektronisk informationsöverföring hos arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverket

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § (forts. från 13 §) Plan- och byggfrågor (forts. BoU7)

Plan- och byggfrågor

Anf. 151 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! I det här betänkandet har Folkpartiet sex reservationer. Vi står naturligtvis bakom dem alla, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1, som bland annat handlar om att ta fram en tydlig strategi mot allergiframkallande ämnen i byggmaterial.

Som Ewa Thalén Finné sade har det varit något av en mandatperiod av väntan. Nyckelordet för utskottsmajoriteten och regeringen under hela mandatperioden har varit ”avvakta ytterligare”.

Mandatperioden sammanfaller bra med PBL-kommitténs arbete. Den startade i september 2002 och var klar i september 2005. Nu, den 17 februari i år, gick remisstiden ut. Utskottsmajoriteten konstaterar därför att det inte blir någon proposition i år eller under den här mandatperioden. Man säger att regeringen naturligtvis måste få tid på sig att slutföra beredningen.

Resultatet blir att man även i år kan avfärda alla motionsförslag utan att ta hänsyn till sakinnehållet. Man kan enkelt hänvisa till pågående beredning och avvakta, och man behöver inte göra några konkreta ställningstaganden över huvud taget.

Herr talman! Regeringen måste ta sitt ansvar för den uppkomna situationen, att det har varit sådan stiltje under mandatperioden. Trots allt kom det i mars 2004 ett delbetänkande om instansordningen från Plan-

och bygglagskommittén. Jag vill påstå att det skulle ha varit fullt möjligt att jobba åtminstone med den delen.

Jag kan citera från en interpellationsdebatt med samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin i december 2004 som handlade just om överklagande som ett hinder för byggandet. Hon sade då: "Jag kan garantera att vare sig nu eller när väl Plan- och bygglagskommitténs förslag kommer ska vi vila på hanen. Vi kommer att försöka sköta det här så snabbt och smidigt som möjligt." Det vi ser nu är alltså hur snabbt och smidigt man kan sköta detta! I verkligheten har ju det mesta stått stilla i avvaktan på slutbetänkandet.

Vi kan se andra exempel där regeringen har lyckats ta ut delar ur utredningar och föra fram dem som förslag i propositioner. Inte minst ser vi det som pågår just nu med hyressättningssystemet, där man ju har tagit en del ur en utredning och kommit till skott och fått ihop en proposition.

Att det har dragit ut på tiden har skapat en otålighet och frustration som gör att det blir en kanske något skarp ton i debatten. Det är kanske bra, eftersom det förhoppningsvis kan hända någonting.

Herr talman! Med den bakgrunden känns det väldigt angeläget att få ta fram några ståndpunkter som Folkpartiet har i sina reservationer. Jag kommer inte att beröra alla förslag men ändå en del förslag.

Vi har en reservation om en reformering av plan- och bygglagstiftningen. Vad vi kan konstatera, som det inte finns något tvivel om någonsans, är att utdragna planprocesser är ett hinder för byggandet. Det bidrar dessutom till, som nämndes här tidigare, att man får hinder i konkurrensen. Det gör att många små byggare inte ger sig in i detta. De avstår helt enkelt från att bygga, inte minst av ekonomiska skäl. Som det nämndes här måste man ha ganska mycket reserver för att kunna klara det om man ska hålla på i upp till åtta år.

Vi har under hela mandatperioden förfäktat att man måste få fram fler så kallade Friggebodbeslut, som vi av naturliga skäl kallat dem. Då siktar vi på regelförenklingar för den enskilde. Genom förändringar i plan- och bygglagen kan man få bygglovsfrihet för fler enkla åtgärder av typen tak över altaner och så vidare.

Vi har även förfäktat att även kommunerna måste få kunna använda enklare planprocesser. Där är grundlinjen att planprocesserna ska läggas på så kallad rätt nivå. Det är inte fråga om att man ska inskränka på demokratin på något sätt.

Det finns absolut inget motsatsförhållande mellan effektiv planprocess och demokrati. Den enskilde som direkt är berörd som sakägare ska naturligtvis höras, ha samråd och ha sin överklagningsrätt, och så vidare. Det handlar inte om det.

När vi är inne på överklagande kommer vi ganska osökt över på instansordningen. Det är ett absolut krav att den förändras. Där menar jag att man kunde ha kommit mycket längre än vad man har gjort hittills från regeringens sida.

Folkpartiet har i PBL-kommittén förordat att länsstyrelsen tas bort i överprövningsprocessen. I övrigt sker prövning inom nuvarande instansordning för förvaltningsdomstolar. Länsrätten blir då den första instansen.

Det finns stora fördelar med detta. Man får då ett domstolsavgörande i ett väldigt tidigt skede i instansordningen. Sedan är det prövningsrätt i de övriga instanserna. Det bör rimligtvis leda till ett snabbare resultat.

Vi har även tagit upp det som Ewa Thalén Finné var inne på här med handelsetableringar. Man måste genast få förändring i det regelverket så att man i princip får en fri etableringsrätt för dagligvaruhandeln.

Resultatet av det skulle med all sannolikhet bli att man får fram många fler lämpliga lägen. Inte minst skulle trenden att flytta handeln från centrumlägena kunna brytas. Det handlar inte bara om utlokalisering av handeln som det mycket diskuteras. Jag är helt övertygad om att det skulle ha den motsatta effekten också.

Vi har tagit upp en hel del frågor om inomhusmiljö. Det är där vi befinner oss under 90 % av vår tid, som jag tror att det stod någonstans. Vi har två reservationer. Den ena handlar om byggnadernas inomhusmiljö. Den andra handlar om ohälsosamma byggmaterial. De är naturligtvis väldigt starkt kopplade till varandra. Har man ohälsosamma byggmaterial lär man också få dålig inomhusmiljö.

Man kan läsa att utskottsmajoriteten i princip tycker som vi. Det kan vara positivt i sig. Men det finns en passivitet i det som vi inte alls tycker om. Det finns inget entydigt, och därför händer det ingenting på det området.

Vi har lyft fram tre områden där vi tycker att regeringen redan borde ha tagit initiativ, eller åtminstone borde ta initiativ i framtiden. För det första gäller det radon. För det andra gäller det konsumenten och konsumentmakten. Där har vi bland annat nämnt byggnadsdeklarationer.

Det finns en utredning om byggnadsdeklarationer. Vi har en del invändningar mot just det resultatet. Vi är väldigt tveksamma till att man kräver det i alla lägen när det gäller uthyrning. Vi kan i sammanhanget inte riktigt se vitsen med ett nationellt register.

Vi har för det tredje lyft fram väldigt mycket inomhusmiljö där barn vistas mycket. Det handlar om skolor och förskolor. Man borde från regeringens sida ha tagit upp en diskussion med Sveriges kommuner för att se vad som behöver göras på det området.

Så kommer vi till reservation 11, som jag yrkade bifall till. Den handlar om en strategi för allergiframkallande ämnen. Det bygger på att man ska ta fram kunskap. Kunskap är alltid nyckelordet i sammanhanget. Det handlar om kunskap, kartläggning och eventuellt om lagstiftning för att kunna utfasa byggmaterial. Det gäller inte bara rena byggmaterial. Det gäller även kombinationer av byggmaterial som i sig skapar farliga ämnen som kanske inte finns från början.

Med det kommer jag ganska osökt över till en reservation vi har om byggforskning. Som alla andra har vi en målsättning om en kvalitativt säkrad och behovsanpassad forskning inom området. Men det gäller ändå att vi kommer dit. Vi hade en liten utfrågning om detta. Det var verkligen ingen entydig bild av att det fungerade.

Vi vill ha en översyn av formerna för den medelstillsdelning som finns till bygg- och bostadssektorn. Bland annat tycker vi att man åtminstone borde titta på Formas roll. Det är kanske inte det bästa sättet att fördela resurser till området.

I övrigt tycker vi att det här området är så viktigt att vi föreslår att man överväger att inrätta en forskarskola vid något av våra universitet

inom just området god boendemiljö. Det är speciellt viktigt med ökad kunskap inom de områden som jag nämnde. Det är inomhusmiljö och hälsovådliga byggnadsmaterial som direkt berör människors hälsa.

Jag vill också nämna några ord om Boverkets och länsstyrelsens roll i den fysiska planeringen. Det var en skrivelse om det från Riksrevisionen. Där kan man återigen se hur viktigt det är att man kommer till skott med PBL-kommitténs förslag i slutbetänkandet. Den tydliga kritiken som finns där handlar bland annat om översiktsplanens roll. Det krävs att det kommer ändringar. Det finns behandlat i slutbetänkandet.

Med stor sannolikhet har Ewa Thalén Finné rätt i sammanhanget. Ska det bli någon lösning på detta krävs det nog att vi får en ny regering i höst.

Anf. 152 DAN KIHSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag hade så önskat att vi i dag hade haft ett antal konkreta och spännande förslag från regeringen om PBL-frågorna att diskutera och också ta ställning till. Så är det tyvärr inte, som vi redan har hört här. Än en gång har vi ett ganska tjockt betänkande där alla förslag avstyrks i klump, eller som vi uttrycker det: ”att motionsyrkandena behandlas i förenklad ordning”. Eftersom vi troligtvis inte kommer att ha tillfälle mer denna mandatperiod att behandla denna typ av frågor finns också omfattande reservationer.

För min del yrkar jag bifall till reservation nr 9.

I flera decennier har de långa handläggningstiderna för plan-, bygglovs- och fastighetsbildningsärenden varit föremål för kritik. Samstämmiga synpunkter från byggsektorn har understrukit behovet av förändringar som kan ge snabbare och en på andra sätt mer effektiv plan- och byggprocess.

Fortfarande finns betydande flaskhalsar i den politiska och administrativa processen. Detta leder till att investeringar och särskilt nybyggnation försenas och fördröjas. Slutkonsumenten, det vill säga de som ska bo i hus och lägenheter, drabbas av höga boendekostnader. Självklart kräver en förändrad reglering omfattande utredningar.

Men nu har dessa förändringar diskuterats alldeles för länge utan att ge konkreta resultat. Det får väl anses som ett misslyckande för regeringen att inga förändringar har kunnat presenteras här i riksdagen under hela denna mandatperiod.

År 2001/02 beslutade riksdagen på förslag från bostadsutskottet om en bredare översyn av PBL. Under 2002 tillsattes så en parlamentarisk kommitté för att se över just plan- och bygglagstiftningen. Under kommitténs arbete har flera tilläggsdirektiv getts, så sent som förra året. Ett mycket omfattande betänkande presenterades i höstas.

Under resan har utredningen också kommenterats i våra debatter, där vi bland annat har funderat över de mycket omfattande direktiv som utredningen har haft. Tyvärr har tiden gått, och regeringen har inte presenterat och kommer inte att presentera några förslag till förändringar innan mandatperiodens slut. Utredningen gör bedömningen att nya lagar och regler ska kunna tillämpas från den 1 januari 2008. Det är en lång tid. Det är redan nu mycket hög tid att gå från ord till handling.

Det finns många problem med nuvarande ordning. Planprocesserna tar för lång tid, och det skapar fördröjningar. Processen måste också effek-

tiviseras. Överklagandeskedet svarar i genomsnitt för 20 % av tidsåtgången i planprocessen. Det är viktigt att ändra på denna ordning så att överklagandetiden minskar. Precis som utredningen tar upp så behöver instansordningen också ändras. Det faktum att en detaljplan kan överklagas i tre instanser och ett efterföljande bygglov i så många som fyra instanser fördröjer och till och med avskräcker. Det ökar också kostnaderna för projekten eller till och med omöjliggör många projekt. Därför måste antalet instanser minska.

En annan del av utformningen handlar om sakägarkretsen. Noggranna överväganden måste göras mellan exploateringsintresset och den enskildes rätt att få beslut överprövade. Både en effektiv planprocess och en god demokrati måste eftersträvas. Det behöver inte råda något motsatsförhållande dem emellan. Rätten att överklaga ska kvarstå. Däremot måste omfattningen begränsas.

Genom en ökad digitalisering skulle processtiderna också förkortas. Det är inte få ärenden på ett år i Sverige – 5 000–10 000 planärenden, 100 000 bygglovsärenden och ca 20 000 fastighetsbildningsärenden. Många av dessa hanteras fortfarande manuellt. Större fokus borde ägnas åt en bättre samordning mellan kommuner och myndigheter när det gäller elektronisk ärendehantering. Allt fler villa- och fastighetsägare ställer ökade krav på myndigheterna i form av snabbhet och lägre kostnader och att man faktiskt kan följa ärendet på egen hand i till exempel bygglovs-hanteringen. Det här var några kommentarer och krav när det gäller situationen med de viktiga PBL-frågorna.

Herr talman! En fråga eller reservation är den om byggnaders inomhusmiljö. Det är reservation nr 9. Den handlar om skolmiljön. Det visar sig att den är väldigt aktuell. I går presenterade Barnombudsmannen en rapport med rubriken *Vill man gå på toa ligger man illa till*. Rapporten handlar om arbetsmiljön i skolan. Jag är medveten om att den mycket handlar om den psykosociala miljön, men också om den fysiska. Då är vi inne på vårt kompetensområde.

I Barnombudsmannens pressmeddelande kan läsas att barn och ungdomar i Sverige får uppleva en arbetsmiljö i skolan som vuxna aldrig skulle acceptera. Bristerna i skolan måste tas på större allvar, och arbetsmiljölagen måste hanteras på samma sätt när det gäller barn som när det gäller vuxna. I rapporten står att smutsiga toaletter utan lås leder till att eleverna undviker att gå på toaletten under skoldagen. Stökiga lunchrum gör att man hoppar över lunchen. Möjliga duschar gör att inte alla duschar efter idrottslektioner. Detta är utdrag ur rapporten.

Barnombudsmannen föreslår bland annat att tillsynen av elevernas fysiska och psykosociala skolmiljö ska prioriteras. Regleringen kring lokaler, utemiljö och utrustning måste innehålla krav på tillgänglighet för alla elever. Elever och lärare har rätt till en lika god arbetsmiljö som alla andra. Arbetsmiljölagen måste användas effektivare och dessutom omfatta förskolan.

Skolan i Sverige är den kanske största arbetsplatsen. En god fysisk miljö borde därför vara en självklarhet. Eleverna, liksom personalen på skolan, omfattas dessutom av arbetsmiljölagen och har därigenom rätt att kräva en god arbetsmiljö. En snygg, välkött skolmiljö har stor pedagogisk betydelse. Den signalerar att verksamheten är viktig, vilket leder till

större ansvarstagande. En nedsliten och ostädad miljö leder tvärtom till motsatsen.

Vi kristdemokrater anser att Boverket bör få i uppdrag att göra en översyn av den fysiska skolmiljön i landets alla skolor. När den översynen är gjord bör det leda till exempel till införandet av ett statligt stimulansbidrag för att uppmuntra kommuner och andra skolhuvudmän att vidta de åtgärder som krävs. Om detta handlar reservation nr 9.

Till slut vill jag säga någonting om Boverkets och länsstyrelsernas roll i den fysiska planeringen, eller snarare om regeringens brist på styrning av Boverkets och länsstyrelsernas arbete. Det finns en överbelastning av regeringsuppdrag till Boverket. Bakgrunden är Riksrevisionens styrelses redogörelse om situationen för Boverket och länsstyrelserna. Den granskningen har avslöjat många brister. Den har även omfattat regeringens styrning av myndigheternas arbete samt regeringens avrapportering till riksdagen.

Granskningen visar dels att länsstyrelserna inte klarar uppgiften att bevaka och väga samman de statliga intressena, dels att Boverket saknar den nödvändiga överblicken, inte ger länsstyrelserna tillräckligt stöd samt inte lever upp till uppföljningsansvaret. Granskningen visar också att regeringen inte har styrt myndigheterna på ett sådant sätt att intentionerna bakom lagstiftningen har fått genomslag på kommunal nivå. Regeringens rapportering till riksdagen måste också förbättras. Det är viktigt för oss att vi får en bättre rapportering, men ännu viktigare är ju kvaliteten i planeringsprocessen. Den måste vara på en sådan nivå att enskilda medborgare, företag och organisationer behandlas på rätt sätt. Ytterst handlar det om rättssäkerhet.

Vi kristdemokrater anser att Riksrevisionens granskning bland annat måste ligga till grund för en noggrann översyn av det statliga ansvaret för den fysiska planeringen och att regeringen ska ta initiativ till att förtydliga länsstyrelsernas och Boverkets tillsyns- respektive uppsiktsansvar över planväsendet. Vi vill också ha en översyn av Boverkets roll, i vilken ska ingå att se över vilka konsekvenser som det stora antalet regeringsuppdrag har fått för Boverkets arbete med att följa upp planväsendet och tillämpningen av PBL.

I utskottets, läs majoritetens, ställningstagande står det att det är angeläget att vidta åtgärder för att komma till rätta med de problem som ligger bakom den kritik som har framkommit i rapporten. Det hänvisas till att förändringsarbete pågår och att PBL-kommittén också har lämnat flera förslag på området.

Tyvär slutar majoritetens text med att allt liksom försvinner in i den stora dimman. Bostadsutskottets ställningstagande innebär att Riksrevisionens redogörelse kan läggas till handlingarna. Så står det. Men det är väl lite väl passivt med tanke på allt det som förekommer i rapporten. Att hänvisa till ett förbättringsarbete och att det finns förslag hos PBL-kommittén är ju ett bra steg på väg. Men utskottsmajoriteten kunde åtminstone ha varit mer aktiv när det gäller vad vi kunde kräva i bostadsutskottet. En sådan sak är att vi kunde ha krävt att regeringen på ett bättre sätt informerar riksdagen för att vi ska få en rättvisande bild av utvecklingen. Något krav på uppföljning borde väl ha kunnat ställas från utskottet?

Anf. 153 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Byggandet i Sverige har återhämtat sig rejält efter 90-talets nedgång. Men det behöver ändå byggas mer, framför allt hyresrätter för ungdomar och andra grupper som har svårt att få en fast bostad och ett eget hem.

Planeringsfrågorna är viktiga i detta sammanhang. Därför beklagar jag att regeringen inte kommer att lägga fram en proposition utifrån PBL-kommitténs betänkande under detta riksmöte. Som ledamot i kommittén hade jag gärna varit med när förslagen behandlas här i kammaren. Många av förslagen kommer också att stimulera och kräva en bättre framförhållning i planeringssammanhang och en säkrare byggprocess där samhällets krav kommer att kontrolleras och följas upp på ett bättre sätt.

Jag tycker också att kommitténs förslag har sina brister. Frågor som berör barn, jämställdhet, tillgänglighet och vissa miljöfrågor lyfts inte fram tillräckligt. I kommitténs betänkande uttrycks allmänintresset för en god planering med att den ska främja en god livsmiljö för alla människor utan att de förutsättningarna råder. Barns, kvinnors och funktionshindrades livsvillkor kan inte likställas med alla människors intressen då samhällsplaneringen inte fungerar så.

Vi vet att barns tillgång till lektytor, säker och trygg trafikmiljö och barnsäkerhet i ute- och innemiljön ofta får stå tillbaka för andra intressen.

Vi vet att kvinnor åker mer kollektivt, tar ett större ansvar för hem och familj och därmed rör sig mer i boendemiljön och tvingas vistas i miljöer som känns otrygga kvällar och nattetid.

Vi vet att funktionshindrades möjligheter att delta i samhället på lika villkor åsidosätts eftersom tillgängligheten inte är vad den borde vara.

Tyvärr insåg inte kommitténs majoritet detta utan lät förstå att om man nämner olika grupper i denna paragraf så utpekas olika särintressen. Jag menar att det är en felaktig analys. Hur kan man betrakta barn, kvinnor och funktionshindrade som särintressen i planeringssammanhang? Det är för mig en gåta.

Barnens rätt måste stärkas genom att de får större möjligheter att delta i samhällsplaneringen och genom att det finns särskilda företrädare i kommunerna som ser till barnens bästa. Det systemet finns i Norge. När utskottet var i Oslo förra året fick i alla fall jag vetskap om att systemet fungerar väl och att det finns ett större intresse för barnens villkor när det gäller byggande och planering på grund av detta.

När det gäller kvinnors villkor menar Vänsterpartiet att kommunerna ska upprätta konsekvensbeskrivningar utifrån ett jämställdhetsperspektiv i likhet med de miljökonsekvensbeskrivningar som krävs för planer och program. Först då tydliggörs vad som är viktigt i den fysiska planeringen utifrån kvinnors perspektiv.

Det finns fortfarande stora brister i tillgängligheten både i det offentliga rummet och i bostadsmiljön. Här är kommitténs förslag otillräckliga. Vänsterpartiet menar att handikapporganisationerna ska ges talerätt när det gäller planer och program och att de ska ha närvarorätt vid byggsamråd för att tillföra sin kunskap och kompetens. Det har visat sig att miljöorganisationernas talerätt i samband med prövningar enligt miljöbalken har gett goda, positiva resultat i form av färre överklaganden och ökade kunskaper.

Prot. 2005/06:78
23 februari

Plan- och byggfrågor

Miljöfrågorna har lyfts fram i kommitténs betänkande, och miljöorganisationerna får talerätt även i planfrågor. Det tycker jag är bra. Det som är mindre bra är förslaget om att länsstyrelsens befogenheter försvas när det gäller möjligheter att överpröva beslut av regional betydelse. Här tror kommittén att det skulle lösas genom ett mer organiserat mellankommunalt samarbete. Jag tror inte det räcker. Länsstyrelsen bör även fortsättningsvis ha möjlighet att överpröva beslut som uppenbarligen strider mot de regionala miljömålen. Upprättandet av och ansvaret för de regionala miljömålen vilar på länsstyrelserna, och därför bör de också ha verktyg för att se till att de efterlevs och uppnås.

För att stärka och komplettera den planering som görs i översiktsplaner och detaljplaner behöver boendet ytterligare sättas i fokus. Vänsterpartiet vill införa särskilda boendeplaneringsprogram som ska garantera hög kvalitet i bostäder och i boendemiljön. Programmen ska ersätta de nuvarande bostadsförsörjningsprogrammen och behandla frågor som berör nyproduktion och även det som är ännu viktigare i detta sammanhang, det redan byggda beståndet. Programmen bör utgå från det enskilda bostadsområdet där boendet och boendemiljön står i centrum men kan utvecklas till att omfatta en rad frågor som till exempel trygghet, säkerhet, energi- och miljökrav.

Herr talman! Flera av dessa krav finns berörda i Vänsterpartiets reservation nr 4, vilken jag härmed yrkar bifall till.

I övrigt finns en rad motioner från den allmänna motionstiden som tas upp i detta betänkande. Jag ska kommentera några av dem.

Barnsäkerheten i det befintliga beståndet, framför allt det som byggs under miljonprogrammets dagar, är otillfredsställande. Barnombudsmannen har slagit larm och påpekat att i nästan alla dödsolyckor där barn fallit ut från fönster och balkonger har barnsäkerhetanordningar saknats. Boverket föreslog en ändring av lagstiftningen redan 1993, men ännu har inget hänt. Majoriteten, i det här fallet socialdemokrater, moderater och folkpartister, hänvisar till kommande ombyggnationer, som om detta skulle vara någon garanti. Här menar jag att man åsidosätter barn som dessutom ofta tillhör familjer med lägre inkomster och utbildning. Jag tycker att det är cyniskt i dubbel bemärkelse.

När det gäller energi- och miljöfrågor berörs användningen av direktverkande el och individuell mätning av värme- och vattenförbrukning. Vänsterpartiet har inte ställt sig bakom kravet på att helt förbjuda direktverkande el då vi kan se att det finns undantagsfall där detta kan vara en del av en helhetslösning. Det är också majoritetsförslaget i PBL-kommittén. El är en förädlad energiprodukt och bör naturligtvis användas i mer tekniskt avancerade sammanhang än för uppvärmning. Hur den borgerliga alliansen ska tackla den frågan är intressant. Moderater och folkpartister har inga hämningar när det gäller direktverkande el, medan Centerpartiet intar en betydligt klokare inställning i frågan.

För att ändra människors vanor kan det ibland vara bra att använda ekonomiska incitament för detta, till exempel för värme- och vattenförbrukning i flerbostadshus. Här kan vi se en ovanlig samstämmighet över blockgränserna där moderater och centerpartister förenar sig med vänsterpartister och miljöpartister. Energieffektivisering är naturligtvis mycket mer än att förbättra tekniken eller att med andra metoder minska ener-

gianvändningen. Den bästa effektiviseringen är den kilowatt som inte förbrukas, särskilt om det sker av gammal och ohejdad vana.

Majoriteten hänvisar till en kommande proposition om energieffektivisering och energismart byggande. Jag kan väl redan nu avslöja att frågan om individuell mätning hittills inte har fått någon framskjuten position där. Inte heller ställs det några särskilda krav. Regeringens inställning är att det i första hand är en fråga för fastighetsägaren. Vänsterpartiet delar inte den uppfattningen. Det finns ett ekonomiskt intresse för både hyresgäster och fastighetsägare att minska energikonsumtionen.

Till sist, herr talman, vill jag nämna något om fördröjningar och förseningar i byggprocessen. Visst är det så att det ofta går för sakta i samband med överklaganden och att det är många led i överklagandeprocessen. Det har inte minst lyfts fram av de borgerliga partierna genom åren. Men var finns alla förslag från alliansen som skulle ändra på det här? Ja, inte finns de i PBL-kommitténs reservationer eller i detta betänkande. Dessutom är man ju oense. Moderaterna och Folkpartiet förespråkar en överklagandeprocess i förvaltningsdomstol, medan Centern och Kristdemokraterna gick på majoritetens förslag om en gemensam plan- och miljödomstol.

Min uppfattning är att andra faktorer är viktigare för att förkorta byggprocesser och ledtider. Personalresurser och kompetens på alla nivåer är viktiga oavsett om det handlar om bygglov eller överklagandeprocesser. Kommunerna måste ta ett större ansvar för planering och projektering. I dag vill de gärna överlåta det ansvaret på byggherren, vilket leder till ett lapptäcke av så kallade frimärksplaner utan inbördes samordning. Naturligtvis försvarar detta den demokratiska processen och får sannolikt fler överklaganden som följd. Det försämrar även konkurrensen då små och medelstora byggföretag inte har ekonomiska möjligheter eller egen kompetens att verka utifrån ett sådant koncept.

Herr talman! För tids vinnande ska jag inte yrka bifall till fler reservationer, men jag står naturligtvis bakom dessa oavsett detta.

Anf. 154 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Det stora problemet när det gäller instansordningar och en förändring för att förkorta överklagandeprocessen är faktiskt att det inte har lagts fram några förslag över huvud taget. Det är ett betydligt större problem än att vi har en något olika syn i frågan inom de borgerliga partierna.

Vi har förordat förvaltningsdomstolsvägen. Owe Hellberg vet säkert varför vi tycker det som jag nämnde förut. Vi ser inte klart den iver som finns att samordna miljöbalken och plan- och bygglagen. Vi anser att plan- och bygglagen fortfarande är en avvägningslag. Miljöbalken är något annat. Det är mer en skyddslagstiftning.

Fördelen med vårt förslag är att man kommer till ett domstolsförfarande i första ledet och kan avgöra ärenden snabbt. Även Owe Hellberg måste väl medge att det finns en stor fördel med att man får snabba avgöranden – både för den överklagande och för den som blir utsatt för ett överklagande.

Jag tycker att det stora problemet snarare är att man inte har tagit tag i frågan över huvud taget och fått den avgjord än att det finns olika me-

ningar i PBL-kommittén. Om frågan bara kommer på riksdagens bord lär vi få behandla den och se vilka majoriteter som finns.

Anf. 155 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att säga att jag tycker att det är synd att regeringen inte lägger det här förslaget på bordet. Det har naturligtvis med tidsplaneringen att göra och att kommittén fick fler och fler uppgifter och att det drog ut på tiden.

Om man hade haft målsättningen att lägga fram ett förslag i vår tror jag att det hade gått.

När det gäller vilket system man ska ha kan jag konstatera att det var mycket diskussion om vilken modell man skulle välja. Jag tror att Folkpartiet har valt fel modell. Det handlar inte bara om snabba avgöranden i domstol. Det handlar också om att förebygga att saker och ting hamnar i domstol. En majoritet är övertygad om att en hantering i länsstyrelsen ska underlätta det här så att färre ärenden går till domstol.

Det är inte så säkert, Lars Tysklind, att förvaltningsdomstolsinstansordningen skulle minska ledprocesser i det här sammanhanget. Det kan bara framtiden utvisa i så fall. Min ingång är att förebygga och se till att kommunerna planerar. Säg inte som Carl Bildt gjorde i början av 90-talet: Sverige är färdigbyggt. Då säger kommunerna upp all sin kompetens och personal.

Man måste titta på att förebygga i stället för att efterarbeta. Det är min ingång i det hela.

Jag konstaterar än en gång att ni i alliansen delar synen på detta. Det framgick tydligt i kommitténs arbete. Det syns också i kommitténs betänkande.

Anf. 156 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! När det gäller att vara ense eller oense kan man ju undra över att Owe Hellberg under större delen av anförandet anmärkte på regeringens politik. Den oenigheten tycks vara nog så stor, om man nu ska tala om det som det stora problemet.

Jag vill fråga Owe Hellberg på vilka grunder länsstyrelsen är inblandad i dag. Är det något i dagens system som talar för att om man tar bort länsstyrelsen i överprövningsprocessen skulle det skapa någon slags fördröjning eller förebygga överklaganden? Det tror inte jag.

Länsstyrelsen tappar ju inte sin roll i planeringsprocessen. Länsstyrelsen ska naturligtvis ha ett samspel med kommunerna i många sammanhang i planeringsprocessen. Det kanske är en av de mer principiella invändningarna att en myndighet som är aktör i planeringsprocessen sedan ska överpröva densamma.

I EU-sammanhang finns det faktiskt krav på att man ska kunna få sin sak prövad i domstol. Det är väl tämligen vanligt att folk driver frågan till domstol. Man kan aldrig stanna en överklagandeprocess om inte personen avstår från att överklaga vidare. Man kan aldrig avsluta förrän man har ett domstolsutslag. Länsstyrelsen räknas inte i det sammanhanget som en domstol.

Strävan att samordna miljöbalken och plan- och bygglagstiftningens instansordning ser vi inte att det finns någon grund för. Det hindrar egentligen ett framtida vägval när det gäller om de ska samordnas helt

Anf. 157 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vi tror faktiskt att det vore bra med en samordning i en gemensam plan- och miljödomstol eftersom det finns beslut och ärenden som bör gå parallellt. Vi har till exempel bygglovsfrågan kontra strand-skyddsfrågan.

Kan sådana saker löpa parallellt borde det naturligtvis också finnas förutsättningar att få effektivitet i systemet. Vi tror att det är rätt tänkt att försöka gå den vägen.

Jag delar inte Lars Tysklinds uppfattning när det gäller länsstyrelsen. Jag tror att det är väldigt bra om man kan lösa saker och ting innan det går så långt som till domstol. Länsstyrelsen har visserligen dubbla roller i det här fallet, men jag tycker att det är ett instrument som vi ska fortsätta att använda.

Man kan naturligtvis utveckla det på olika sätt och se till att man renodlar mer som man gör i andra sammanhang när saker och ting ligger inom samma myndighet.

Jag tror att det är ett bättre sätt att arbeta och jag tror att förebygga är ett bättre sätt än att överklaga och domstolsavgöra.

Anf. 158 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag har en plan – får jag lov? Det var ett av de teman som man hade tänkt ha som överskrift över den här utredningen som är så efterlängtd, nämligen översyn av plan- och bygglagstiftningen.

Den började hösten 2002. Kommittén arbetade 2002, 2003 och 2004. 2005 kom slutbetänkandet *Får jag lov? Om planering och byggande*.

Vad blev responsen? Jubel från regeringen? Nej, svaret blev snarare: Ni får inte lov – inte 2005, inte 2006, kanske 2007. Så blir det naturligtvis inte, åtminstone inte med den regering som finns nu. Vi tror att det blir lov 2007 med en ny regering.

Nu gav regeringen utredningen icke godkänt när det gällde att ge lov till förändringar som skulle göra det lättare att bygga och som skulle göra regelverket enklare eller förtydliga styrningen när det gäller översiktsplanering och strandskydd med mera. Då vill naturligtvis inte heller den socialdemokratiska majoriteten i vårt utskott ta initiativet. De är ju lojala.

De hade åtminstone chans att påbörja förändringen. Nog var det väl insikten att det behövdes förändringar – förenklingar i plan- och bygglagen – som gjorde att man tillsatte en parlamentarisk kommitté som fick ta sig an uppgiften. De har även fått lov att jobba. Jag tror att de har jobbat väldigt idogt under tre år.

Riksdagen kan påbörja förändringen och köra över regeringen. Jag vet att det är många i Sverige som väntar på att få göra det. De lever i en verklighet där krångliga regler och uppifrån styrda dokument sätter sin prägel på verksamheterna på ett sätt som sätter krokben för Sverige.

Man skulle kunna säga att regeringen utför de allra förskräckligaste tacklingarna i dagens samhälle.

Vad riksdagen kan göra är att bifalla de reservationer som finns i betänkandet. Jag skulle själv vilja yrka bifall till de reservationer som Cen-

terpartiet står bakom. För tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation nr 29.

Sjysta regelförändringar och lättnader är ett måste i dagens Sverige. Ser inte ni socialdemokrater behovet? Vågar ni inte sätta ned foten? Vad skräms ni av? In på spelplanen, skulle jag vilja säga. Kom med, gör mål och sätt fart.

Vi i Centerpartiet har i reservation 5 redovisat vad vi vill. För det är precis som i OS-kamper. Det behövs sjysta regler. Det behövs faktiskt regler om det ska fungera. Pojkarna i fotbollslaget hemma, kommer jag ihåg, när jag hade grabben där tyckte ett tag: Ingen domare och inga regler på plan! Det här klarar man av helt själv. Vi lät dem pröva naturligtvis. Men vet ni vad det blev? Kalabalik. Det blev osämja och slagsmål, och det blev egentligen ingen fokusering på målet. De flesta låg i en klump mitt på.

Så vi måste ju ha regler. Och vi måste faktiskt också ha en lagledare. Även grabbarna kom på det. Så in med lagledaren! In med enklare regler, tydliga så att alla parter talar precis samma språk! För otydliga, krångliga regler med en maximerad byråkrati ställer bara till oreda. Ingen följer de besluten. Man bara buar ut domarna, och det blir en enda stor oreda.

Fru talman! Myndigheters klåfingrighet och misstro mot människors förmåga att ta ansvar för sin egen omgivning måste minska. Utgångspunkten ska vara att alla förslag i plan- och bygglagen som går åt motsatt håll måste avvisas. Till exempel ryktas det om att man ska ha bygglovsplikt för lantbrukets ekonomibygnader. Är det sant? I så fall: Vad är det för dumheter!

Det är dags att gå från ord till handling. Centerpartiet kräver en tydlig reglering för fysisk samhällsplanering, där fokuseringen är att nå målet, ett tryggt, miljöriktigt, uthålligt samhälle.

Fru talman! Respekt måste vi också visa varandra. Framför allt måste vi visa det för dem som är mest utsatta i samhället, barnen. De är Sveriges framtid. De måste få växa upp i bra miljöer. Det får inte vara så att vi tillåter att bostadsområden planeras och byggs samtidigt som vi blundar för och accepterar att barnen växer upp i bullriga miljöer, i sjuka-husmiljöer. Vi har ett ansvar att sätta stopp för det. Bullriga miljöer ger hörselskador, men det ger också okoncentration och andra svårigheter.

Trafiken har ökat, särskilt i våra större städer. Och miljöerna påverkas negativt av det. I områden som påverkas direkt av bilavgaser har dödligheten ökat med 50 % under ett par decenniers tid, visar utredningar. Det är en situation som är fullständigt oacceptabel. Därför är det absolut nödvändigt att när man ser över miljömålen för buller de bör omarbetas. De ska fokuseras på hälsoeffekterna. Därför är jag glad att samtliga partier i vår allians påtalat detta i en gemensam motion. Vad är vänsterkartellens åsikt?

Fru talman! Centerpartiet har år efter år krävt en nationell handlingsplan som är inriktad på boende och hälsa och som vi vill ska analysera omfattningen av och orsakerna till ohälsan. Men framför allt ska den ge konkreta förslag till förbättringar. Vi upprepar det här kravet i reservation 10. I det arbetet kan även kravet som finns i reservation 11 som handlar om ohälsosamma byggmaterial ha sin givna plats.

Det blir också alltmer vanligt att vi handlar material över landgränserna. Därför är det viktigt med en ny europeisk kemikaliepolitik. Den

måste bli ett effektivt verktyg för kunskap om och krav på kemikalier. Sverige måste fortsätta att vara pådrivande i de här EU-frågorna. Jag känner en viss tillförsikt och en ganska stor stolthet över att Centerpartiets Lena Ek har en betydande roll i det arbetet.

Fru talman! Det som människor sätter allra högst på dagordningen över frågor som man värdesätter i sitt boende är att bo i trygga miljöer. Inte minst är det viktigt att ha med sig det i all planering för bostadsområden. Man måste ge förutsättningar för människor att ha och att bo i öppna ljusa områden. Inte minst kvinnor påtalar det. Våldet måste få ett stopp. Vi ska inte behöva vara rädda i vår egen boendemiljö. Dessvärre är det så i dag. Vi är på vakt ständigt. Från Centerpartiets sida kräver vi att alla människor ska få vara med i all samhällsplanering. Det är inte så i dag. Kvinnor saknas fortfarande i alldeles för stor utsträckning i den fysiska samhällsplaneringen, alltifrån planering till det direkta byggandet. Jämställdhetsaspekten måste lyftas fram och tas till vara. Lyssna på kvinnorna som säger ganska enkelt: Bort med tvättstugan i källaren! Bort med mörka skumma gångtunnlar! Fram med ljuset! Det är bara några exempel.

Vad säger ni socialdemokratiska kvinnor som är taleskvinnor i debatten om det här betänkandet? Ställer ni upp på Centerpartiets förslag, mer kvinnor med?

Fru talman! Centerpartiet lyfter även i det här betänkandet fram forskningen inom bygg- och bostadssektorn. Vi anser, och vi fick även medhåll vid bostadsutskottets utfrågning av forskare förra året, om ni kommer ihåg, att den beteendevetenskapliga forskningen i allt högre grad är viktig för att få ett helhetsperspektiv när det gäller boende, miljö och resursanvändning. Vi behöver få veta vad som är avgörande när människor väljer sitt boende. Vi måste kunna ta fram det som är positivt och naturligt i människors handlande.

Fru talman! Centerpartiet är, som ni alla vet, pådrivande när det gäller att ta till vara energin i Sverige på allra bästa sätt. Därför är det naturligt för oss att uppmärksamma frågorna om hur vi använder våra gemensamma tillgångar på bästa sätt även i boendet. Nästan 40 % av energin förbrukas inom sektorn bostäder och lokaler. År 2003 visade det sig att vi använde oss av energi i boendet i ungefär samma storlek som energiförbrukningen var för Sveriges industrier samma år.

Att spara energi inom bostadssektorn är därför en viktig del i miljöarbetet. Energieffektivitet i bebyggelsen är eftersträvarvärt. Det bidrar till ett mer långsiktigt hållbart samhälle där vi får en stabilare eltillförsel och där vi minskar oljeberoendet.

Fru talman! Jag och Centerpartiet har en plan, ett idéprogram som vi har arbetat fram tillsammans med våra medlemmar över hela landet. Det är detta som genomsyrar alla våra ställningstaganden inför olika beslut, bland annat i riksdagens bostadsutskott.

Får jag lov, fru talman, att mycket kort referera inledningen av vår plan på väg mot ett tryggt, grönt, hållbart samhälle? ”Alla människors lika värde och rättigheter är grunden för Centerpartiets politik. Det yttersta målet är att var och en ska kunna växa som människa och ha möjlighet att förverkliga sina drömmar. Ansvar för varandra och för naturen ska vara vägledande när samhället formas.”

Anf. 159 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Även om jag riktade viss kritik när det gäller kommitténs betänkande och den stora fråga som inte kommer att hanteras i vår är jag väldigt nöjd med den största delen av innehållet. Jag har uppfattat det som att Centerpartiet också är det. Därför blir det en konkret fråga. Ni pratar om färre instanskedjor och kortare handläggningstider. Men på vilket konkret sätt vill ni åstadkomma det i Centerpartiet när det gäller plan- och bygglagen?

Rigmor Stenmark pratar sig väldigt varm för kvinnors deltagande och synen på kvinnor när det gäller planering. Varför inte ställa sig bakom Vänsterpartiets krav då på jämställdhetskonskvensbeskrivningar i samband med planering och när det gäller byggande?

Jag har en tredje fråga. Ni vill gå ännu längre än vi när det gäller direktverkande el. Ni ska väl ha heder av att ni har den inställningen. Men jag måste ändå ställa frågan: På vilket sätt ska ni kunna driva det i alliansen, där man har en helt annan inställning till den här frågan?

Anf. 160 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag tror att jag börjar bakifrån med frågan hur vi ska driva detta i alliansen. En bit var väldigt intressant när Lars Leijonborg i går tyckte att vi skulle ha en gemensam lista. Naturligtvis var det bara ett hugskott, för det är inte genomförbart. En positiv grej var dock att om han fick igenom det skulle han kunna tänka sig att lämna kravet på att bygga fler kärnkraftverk. Jag kan alltså tydligt se att man är beredd att kompromissa inom alliansen.

Motfrågan till trepartskartellen måste ändå bli: Varför får inte du igenom dina frågor tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet?

Anf. 161 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Nu pratade jag om direktverkande el, och så blev det samlade listor för alliansen kontra kärnkraftverk. De frågorna är nog inte riktigt i samma division. Jag undrade nog mera hur ni ska kunna jobba med den här frågan.

I dag har ju Centern faktiskt ett annat samarbete, energisamarbetet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Min fråga är då: Tänker ni bryta det om det skulle råka bli en borgerlig regering? Det innebär naturligtvis att frågorna om direktverkande el och annat försvinner från dagordningen och att Centerpartiet kommer att svika de frågorna.

När det gäller plan- och bygglagsfrågan fick jag inget svar. Jag har hört väldigt mycket om färre instansordningar och kortare handläggningstider, men de konkreta förslagen finns i kommitténs betänkande. Man minskar sakägarkretsen när det gäller överklagande, instansordningen förkortas något och man uppmuntrar framför allt till mer planering i kommunerna för att förebygga allt detta som sker. Står ni bakom det, eller har ni andra förslag? Det är det som är det intressanta.

Anf. 162 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det är någon hemlighet för Owe Hellberg att vi från Centerpartiet vill se över alla regler som finns och förkorta alla instanskedjor som finns för att människor ska ha möjlighet att bygga på

ett bra sätt. Vi kan dock inte förstå varför man har tillsatt en utredning som fått jobba i tre år och som lagt fram ett slutbetänkande 2005 och ändå inte kommer med några konkreta förslag till den här riksdagen.

Jag tycker inte att Owe Hellberg ska stå här och begära att vi från allianspartierna ska komma med konkreta förslag. Det är ju ni som har makten! Det är ni som ska komma med förslagen till beslut. Vi kommer med våra förslag till beslut nästa år. Just nu jobbar man väldigt aktivt med att formulera krav, som vi också kommer att gå till val på, till hösten 2007.

Anf. 163 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Miljöpartiet har en hel del motioner som behandlas i detta betänkande. Det gäller tillgänglighetsfrågor, jämställdhetsfrågor, kretslopp, försiktighetsprincipen, lågstrålande zoner, gränsvärden för buller, cykelparkering och förbud mot direktel – en hel del saker.

Jag står naturligtvis bakom de reservationer jag har i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 6.

Som vanligt när jag kommer upp i talarstolen har alla redan pratat väldigt initierat och bra om flera av även mina hjärtefrågor. Vi behandlar i betänkandet sådana viktiga frågor som miljöfrågor och även en hel del väsentliga sociala aspekter på boendet. Jag vill ta upp några av dessa – dock inte så många, för vi har väl lust att avsluta den här kvällen så småningom.

En del folkhälsofrågor som har att göra med miljön tycker jag är viktiga. Miljöpartiet har i partimotioner framhållit att livsmiljön för barn är oerhört väsentlig. Det som kanske gjort mig mest besviken under de åtta år jag suttit i bostadsutskottet är att vi inte har kommit längre utan varje gång får samma svar när det gäller barnsäkerhet i äldre byggnader. Där har v, mp, c och kd år efter år gått ihop och försökt övertyga resten av kamraterna om hur viktigt det är att ta vara på de synpunkter som Barnombudsmannen och Barnsäkerhetsdelegationen har framfört. Vi vet allihop att man behöver göra mer för att förebygga de olycksfall och även dödsfall som barn råkar ut för. Det går att göra på ett enkelt sätt, och jag tycker inte att man skulle behöva avvisa det på det sätt som man gör i betänkandet.

Barnombudsmannen har konstaterat att många olyckor kan undvikas med de säkerhetsanordningar som finns i nya hus och som på ett enkelt sätt kan installeras även i de årgångar som inte omfattas av lagstiftningen, de som är byggda före 1973. Boverket föreslog detta redan 1993, så det skulle egentligen ha varit gjort långt innan jag kom in i riksdagen om man hade tagit detta på allvar. Jag vädjar till majoriteten i utskottet att det inte får bli några fler longörer på det här området utan att vi kan komma fram till en lagstiftning. Det borde vi kunna enas om.

Barnens bästa ska över huvud taget sättas i första rummet vid samhällsplanering, inte minst trafikplanering. Barnens rätt till en stimulerande och säker vardagsmiljö måste prioriteras vid planeringen av stads- och boendemiljöer. Barn har företräde. Barn har företräde framför bilar. Bilarna bidrar till mycket förstörelse i barns och även vuxnas miljö. Tystnad är en bristvara. Biltrafiken bidrar till en störande och skadlig miljö för både barn och vuxna.

Vi behöver ha bullerfria rekreatiomsområden. Det tycks inte räcka med riktvärden i det här fallet, utan man behöver ta fram gränsvärden för bullernivåer på flera områden i samhället, inte minst i urbana utomhusmiljöer.

Jag fick ett brev häromdagen om att folk blir störda av luftvärmepumpar i villaområden – jag vet inte om det är fler som har fått det. Detta börjar bli ett problem. Det tillhör just de områden där nivån kanske inte är så hög men där ljudet ligger som ett ständigt buller och sus. Vi pratar ju mycket om ventilationsanläggningar och sådant, och detta är ytterligare en sådan grej. Vi kan faktiskt också förvänta oss fler värmepumpar eftersom folk ser det som ett alternativ – inte särskilt bra, tycker jag, eftersom det bygger fast oss i ett elberoende.

Ur folkhälsoperspektiv är det väldigt viktigt att det finns tillräckligt med grönytor. De har stor betydelse både för människors välbefinnande och som en lunga åt staden. Grönskan renar luften från stoft och avgaser. Den dämpar buller och påverkar stadens klimat positivt genom att dämpa vindar, höja luftfuktigheten och utjämna temperaturskillnader.

Det är väldigt viktigt att man tar vara på grönytor och inte bebygger dem. Jag vet att Miljöpartiet här i Stockholm har tagit fram planer på hur man kan bygga 90 000 lägenheter utan att ta grönytor i anspråk. Jag tycker att det är beundransvärt att det faktiskt går.

Man brukar beskylla miljöpartister för att stoppa alla byggen som är planerade. Så är det naturligtvis inte. Det går faktiskt att bygga utan att ta grönytor i anspråk. När miljöpartisterna brukar stoppa byggnation är det just för att de har synpunkter på bullriga miljöer och att man bygger på grönytor.

Andra grupper som har det lite svårare att göra sig hörda i planeringsfrågor är de funktionshindrade. Vi behöver ha en bättre tillgänglighetslagstiftning. Man utreder nu en ny, samlad diskrimineringslag för olika diskrimineringsgrunder. Jag hoppas att man kan lösa tillgänglighetsfrågorna inom ramen för det arbetet. Annars behöver vi faktiskt ha en särskild rättighetslagstiftning för tillgänglighet.

Åtminstone kan man tycka att alla nya bostäder som byggs ska utformas så att de med små medel kan tillgänglighetsanpassas för alla former av funktionshinder. Jag tycker inte att man ska göra avkall på sådana krav. Vi kommer förr eller senare alla i den situationen att vi behöver underlätta för oss att komma in i och ut ur våra bostäder. Det är inte bara inom själva lägenheten som man behöver göra förändringar. De här sakerna förutsätter faktiskt varandra. Även om man kommer in i och ut ur sin lägenhet och den inte är tillgänglighetsanpassad inuti är svårigheterna desamma. När man nu lägger ned en massa äldreboenden finns nog behovet att åtminstone det som byggs är tillgängligt från början.

Det var faktiskt de allra viktigaste frågorna jag ville ta upp. Annars vet jag att det finns mycket mer att prata om när det gäller detta, men jag ska sluta här.

Anf. 164 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! Betänkandet behandlar motioner som tar upp plan- och byggfrågor. Motionerna handlar om plan- och byggprocessen, fysisk planering, andra former av planering och byggfrågor av olika slag. Det

handlar om villkor för bygglov, tillgängligheten i boendemiljön, byggnaders inomhusmiljö, energianvändningen och säkerhet i byggnader.

Betänkandet behandlar också Riksrevisionens redogörelse avseende Boverkets och länsstyrelsernas roll i den fysiska planeringen.

Vi socialdemokrater har delat upp betänkandet på så sätt att jag tar de frågor som rör reformeringen av plan- och bygglagstiftningen och Siw Wittgren-Ahl tar byggfrågorna i övrigt.

Det finns ett stort intresse för frågorna kring plan- och bygglagstiftningen. Det visar inte minst det stora antalet motioner som lämnades vid den allmänna motionstiden. Den 27 september 2005, mitt i den allmänna motionstiden, överlämnades ett slutbetänkande från PBL-kommittén till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin. PBL-kommittén var parlamentariskt sammansatt. Alla partier var representerade i utredningen som under nästan tre års tid arbetat med en översyn av plan- och bygglagen.

De förslag som finns i motionerna tar i stor utsträckning upp frågor som har behandlats av PBL-kommittén eller har koppling till PBL-kommitténs arbete och förslag.

Betänkandet från PBL-kommittén heter, som vi har hört, *Får jag lov? Om planering och byggande*. Det har varit ute på en bred remiss. Remissbehandlingen avslutades i fredags, den 17 februari. Nu fortsätter remissammanställningen och beredningen inom Regeringskansliet.

Fru talman! Majoriteten i utskottet har valt att behandla de motioner som är inriktade på frågor om en reformering av plan- och bygglagstiftningen genom ett förenklat förfarande. Det är ett stort antal motioner, mer än 130 olika motionsyrkanden, och eftersom den omfattande översyn som har gjorts är föremål för beredning och överväganden anser vi att det arbetet ska avvaktas.

Utskottet har också tidigare år behandlat liknande motioner och ansett att PBL-kommitténs arbete bör avvaktas. Vi vill inte föregripa remissvaren och regeringens kommande ställningstagande.

Även om utskottet inte tagit ställning i sak väljer jag att kommentera något och bemöta en del synpunkter i lämnade reservationer och hänvisa något till PBL-kommitténs arbete och förslag.

Den plan- och bygglag som vi har gäller från 1987. Tidigare var frågorna splittrade i flera lagar. Skälen till att plan- och bygglagen nu varit föremål för översyn kan man sammanfatta i tre övergripande mål. Vi skulle

- stärka plan- och bygglagstiftningens roll som ett instrument för hållbar utveckling,
- utveckla lagen så att den tar hänsyn till de senaste årens samhällsförändringar och får en utformning som skapar bättre förutsättningar för en god miljö, byggande av bostäder, etablering av handel och övrigt näringsliv liksom för annat samhällsbyggande och
- utveckla lagen så att den bättre tillgodoser kraven på en effektiv beslutsprocess samtidigt som man säkerställer kraven på rättssäkerhet och medborgerligt inflytande.

Det har varit ett omfattande arbete. Många har varit inblandade. Det har tagit lång tid. Men jag är glad att jag fick vara en av ledamöterna i

kommittén. Det har varit ett stimulerande och roligt arbete. Det vi har kommit fram till är att det i stort sett finns ett samstämmigt och starkt stöd för de grundläggande syftena och grundstrukturen i PBL. Kommittén är också överens om att vissa lagändringar behövs och har också föreslagit förändringar på många områden som de nu aktuella motionerna tar upp.

Det som lyfts fram i reservationerna till dagens betänkande har i stort behandlats i PBL-kommittén, till exempel att planprocesserna kan förkortas. PBL är *ett* instrument för att i kombination med andra insatser kunna styra bostadsbyggandet och boendemiljöns kvaliteter.

Kommittén föreslår att instansordningen ändras så att den blir lika för planärenden och andra PBL-ärenden. Det ska också vara tydligt att för att man ska få överklaga ska man vara berörd och besluten ska gå en emot.

Förslagen som rör innehåll i planer och bygglovspliktens omfattning strävar efter att anpassa detaljplanens detaljeringsgrad till olika behov och planeringsförutsättningar i det enskilda fallet.

Frågan om buller och bostadsbyggandet tas upp i flera reservationer. Här har PBL-kommittén inga särskilda förslag men har ägnat ett stort utrymme åt avsnittet om hållbar utveckling. Kommittén anser att utrymmet för avvägningar mellan motstående intressen bör behållas med beaktande av gränsvärden för miljö och människors hälsa. Kommittén har också pekat på att riksdagens riktvärden för buller inte är rättsligt bindande utan ska vara vägledande för bedömningar i framför allt nybyggnadssituationer. Det innebär också att riktvärden kan underskrivas genom en lämplig utformning av bebyggelse. PBL medger också en viss grad av kompensationsåtgärder för att uppnå miljökrav och riktvärden. Det är önskvärt att i PBL införa motsvarande möjligheter till kompensationsåtgärder vid överskridande av miljö kvalitetsnormer som ges enligt miljöbalken.

Jag sade att det hade varit en lång utredningstid. Det var det också innan nuvarande lag kom till 1987. Jag har läst i riksdagsförvaltningens skrift avseende enkammartiden, 1971–2002, som författats av bostadsutskottets tidigare kanslichef Ronnie Melin, att det var det mest omfattande förslag som behandlats i riksdagen. En proposition presenterades i maj 1985, cirka fyra månader före valet till riksdagen. Den 8 oktober 1986 justerade utskottet betänkandet om en ny plan- och bygglag. Ärendet hade legat på utskottets bord i nästan ett och ett halvt år, från maj 1985 till oktober 1986.

Utskottsledamöterna strävade efter ett brett politiskt stöd för lagen. Det som avgjorde var att Socialdemokraterna och Centerpartiet vid en gemensam presskonferens meddelade att de båda partierna kommit fram till en principöverenskommelse om innehållet i en ny PBL.

Jag tror inte att det kommer att ta lika lång tid att genomföra de förändringar som nu föreslås. Till mycket stor del finns det en samstämmighet mellan de olika partiföreträdarna i PBL-kommittén. Det är inte så många reservationer i betänkandet.

Fru talman! Kommittén har också gjort en bedömning av hur frågan om tiden ska hanteras. Den finns med på s. 975–976 i betänkandet. Kommittén säger att genomförandet rimligtvis kan ske tidigast den 1 januari 2008. Då räknar kommittén med att betänkandet tämligen omgående behöver sändas ut på remiss. Med hänsyn till omfattningen av för-

slagen och med hänsyn till att det är val i år gjorde kommittén bedömningen att en proposition troligtvis lämnas till riksdagen först efter valet hösten 2006. I vart fall är det sannolikt att propositionen kan behandlas först efter valet. Utifrån den bedömningen skulle riksdagens behandling och beslut kunna ske i början av 2007. Därefter kan förberedelserna för införande ske så att ändringarna kan börja gälla 2008.

Reservanterna i bostadsutskottets betänkande, m, fp, kd och c, har samtliga kritiserat att inte någon proposition är aviserad för behandling under det här riksdagsåret. Det som nu har hänt i den här processen kring en ny lag i plan- och byggfrågor är att utredningens slutbetänkande har lagts fram, och förslaget har sänts ut på remiss. Remisstiden gick ut i fredags, den 17 februari. Nu tar regeringens beredning vid. Det stämmer väldigt bra med vad kommittén bedömde som rimligt. Reservanterna efterlyser åtgärder som ingen av partiföreträdarna i PBL-kommittén ansåg var rimliga. Vi var helt överens om skrivningarna om ikraftträdande och hanteringen av slutbetänkandet.

I det här betänkandet tas Riksrevisionens styrelses redogörelse om bland annat Boverkets och länsstyrelsernas roll i den fysiska planeringen upp. Granskningen och synpunkterna är viktiga för att behålla förtroendet för lagstiftningen. Det Riksrevisionen pekar på har regeringen redan beaktat i ett förändringsarbete som pågår och genom redan vidtagna åtgärder. Därför tycker vi att riksdagen med anledning av detta bör lägga Riksrevisionens redogörelse till handlingarna.

Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 165 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en kort fråga. Arbetar socialdemokraterna i bostadsutskottet för eller är beredda att arbeta för att just bryta ut instansordningen så att det kanske till och med under våren kan komma en proposition?

Anf. 166 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! PBL-kommittén lade fram ett delbetänkande när det gäller instansordningen. Det har varit ute på remiss, och PBL-kommitténs förslag har fått starkt stöd. Det var två modeller, och en av dem förordades. Det var modellen att behålla länsstyrelsen och ta bort länsrätten.

Nu ser vi att det finns reservationer i PBL-kommitténs slutbetänkande. Det visar att det finns olika förslag.

Vi vill avvakta remissbehandlingen. Sedan kommer vi med ett förslag tillsammans med de andra i PBL-utredningen. Jag ser ingen anledning nu att bryta ut och ta just den delen.

Vi har sett att tiden för överklagande redan har minskat rätt ordentligt. Bara att vi började prata om dessa saker gjorde att länsstyrelserna skärpte sin hantering, och även regeringen har gjort så. Vi är också på bra väg, även om instansordningen behöver kortas.

Anf. 167 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag vet också att regeringen har tagit itu med dessa frågor och är snabbare i dag än tidigare. Det kan jag ge regeringen en mycket liten eloge för.

Även regeringen ville ha ett tidigare delbetänkande om just instansordningen när PBL-utredningen tillsattes. Det var för att man såg att det var en angelägen fråga att ta itu med. Det är förvånande att man inte fullföljer den biten och jagar på det ärendet.

Jag uppfattar ditt svar som att socialdemokraterna i bostadsutskottet inte är beredda att jaga på regeringen för att få en proposition om just instansordningen. Är det rätt tolkat?

Anf. 168 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Vi är beredda att jaga på regeringen så att vi får en proposition så att hela frågan kan lösas, inte bara instansordningen.

Anf. 169 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det händer sig med jämna mellanrum att jag hemma i Karlstad får komma till universitetet och berätta lite grann om planeringen och hur lång tid ett ärende tar i riksdagen. Jag har tagit ett fall slumpvis, och det handlar om en skollagsfråga. Det har visat sig att det ärendet tog tre år. Studenterna blir väldigt förvånade.

Här pratar vi om en fråga som kanske tar sju åtta år. Ni kunde väl någonstans säga att ni tycker att det är lång tid för en så viktig fråga där så mycket står på spel.

Det var inte det jag tänkte ta upp, utan jag tänkte ta upp Riksrevisionens rapport. Precis som jag sade i mitt anförande kan man i utskottets majoritetstext läsa att det är angeläget att vidta åtgärder för att åtgärda de brister och problem som kommer fram i rapporten.

I ett annat sammanhang är utskottet på hugget, nämligen om en uppföljning av regeringens information och rapporter när det gäller budgetpropositionen. Där är vi väl framme i uppföljningsavsnittet. Jag menar att utskottet hade haft ett gyllene tillfälle att ta ett initiativ när det gäller slutsatserna av den här revisionsrapporten. Det gäller viktiga myndigheter kopplade till bostadspolitiken. Jag tycker att majoritetstexten slutar defensivt när man säger att redogörelsen kan läggas till handlingarna. Hur ser Lilian Virgin på detta?

Anf. 170 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande är saker på gång. I regeringsbrev har regeringen begärt vissa saker hos Boverket. Länsstyrelserna har fått uppdrag. Vi tycker att det är bitar som är på gång. Samtidigt ligger mycket av detta i PBL-utredningen. Därför är det bra att ta det i samband med den.

Jag håller med om att det är viktigt att uppföljningen sker. Det är ett bra redskap för att veta om lagarna fungerar bra eller inte. Nu har vi gjort en översyn av PBL-lagen och sett att det är vissa saker som behöver förändras. Jag håller med om, som Dan Kihlström sade från början, att det har tagit lång tid.

Jag tittade tillbaka lite grann på när PBL kom till. Då tog det ännu mycket längre tid. Det är inget vi vill ha tillbaka. Det är svåra frågor. Det finns många synpunkter på det. Vi tycker att det är viktigt att vi lyssnar på de synpunkter som kommer in i remisshanteringen och att vi sedan gör slag i saken.

Anf. 171 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag tar först upp frågan om den långa tiden för en ny lagstiftning. Vi är alla medvetna om att den påverkar så många i processen. Inte minst är det en ekonomisk fråga. Byggekostnader och byggprojekt fördras. Det kanske har förändrats över tid.

Det står redovisat i betänkandet hur mycket som har gjorts och görs när det gäller de frågor som tas upp i Riksrevisionens rapport. Jag menar fortfarande att bostadsutskottet kunde ha varit mer offensivt och uttalat att det här är viktigt. Det är centrala delar. Det handlar om regeringens styrning eller brist på styrning. Det handlar om länsstyrelsernas roll, uppgift och arbete samt Boverkets överbelastning. Det hade varit bra med en dialog med regeringen. Precis som vi tar upp diskussionen om budgetpropositionen, där jag tycker att vi är framgångsrika, kunde vi göra det på det här området – även om det är åtgärder som ska vidtas i framtiden. Vi kan uttrycka att vi vill ha uppföljningsstationer för dessa frågor eftersom de är centrala i stället för att bara lägga rapporten till handlingarna.

Anf. 172 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! I de andra frågorna, där vi har haft en dialog med regeringen, har företrädare för departementen varit hos oss, men jag hörde inte någon önskan när det gällde de här sakerna. Jag tycker att det känns som att slå in öppna dörrar när allting är på gång. Vad vinner vi på det? Vi bevakar de här frågorna i alla fall.

Anf. 173 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag hade också tänkt ta upp och diskutera delbetänkandet. Det verkar ju konstigt att det krävdes fram och att det sedan inte hände någonting kring det. Det har remissbehandlats, sade Lilian Virgin, men sedan tog man inte tag i frågan. Jag antar att om jag frågar en gång till får jag samma svar, så det är väl inte så stor mening med det.

Lilian Virgin säger att det är 130 motionsyrkanden. Jag har inte räknat dem, men det är i alla fall nästan en hel sida. Det visar ändå hur centrala de här frågorna är och att det finns en otålighet när det gäller förändring. Även om man kan se historiskt på vad som har hänt med PBL-kommitténs arbete är det regeringen som får ta på sig ansvaret för att man har hamnat där man har hamnat.

Vi hade en bostadskonferens i Folkpartiet i fredags, och då diskuterades kommitténs förslag om en mer generell bygglovsplikt. Den samlade reaktionen från kommunala företrädare i vårt parti – det är de som har att handha lagen; det är de som ska ha den i verkligheten – var att de nästan var lite rädda för att den skulle utredas fler gånger, därför att det blir bara krångligare och krångligare för varje gång den utreds.

När det gäller den frågan finns det en samlad reservation i slutbetänkandet från PBL-kommittén. Jag undrar om Lilian Virgin kan utveckla hur hon anser att den enskilde har behandlats. Hur mycket såg man det ur den enskildes perspektiv i direktiven, och inte ur myndighetsperspektivet, så att den enskilde skulle uppleva att lagstiftningen blev enklare och att man kunde få göra smärre förändringar på sitt hus utan att behöva söka bygglov, som jag sade i mitt anförande? Nu har de ju vänt på pro-

cessen och stärkt bygglovsplikten för att sedan backa från den. Enligt min mening är det att gå en bakväg.

Anf. 174 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Även om Lars Tysklind inte vill ställa frågor om delbetänkandet kan jag svara.

Delbetänkandet kom för att det skulle visa ett första förslag, och vi visar två modeller där. Avsikten var redan från början att instansordningen skulle in i slutbetänkandet. Tanken var inte att vi skulle överlämna det till regeringen och att regeringen skulle ta beslutet på delbetänkandet, utan vi skulle fortsätta att bereda frågan. Det gjorde vi också. Ändå kom vi till olika meningar när det gällde hur det ska se ut med instansordningen.

Den ökade bygglovsplikten: Vi pratade om en generell bygglovsplikt. I majoriteten i PBL-kommittén tycker vi inte att det ska vara någon skillnad om det är inom detaljplan eller utom detaljplan när man vill bygga.

Hur påverkar det här den enskilde? Jo, vi vet i dag att det är väldigt svårt för den enskilde att förstå varför det är skillnad om man bor på den ena sidan av vägen eller på den andra sidan av vägen. Det blir enhetligare. Sedan är det så, som Lars Tysklind var inne på, att kommunen kan göra undantag för områden där man inte behöver söka bygglov.

Anf. 175 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag har också läst det här om ena och andra sidan av vägen. Det känns nästan som att det är lite konstruerat. Det är sant att det står talat om generell bygglovsplikt – det är det som det handlar om – men man har ändå lagt den på en högre nivå. Saker som förut var bygglovsbefriade har man tagit med och gjort bygglovspliktiga. Så långt har jag säkert rätt, eller?

(LILIAN VIRGIN (s): Ja, delvis.)

Ja. Det är egentligen inte den vägen som vi från Folkpartiets sida ser att man ska gå. Det är ju färre regler vi ska ha, inte mer regler. Rigmor Stenmark var också inne på detta att det nog inte bara var ett rykte, utan det är ett förslag om att utöka bygglovsplikten för bland annat jordbrukets ekonomibyggnader. Det sänder fel signaler när man stramar åt i regelverket i stället för att låta människor få färre regler.

Problemet kanske inte är att man har för få regler utom detaljplan, utan man kanske kan gå åt andra hållet och se vad som finns inom detaljplan. Är det inte styrt i detaljplanen vad som är bygglovspliktigt finns det en ganska stor frihet att göra vissa smärre saker. Vi har pratat om altaner, takkupor, inglasning av balkonger och så vidare. Man kan gå den vägen i stället, och då kanske människor förstår detta, om det nu är det som är problemet.

Men detta att det skulle vara olika regler på den ena och den andra sidan av vägen, som det står i betänkandet, känns lite konstruerat. Var kan vi hitta denna väg där det är så? Det finns naturligtvis exempel i Sverige – det tror jag säkert – men jag tror inte att det är det som är det stora problemet för den enskilde.

Anf. 176 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! I fråga om lättnader i bygglovsreglerna kan jag säga att det också finns sådana förslag i betänkandet. Vi utökar friggebodsbestämmelserna – det är väl bra?

När det gäller varför vi tycker att det ska vara en generell bygglovsplikt är det så att vi inte ser landsbygden som mindre känslig än vad tätorten är. Det finns många exempel på att man i kulturhänseende redan nu skulle ha behövt en bygglovsplikt även på landsbygden. Det är saker och ting som har kommit till som man kanske inte skulle ha gjort om man hade haft en prövning.

Det finns också domar där man har tittat på vilka frågor som förut varit uppe om vad som sågs som ekonomibyggnader i jordbruket. Ska det vara bygglovsplikt eller inte för en minkfarm? En svinfabrik räknas inte till lantbrukets ekonomibyggnader, men det gör ett vanligt svinstall. Hur är det med en badhytt? Det var sådana frågor som var uppe. Det förenklar egentligen inte reglerna om man måste göra sådana här tolkningar.

Det är mycket lättare om man vet att det finns en generell bygglovsplikt och att det prövas. Sedan vill jag och PBL-kommittén att den här prövningen ska kunna göras enkel.

Anf. 177 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Ju mer vi diskuterar det här ämnet, desto mer förstår jag att Socialdemokraterna vill ha ett ovanifrånperspektiv på det mesta i samhället. Man vill helt klart bestämma över andra människors både egendom och liv.

Jag skulle tycka att det vore klädsamt om Lilian Virgin skilde på att sitta i en utredning och att sitta i ett ansvarstagande, som man ändå gör när man sitter invid makten i bostadsutskottet.

Det har kommit en rad förslag från oss under en följd av år, och hela tiden har man bara hänvisat till den kommande Plan- och bygglagsutredningen. Jag blir frustrerad, och jag tycker att Lilian Virgin också borde vara det, när man hela tiden gömmer sig bakom någonting. Varför tar inte socialdemokraterna i utskottet, precis som sades här tidigare, ett utskottsinitiativ i de frågor som man tycker är viktiga?

Anf. 178 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Rigmor Stenmark frågar varför vi inte gör som ni och kommer med förslag. Det finns en hel mängd förslag, men det som enar är ju en kritik mot regeringen. Det är det som är det samstämmiga från de så kallade allianspartierna. I övrigt är det inte många förslag som är gemensamma.

Nu uttryckte sig Rigmor Stenmark så här i sitt anförande: Gör mål! Sätt fart och gör någonting! Men är det inte viktigt i en demokratiprocess att vi lyssnar på de remissvar som har kommit in nu? Det är väldigt lätt att det blir självmål annars.

Anf. 179 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Väldigt fyndigt, men om man inte gör självmål blir det kanske inga mål alls. Det tycker jag kan vara ännu värre. På en spelplan måste man dock fokusera på att få in rätt mål i rätt bur, inte att göra självmål. Det vill i alla fall inte jag göra. Så mycket tänker jag inte hjälpa

Socialdemokraterna. Det enda mål vi nu kan vara eniga om med Sveriges befolkning – överlag, tror jag – är att det måste till en ny regering.

Jag beklagar att jag inte med viss emfas ska kunna säga: Vad roligt att vi äntligen kommit överens om enklare regler och om att ge människor i Sverige mer självbestämmande! Vi vill nämligen sätta fart på hela Sverige. Vi vill inte ha överklagandeprocesser som drar ut på tiden. Vi har exempel på överklagandeprocesser där människor inte är sakägare utan helt enkelt bara vill vara besvärliga genom att överklaga. Att man inte gör något åt åtminstone den lilla biten borde väl Lilian Virgin tycka är besvärligt.

Att utöka bygglovet även för ekonomibyggnader på landsbygden, och ha mage att stå och säga att så bedrövligt som det ser ut på landsbygden skulle det nog också ha behövts förr, tycker jag är mycket starkt – särskilt när man kommer från Gotland.

Nej, Lilian Virgin, ta ansvaret som en kunnig och bra person i utskottet. Ta chansen och yrka bifall till någon av de reservationer med konkreta förslag som finns så att det blir bättre för Sveriges befolkning och bättre framför allt för byggandet.

Anf. 180 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Jag måste rätta Rigmor Stenmark. Jag sade inte att det ser bedrövligt ut på landsbygden utan att det i vissa fall skulle ha behövts bygglov redan nu. Jag skulle kunna ge exempel på det, men det är inte nödvändigt.

När det gäller PBL-utredningen var samtliga partier överens om hur detta skulle hanteras, och jag har redogjort för det. Centerpartiet hade en mycket engagerad och bra ledamot i utredningen, som också ställde upp på detta. Jag förstår inte varför ni inte pratar med varandra.

Att säga att det enda rätta är att byta regering, för då får vi en bostadspolitik, låter för mig väldigt främmande. Det finns i den så kallade alliansen arbetsgrupper på sex olika områden, men ingen som hanterar bostadspolitiken. Vad vill ni i era partier? Jo, en del vill skrota bostadspolitiken. De vill inte att det ska finnas någonting, utan marknaden ska råda. Därför vet inte människorna när de går till val vad de skulle få med en borgerlig bostadspolitik.

Anf. 181 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Ledamöter i bostadsutskottet! Jag skulle vilja börja med att tacka för alla viktiga motioner som många av våra riksdagskolleger väckt om byggfrågor och som behandlas i det betänkande som vi i dag debatterar i kammaren. Frågor om hur byggnader och bostäder ska utformas och fungera för att vi som bor och arbetar i dem ska må bra och leva ett så gott liv som möjligt hör bokstavligen till de mer grundläggande sakerna i livet. Debatten blir ännu bättre mot bakgrund av att det nu byggs bostäder i hög takt, från Luleå till Malmö, och med olika upplåtelseformer. Det kan man läsa i Boverkets indikator denna vecka.

Nu får vi inte tappa farten i bostadsproduktionen. Det gäller därför för oss politiker att fortsätta att skapa möjligheter så att byggföretagen ska kunna hålla byggtakten uppe. Vi får anledning att i kammaren återkomma till dessa frågor lite senare i vår.

Barns hälsa och rätt till en bra inomhusmiljö är en viktig fråga som Folkpartiet lyft fram i en motion. Kristdemokraterna föreslår en nationell åtgärdsplan för att förbättra den fysiska miljön i skolan, och Centerpartiet vill ha en nationell handlingsplan mot ohälsa i inomhusmiljön. Jag håller med er om att barns hälsa måste komma i första rummet – före vuxnas tillgång till en god inomhusmiljö. Bara för några dagar sedan rapporterade en forskare i radionyheter att inomhusluften innehåller en mängd partiklar som är skadliga för hälsan, särskilt för barnen.

Med tanke på att vi i dag tillbringar nästan all tid inomhus talar alla fakta för att vi hela tiden måste arbeta för att förbättra luften vi andas. Som jag ser det är vi till stora delar överens över partigränserna i denna fråga. Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö har, som ni vet, delmålet God inomhusmiljö. Där sägs bland annat: "År 2020 ska byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt." Väl fungerande ventilation och radonhalter som är så låga att de inte är skadliga för någon att vistas i är här grundläggande.

Arbetet med miljö kvalitetsmålen är bra eftersom det är långsiktigt och tar ett samlat grepp om miljöfrågorna. Delmålen fungerar som den handlingsplan som Kristdemokraterna och Centern efterlyser. Inom några veckor kommer regeringen att presentera en proposition om byggnadsdeklarationer och inomhusmiljö som jag tror att även Folkpartiet kommer att vara nöjda med. Där kommer det fram att varje hus, när det säljs, ska ha papper på hur ventilationen fungerar, hur hög radonhalten i byggnaden är och hur mycket energi som går åt till uppvärmning.

Ohälsosamma byggmaterial är något som många byggnadsarbetare drabbas av i sina arbeten. Ett viktigt steg i rätt riktning har tagits i och med att Europaparlamentet ställt sig bakom Reachavtalet, en ny europeisk kemikalielag. Byggbranschen har också ett eget intresse av att minska mängden farliga byggmaterial och har därför tagit ansvar för att driva på utvecklingen av bättre och mer hälsosamma byggmaterial. Byggbranschens kretsloppsrad är ett nätverk med representanter för hela byggsektorn, och de samverkar med berörda myndigheter för att branschen ska bli mer hållbar och miljövänlig både för dem som bygger och för dem som ska bo och verka i husen.

Vad gäller kvaliteten på tappvarmvatten och risken för spridning av legionella, som kd motionerat om, samarbetar Smittskyddsinstitutet, Boverket och vvs-branschen redan i denna fråga.

Fru talman! Direktverkande el är en brännande het fråga, om jag får uttrycka mig så. 40 % av all energi i Sverige går åt till att värma upp bostäder och lokaler. För att Sveriges energianvändning ska kunna bli långsiktigt hållbar måste energianvändningen minska. Industrin har jobbat länge med detta och ligger långt framme i sin utveckling medan vanliga bostäder och lokaler hamnat på efterkälken. Användning av el för uppvärmning tycker jag känns som ett föråldrat alternativ i dag när det finns så många mer miljövänliga sätt att värma upp bostäder. Konverteringsstödet, som finns sedan den 1 januari i år, är ett ekonomiskt stöd till alla som vill investera i bergvärme som värmekälla.

I mars kommer en proposition om energieffektivisering och energispart byggande att läggas på riksdagens bord, och då får vi anledning att ytterligare fördjupa oss i utvecklingen av hur moderna och miljövänliga metoder kan värma upp våra hus. Propositionen kommer dessutom att

behandla frågan om individuell mätning av värme- och varmvattenförbrukning. Den kommer att ge ett mer gediget underlag till debatten om motionerna som finns med i dagens betänkande. Det kommer att bli en intressant debatt med tanke på att oppositionen måste försöka sy ihop sig i denna fråga.

Energipolitiken hör till högeralliansens mest ömma tår eftersom det spretar så mellan partierna. Centern vill minska på energianvändningen medan Moderaterna och Folkpartiet är nöjda så länge staten inte lägger sig i. Det senaste utspelet, som Rigmor tog upp, gäller Lars Leijonborgs inlägg om att han kan tänka sig att avstå från kärnkraftverk. Om ni bildar en egen allians, med ett parti, vore det intressant att höra hur ni då tillsammans hade tänkt er detta.

En fråga som också dykt upp i årets betänkande gäller bristerna i byggförsäkringen för den som själv bygger sin villa. Försäkringspremien är lika hög oavsett om man bygger själv eller låter en entreprenör göra jobbet. Försäkringen gäller dock inte för den som rest sitt hus själv, och ändå säger lagen att även självbyggare ska betala.

Det låter som om en lucka i lagen har uppstått här, eller hur? Men att utforma en undantagsregel för självbyggare som inte samtidigt uppmuntar till svartjobb och andra kringgåenden är mycket svårt, enligt juristerna som utformat lagen. Risken är att en undantagsregel i praktiken leder till samma situation som före reformen: De 75 % av småhusen som hade försäkringsskydd behövde det minst, och de 25 % som saknade det behövde det mest.

Vi ska komma ihåg att problemet med självbyggeri behandlades i klartext i propositionen. Riksdagen ansåg då i likhet med regeringen att nackdelen med ett undantag övervägde fördelarna. Därför blev det inga undantag för självbyggarna. Det är antagligen också ovanligt att någon gör hela sitt byggjobb själv. Få privatpersoner kan till exempel gjuta bottenplattan, resa stommen eller dra el- och vvs-ledningar utan hjälp av en entreprenör. Den gäller alltså inte alla enskilda byggherrar. En privatperson som anlitar en entreprenör – den tveklöst vanligaste situationen – har ett gott skydd av försäkringen.

Fru talman! Jag ska ägna några ord särskilt åt frågan om barnsäkerhet eftersom det är flera partier som även detta år är missnöjda med hur regeringen har behandlat Barnsäkerhetskommitténs slutbetänkande. Barnsäkerhet och trygghet i bostadsmiljön måste ges hög prioritet. Det är vi i utskottet helt överens om. Det har också varit en av de viktigaste utgångspunkterna i PBL-kommitténs arbete.

För att komma till rätta med säkerhetsbristerna i hus byggda före 1973 krävs omfattande informationsinsatser från till exempel Boverket. Någon ny lagstiftning är inte aktuell. Det visar sig ju tyvärr att även nya hus ofta saknar barnsäkra fönsterhakar, skydd framför spisen och så vidare. Det är viktigare att den lag om säkerhet i bostäder som vi redan har efterlevs än att stapla på ytterligare lagstiftning.

En stor del av de hus som vi pratar om är flerbostadshus i miljonprogrammet. De står inför omfattande renovering, om de inte redan har rustats upp. Då kommer även dessa bostäder att utrustas med alla skydd som krävs för att barn ska bli säkrare hemma.

Fru talman! Jag anser att utgångspunkten i det politiska arbetet måste vara att beslut som berör människor ska fattas så nära dem som möjligt,

av kommuner eller lokala myndigheter som enskilda människor har kontakt med. Vi i riksdagen ska heller inte syssla med detaljstyrning av vad myndigheter ska göra. Det är inte vår uppgift. Det faktum att Boverket redan arbetar med många av de frågor som beskrivs i motionerna är ett bevis för att problemen redan är synliga och att man försöker göra något åt dem. Att man detaljstyr myndigheternas arbete kommer inte att "tilllåta", "riva hinder" eller "göra möjligt", som ni i den borgerliga alliansen så gärna vill.

Fru talman! Jag frågar mig hur de borgerliga partierna ska få ihop sin allians och bostadspolitiken. I betänkandet är det tydligt att intressena går isär mellan Moderaterna och de övriga. Men jag blev en aning förvånad när Folkpartiet så helhjärtat instämde i Moderaternas anförande. Det gjorde mig orolig.

När det gäller bostadspolitik och egenskapskrav i byggnader skulle jag gärna vilja veta vad det är som ska gälla efter valet, om ni ska gå till val på en gemensam valsedel, som Lars Leijonborg ville. Det kan vara intressant för dem som är intresserade av bostadspolitik, och det är ju rätt så många eftersom det blev många motioner om dessa frågor i riksdagen. Jag ser fram emot att få veta det.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 182 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det är roligt att få diskutera lite grann. Siw Wittgren-Ahl är artig och tackar för alla motioner, men sedan yrkar hon avslag på dem i en enda bunt. Jag ska vara artig tillbaka genom att ställa några frågor.

Först vill jag ta upp detta med barnsäkerhet. Nog är det ett rättvisekrav egentligen. Det finns ju en uppdelning där. Siw Wittgren-Ahl talar om att information skulle vara lösningen. Ska vi kanske ta bort lagen helt och hållet? Det är kanske inte aktuellt. Men om man ska behålla lagstiftningen ska den väl gälla alla byggnader. Det tycker jag.

Sedan vill jag ta upp inomhusmiljön i skolan, som jag tog upp i mitt anförande. Vi har en reservation om det. Frågan är mycket aktuell med tanke på Barnombudsmannens rapport som publicerades i går. Rapporten är mycket konkret med beskrivningar av att eleverna till exempel inte vill gå på toa under hela dagen på grund av miljön. Jag känner faktiskt igen det från när jag gick i skolan. Det handlar i mångt och mycket om den sociala miljön men också om den fysiska. Det är ju inga nya frågor för oss egentligen, men de är som sagt väldigt aktuella och viktiga.

Barnombudsmannen föreslår bland annat att tillsynen av elevernas fysiska och psykosociala skolmiljö ska prioriteras. Vi kristdemokrater har lagt fram ett förslag som tyvärr avstyrks av majoriteten. Med utgångspunkt i Barnombudsmannens rapport vill jag fråga Siw Wittgren-Ahl hur ni vill komma till rätta med de här problemen.

Anf. 183 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Vi vill givetvis inte ta bort den barnsäkerhetslagstiftning som finns, men lagstiftningen måste också efterföljas. Då måste man också informera mer om den och tala om vad som måste åtgärdas. Det är viktigt.

Det är också viktigt att markera att vi inte sysslar med retroaktiv lagstiftning i Sverige. Om man ska ha en långsiktig politik är det bra att man inte stiftar retroaktiva lagar. Det ska man ha så lite som möjligt.

Det är också jättebra att Dan tar upp de frågor som Barnombudsmanen tog upp i går. Det är klart att man blir upprörd av det reportage som visades i tv i går om barns arbetsmiljö i skolan. Som Dan säger känner väl många av oss igen miljön sedan vi själva gick i skolan.

Jag tror att det är viktigt att man utarbetar säkra miljöer, men det är också viktigt att man har fler vuxna i skolan och att man åtgärdar den miljön. Vi socialdemokrater, tillsammans med samarbetspartierna, lägger ganska mycket pengar på den offentliga sektorn för att få fler i arbete i skolan bland annat genom de gröna jobben. Det tror jag är en väg att gå. Det är också viktigt att man ser till arbetsmiljön och har skyddsombud i skolan, som kan se till både de vuxnas och barnens miljö.

Anf. 184 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Siw Wittgren-Ahl sade i sitt anförande att barnen går först. Det är viktigt att vi tänker på det. Jag var också inne på den psykosociala delen. Den kan vi också diskutera, men den hör kanske inte till vårt kompetensområde i bostadsutskottet, vilket däremot den fysiska miljön i skolan gör. Den är eftersatt, och vi kan påverka den på olika sätt.

Skolan är kanske Sveriges största arbetsplats. En god fysisk miljö borde vara en självklarhet för barnen och de vuxna som är där. Jag är helt övertygad om att en god fysisk miljö också har en positiv inverkan. Även om allt annat är bra – vi talade om många vuxna och om pedagogik – har en nedsliten och ostädad miljö faktiskt motsatt verkan. Därför ville vi kristdemokrater ge Boverket i uppdrag att göra en översyn av den fysiska miljön i landets alla skolor, det vill säga byggnader, lokaler, toaletter och annat.

När den översynen är genomförd fordras det sedan någon form av insats. Där tror jag att det krävs ett statligt initiativ och någon form av stimulans för att vidta nödvändiga åtgärder. Återigen frågar jag hur ni ser på detta.

Anf. 185 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Den fysiska miljön i skolan handlar till exempel om radonhalten. Där sänker man gränsen för hur mycket radon byggnaden får utstråla. Miljömålen är också ett viktigt instrument för att, så att säga, fylla upp den fysiska miljön som råder i skolan. Man har till exempel kommit fram till att man ska ha bullerdämpande åtgärder och att man lokalt måste se över det.

Det tror jag är viktigt. Du frågar hur vi kan avstyrka motioner. Det är viktigt att man i de demokratiska organisationerna också lyfter upp och påtalar problem så att människor i närmiljön kan göra någonting åt dem.

Det är en viktig signal utåt. Vi kan inte acceptera att barns skolmiljö ser ut hur som helst eller att den fysiska miljön inte är så bra. Vi åtgärdar den fysiska miljön genom att vi omfördelar pengar ut till kommunerna så att de på sikt har råd att göra någonting åt skolmiljöerna.

Vi socialdemokrater undrar hur ni i den borgerliga alliansen ska ställa er när ni ska göra neddragningar inom skolan för att komma ned på EU-genomsnitt för skatter och liknande. Vi är för ett starkt samhället där man kan omfördela till alla barns glädje och nytta.

Prot. 2005/06:78
23 februari

Plan- och byggfrågor

Anf. 186 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag har ingen kommentar till det som sades om att jag instämde i Moderaternas anförande. Det borde glädja Siw Wittgren-Ahl, eftersom det stora bekymret tydligen tycks vara att vi inte är överens om någonting. Det borde faktiskt vara en sak som kunde glädja Siw.

Jag vill ta upp frågan om inomhusmiljön. Vi fick beröm för vår motion också förra året, och det är vi glada för. Men vad har hänt konkret sedan dess? Man kan läsa om ohälsosamma byggnadsmaterial. Vi föreslår att man ska ta fram en strategi för allergiframkallande ämnen. Där säger majoriteten att man nog håller med om att det är viktigt, och så vidare.

Man säger att det drivs vidare i de sammanhang där dessa frågor kan bli aktuella. Men sedan avstyrker man motionerna med motiveringen: ”De motioner som har tagits upp i detta avsnitt ger emellertid inte utskottet underlag att föreslå något tillkännagivande om formerna för eller innehållet i detta arbete.”

Det märkliga är att jag tycker att vår motion faktiskt bygger på att man ska ta fram underlaget. Man ska samla kunskap, kartlägga vilka ämnen det rör sig om och eventuellt komma med lagstiftning. Vi kräver ett initiativ från regeringen att ta fram det underlaget.

Nästa år kanske vi inte ska komma i den situationen, men vi behöver inte ha mer beröm för vår motion. Det vore bättre om vi hade fått ett konkret förslag om frågorna. Det kanske Siw Wittgren-Ahl har någon kommentar till.

Anf. 187 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det är bra att man lyfter upp frågan. Både Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen har ett sådant uppdrag. Svårigheten att direkt ta fram en strategi är att det gäller kemikalier och att man ska kartlägga det.

Det är därför som detta med Reach är så bra, som jag har försökt att påtala i utskottet. Alla tyckte att det var bra att man fick den redogörelsen. När det gäller vissa ämnen och vissa produkter som kommer in i Sverige vet inte vi själva och de som använder produkterna vad det är i produkterna. Då måste man kartlägga dem.

Om man ska göra en allergisanering måste man också se efter vilka ämnen som inte går ihop. Man måste diskutera det för att komma någonstans med det. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket har redan det uppdraget. Det finns där. Svårigheten är att lägga fram förslag.

Eftersom man inte vet vad dessa produkter innehåller för kemikalier är det i dag egentligen omöjligt att lägga fram en strategi. Man vet inte vad dessa produkter innehåller. Men man försöker att få fram det. Det jobbar man på. Man är väldigt samstämmig om att man måste få fram vilka kemikalier de innehåller.

Anf. 188 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Ska jag tolka det så att det i själva verket är ett bifall till motionen som utskottet föreslår och att man håller på att ta fram en strategi för allergiframkallande ämnen? Det framgår inte riktigt av utskottsmajoritetens skrivning.

Detta är starkt kopplat till frågan om byggforskning. När vi hade den frågan uppe i utskottet blev jag verkligen orolig för om det var relevant forskning som bedrevs. Har regeringen för avsikt att titta över det?

Ska det bedrivas forskning ska den vara relevant och driva de här frågorna framåt. Vi har bland annat föreslagit att man ska titta över regelverket för hur man tilldelar medel just till den här sektorn.

Vi har även tagit upp Formas roll i sammanhanget. Det kanske inte är den rätta vägen att gå, eller att man åtminstone ska förändra den vägen.

Har Siw Wittgren-Ahl några kommentarer till det relevanta i den bostadsforskning eller byggnadsforskning som bedrivs när det gäller just att rikta den mot bättre inomhusmiljö? Det är naturligtvis kopplat till material och metoder och så vidare, som togs upp här tidigare.

Anf. 189 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det finns många forskningsområden som vi som politiker tycker att man ska forska mer på. Det är klart att vi tycker att man ska forska mer om inomhusmiljö och sådant. Men när det gäller hur man forska finns det oftast två skolor.

Det handlar också om vad forskarna själva tycker att de ska forska om. Det styr inte vi så bra själva. Det måste finnas en forskare som vill forska om det som vi tycker att man ska forska om. Det verkar mer vara där problemet ligger än att vi inte vill att man ska forska.

Anf. 190 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det var intressant att Lilian Virgin var lite intresserad. Hon undrade bland annat över alliansens bostadspolitik. Även Siw Wittgren-Ahl var inne på det.

Först och främst tycker jag vi ska göra väldigt klart att alliansen består av fyra fristående partier och ska så vara också. Det är demokrati som ska råda. Det är väljarna som beslutar hur styrkeförhållandena mellan partierna blir.

Vi kommer att vara mycket väl förberedda att överta regeringsmakten. Det måste också väljarna få reda på. Det har de fått veta bland annat i dag och får veta i morgon genom att vi har ett väldigt öppet konvent där man mycket tydligt och klart speglar våra frågor.

När det gäller just bostadspolitiken finns det sex arbetsgrupper som arbetar inom alliansen. En grupp är näringslivsgruppen. Det berör i högsta grad de frågor som vi har talat om här i kväll. Det handlar bland annat om enklare regler. Vi har också det som handlar om att ge mer ansvar och ta till vara.

Det finns också en utbildningsgrupp som ser över hur ungdomars och barns levnadssituation är. Den tar också upp hälsofrågorna för barn och ungdomar. Den tar inte minst upp studenternas bostadsfrågor och deras miljö. Den tar också upp forskningsfrågorna och bland annat beteendeforskning.

Det finns också en grupp som jobbar med de sociala frågorna. Det berör i högsta grad de frågor som vi har tagit upp om hälsa, bullermiljön, och så vidare. Vi har också en grupp om rättstryggheten. Det berör också i hög grad bostadsfrågorna.

Såvitt jag förstår kommer man till nästa mandatperiod att slå ihop bostadsutskottet och lagutskottet och integrera verksamheten. Jag tror nog att det kan vara ganska bra att vi inte hela tiden har dessa uppdelade block utan får en sammanhållen bostadspolitik som griper in i hela samhället så att vi får ett bra och hållbart samhälle.

Anf. 191 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Vi är emot den sammanslagningen. Jag tycker mer att det tyder på att den borgerliga alliansen inte är tydlig, om ni nu blir ett parti eller ska till val på en lista, som Lars Leijonborg gick ut med och erbjöd er. Då måste jag fråga: Vilken bostadspolitik är det som ska gälla?

Är det Moderaternas bostadspolitik eller är det Centerns bostadspolitik? Vad blir det för hyressättning? Hur blir det med investeringsbidragen för att bygga lägenheter? Hur blir det med tillgängligheten, som alla står här och säger är så viktig?

Hur blir det för de gamla att komma in och ut? Det är ju inte så att de bara ska sitta inne. Vem är det som ska betala bostadsbidragen och bostadstilläggen?

Jag förstår att en del av er inte vill ha några bostadstillägg till de äldre. En del vill inte ha investeringsstöd, så lägenheterna kommer att bli dyrare. En del vill sälja ut hela allmännyttan.

Då kan man fråga sig hur människor med dåliga inkomster ska ha råd att köpa sina lägenheter. Jag tycker att det är bra att man lämnar svar på det om man ska bli ett parti.

Men enligt Rigmor Stenmark är det i varje fall inte aktuellt för Centerpartiet.

Anf. 192 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Vi kommer att få diskutera de här frågorna. Jag tror att vi redan i nästa vecka har en debatt just om bland annat hyressättning och sådana frågor ute i samhället. Det ska bli intressant att följa de här frågorna.

Ni kommer att bli förvånade över att vi är så samspelade och att vi fokuserar på de frågor som vi är överens om. Vi fokuserar inte på dem som vi inte är överens om, för det är klart att det finns sådana. Annars skulle det ju inte vara någon vits med att vi är fyra olika politiska partier som går ut till väljarna och ber att få ett mandat för just vår politik, var och en för sig. Men vi är samkörda, och vi kan ta över regeringsmakten.

Så har det inte varit nu. Här sitter Vänsterpartiet och är i opposition mot vänsterkartellen. Här är ibland Socialdemokraterna i opposition. Ibland är det Miljöpartiet. Inte minst i dag har Miljöpartiet röstat igenom ganska många förslag tillsammans med alliansen.

Anf. 193 TREDJE VICE TALMANNEN:

Replikskiftet gäller Socialdemokraterna – Siw Wittgren-Ahl och det parti som hon representerar.

Anf. 194 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Förlåt – jag ber om ursäkt för det. Jag ska byta spår och vända mig direkt till Siw Wittgren-Ahl.

Jag har ännu inte fått något svar från de socialdemokratiska kvinnorna på min fråga om hur det blir med kvinnoperspektivet. Vilka förslag har ni för att se till att kvinnorna ska komma med mer i allt från planering till det direkta byggandet? Det är inte bara vi från Centerpartiet som visar på bristerna, utan det gör även byggherrar och de som är direkt inblandade.

Anf. 195 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Den sista frågan tycker jag är intressant. När det gäller varannan damernas har vi faktiskt det i vårt socialdemokratiska parti. Men om ni enas om en lista eller blir ett parti i alliansen har ni inte ens antagit det ihop. Moderaterna har till exempel inte varannan damernas på sin lista. Men det får stå för er.

När det gäller de två andra partierna som samverkar med oss i vissa frågor har vi aldrig sagt – vilket ni gör nu – att vi ska sätta oss i samma regering. Vi är tre olika partier som går till val på det. Sedan ser vi till att försöka få den majoritet för besluten som vi kan uppnå. Men vi börjar inte förhandla innan vi har talat om vad vi själva vill. Det är det som skiljer oss från den borgerliga alliansen och Lars Leijonborgs uträckta hand.

Ska ni bli ett parti, och ska ni ha fyra olika viljor i det? Det som ni kan komma överens om är ju en sak. Men hur blir det med allt det andra som ni inte redovisar, till exempel hur ni ska finansiera bostadspolitiken, tillgängligheten, att det blir bra bebyggd miljö och mer forskning om byggandet? Det redovisar ni inte.

Ni pratar om det som ni är överens om, men politikområden innefattar, precis som Rigmor Stenmark sade, det mesta i människors liv. Det mesta i människors liv har vi i de tre partierna olika syn på, och det går vi till val på. Men ni kommer att gå till val på en fråga där ni har fyra olika åsikter. Det är det jag tycker är intressant med denna diskussion.

Anf. 196 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag ska försöka återvända till det som debatten handlar om – betänkandet om plan- och byggfrågor. Det är det vi ska diskutera i dag.

Jag har två frågor till Siw Wittgren-Ahl. Vi är överens om att man ska minska energianvändningen i bostäder och lokaler. Det kan man göra på väldigt olika sätt. Vi tycker också att det är viktigt att man som individ kan få vara med och bidra till det här. Därför tycker vi att det är viktigt att man har individuell uppvärmning och individuell mätning när det gäller uppvärmning och vatten. Jag tror att om man kan få ekonomiska incitament att ändra sina levnadsvanor i den frågan så kan det bidra på ett bra sätt.

Jag ställer helt enkelt frågan: Är Siw Wittgren-Ahl för eller emot individuell mätning av det som jag har nämnt? Och är Socialdemokraterna för eller emot detta?

Den andra frågan gäller barnsäkerheten. Jag har kämpat länge för det här med barnsäkerhet i miljonprogramsområdena, och jag tycker att vi

får lika dåliga svar varje gång i den här frågan. Jag förstår inte varför ni inte kan göra någonting åt det här. Det borde gå att göra det på ett enkelt sätt.

Det är lite beklämmande när du säger att det här inte ens fungerar i nyproduktionen. Nej, då finns det väl all anledning att ta till sig de förslag som Vänsterpartiet har lagt fram om att man ska ha någon i kommunerna som bevakar de här frågorna. Så gör man i Norge. Det är ju orimligt och beklämmande att man inte sköter det här i dagens nyproduktion.

Man tror att man ska informera bort allting. Det går inte att informera bort allting. Det kräver andra saker. Det kräver en personlig fysisk närvaro, det kräver kontroll och det kräver tydliga signalsystem i frågan. Hur gör vi med det här nu då?

Anf. 197 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag får tacka för frågan. Men jag tror faktiskt på kunskap och information. Om man lär sig och om man kan informera om varför det är viktigt med barnsäkerhet och vad olyckorna kan bero på tror jag faktiskt att det hjälper. Människors okunskap är många gånger det som leder till att vi råkar illa ut eller att barn utsätts för olika faror.

Jag tror inte i alla lägen på lagstiftning, utan jag tror att det handlar mycket om bristande kunskap. Man förstår inte hur farligt det kan vara och hur man kan förebygga olyckor. Jag tror inte på att lagstifta ännu mer om någonting som inte fungerar. Jag tror också att det är viktigt att man inte har retroaktiv lagstiftning. Det är ju det som vi har diskuterat förut i dag.

När det gäller individuell mätning av varmvatten och värme kommer en del av det tillbaka i det betänkande som ska komma. Visst är det viktigt att man kan påverka sina kostnader i sitt boende, men det har alltid både för- och nackdelar.

Anf. 198 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på frågan om individuell mätning av värme och vatten. Jag förstår att du passar, men jag tycker att det är synd att du gör det. Ni borde vara för det här. Det är naturligtvis ett komplement till allting annat som man gör. Vi kommer att fortsätta att driva frågan och trycka på. Vi tycker att det här är bra.

Vi har sett många goda exempel på hur det kan fungera, till exempel i Ringdansen i Norrköping där man lyfter fram detta som ett gott exempel på hur man på den vägen får aktiva hyresgäster som verkligen ser till att minska sina kostnader. De blir glada när de får några hundralappar tillbaka före jul för att de har skött det här på ett bra sätt.

När det gäller barnsäkerheten tog jag upp i min inledning att jag tycker att både barn, kvinnor och funktionshindrade är missgynnade i samhällsplaneringen och i den lagstiftning som vi nu ska förändra. Vi har lagt fram förslag på alla de här områdena. Tyvärr har inte Vänsterpartiet fått gehör för det i PBL-kommittén. Jag tycker att det är beklagligt att man inte kan se att det fungerar på det här sättet.

Man tror att information tar bort allting. Det är inte så. Det här är ju också en ekonomisk fråga. När man måste göra saker och ting kostar det pengar. Det är inte någon självklarhet att man tar på sig sådana kostnader om man inte behöver. Information kan man ta till sig vare sig man vill

eller inte. Det blir väldigt krasst. Det är barnen som bor i miljonprogramsområdena som drabbas av det här. Det är de som har de sämsta förutsättningarna på alla plan, och de ska alltså inte omfattas av regelsystemen. Jag får beklaga att vi inte fick någon ordning på det här. Jag har hållit på med det ända sedan 1994, och jag hoppas att andra fortsätter.

Anf. 199 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Owe Hellberg talar om barn i miljonprogramsområdena. Man håller ju på att rusta upp dem. När det gäller fönster och sådant tror jag att man kommer till rätta med det.

Jag tror också att det handlar om information. Det handlar om att tala om och att ge signaler om hur man kan planera och så vidare. Jag tror att det är viktigt att man gör det. Man ska inte underskatta människor som bor i miljonprogramsområdena. I dag är människor aktiva. Vi har aktiva hyresgästföreningar och sådant som verkar i den andan.

När det gäller kvinnors delaktighet i planeringen handlar det mycket om att kvinnor är med när man planerar boendet och byggandet. Vi som politiker har ett politiskt ansvar när det gäller planeringen för att se till att vi får in kvinnor och män i de politiska församlingarna också. När det gäller att anställa kvinnor och män har arbetsgivarna också ett stort ansvar. Det kommer ju fler och fler kvinnor – fast kanske inte i den takt vi skulle önska – in i byggbodarna och i planeringsstadiet, också i tjänstemannaleden. Det är på gång. Det händer alltid en del, men det är klart att vi måste jobba ännu mer med det. Det tror jag att man också måste informera om. Vi jobbar på detta med vad som är kvinnligt och manligt. Båda könen behövs i planeringen.

När det gäller stadsplanering handlar det inte bara om en jämställdhetsfråga. Det är lika mycket en jämlikhetsfråga hur man planerar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 mars.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2005/06:98 Förstärkt skydd för franchisetagare

Skrivelse

2005/06:103 Kommittéberättelse 2006

Motioner

med anledning av framst. 2005/06:RRS16 Riksrevisionens styrelses framställning angående Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna

2005/06:Ju17 av Jörgen Johansson och Margareta Andersson (c)

2005/06:Ju18 av Britta Lejon m. fl. (s, v, mp)

2005/06:Ju19 av Johan Pehrson m. fl. (fp)

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 februari

2005/06:1080 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds

Förbud mot klusterbomber

2005/06:1081 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Hans Karlsson

Försäkringskassans hantering av sjukintyg

2005/06:1082 av *Louise Malmström* (s) till statsrådet Lena Sommestad

Konkurrensneutralitet för förnybara fordonsbränslen

2005/06:1083 av *Louise Malmström* (s) till statsrådet Lena Sommestad

Miljö kvaliteten i kommunerna

2005/06:1084 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Fjärrodlat i stället för närodlat

2005/06:1085 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Säsongsanställning och möjligheterna att bedriva viss näringsverksamhet

2005/06:1086 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens kommunikationscentraler

2005/06:1087 av *Inger Nordlander* (s) till statsrådet Ylva Johansson

Kunskaps spridning om neuropsykiatriskt handikapp, adhd/damp

2005/06:1088 av *Inger Nordlander* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Våld i tv- och datorspel

2005/06:1089 av *Inger Nordlander* (s) till statsrådet Ylva Johansson

Samordning och förstärkning av äldrevårds kedjan

2005/06:1090 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Jens Orback

Diskriminering inom svenska myndigheter

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 7 mars.

19 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 23 februari

2005/06:1041 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Svenskt fjäderfä och fågelinfluensan

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 7 mars.

Prot. 2005/06:78
23 februari

20 § Kammaren åtskildes kl. 19.30.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.55,
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 136 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till 16 § anf. 158 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
4 § Återkallelse av motion.....	1
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU14	2
Anf. 1 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	2
Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd).....	4
Anf. 3 MATS EINARSSON (v).....	5
Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c).....	6
Anf. 5 MATS EINARSSON (v) replik.....	7
Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	8
Anf. 7 MATS EINARSSON (v) replik.....	8
Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	9
Anf. 9 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	9
Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	11
Anf. 11 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	11
Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kd) replik	11
Anf. 13 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	11
Anf. 14 ANDERS BENGTTSSON (s)	11
Anf. 15 MATS EINARSSON (v) replik.....	13
Anf. 16 ANDERS BENGTTSSON (s) replik	13
Anf. 17 MATS EINARSSON (v) replik.....	14
Anf. 18 ANDERS BENGTTSSON (s) replik	14
Anf. 19 YOONI RENSTRÖM (s)	14
Anf. 20 MATS EINARSSON (v) replik.....	16
Anf. 21 YOONI RENSTRÖM (s) replik	16
Anf. 22 MATS EINARSSON (v) replik.....	17
Anf. 23 YOONI RENSTRÖM (s) replik	17
Anf. 24 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	17
Anf. 25 YOONI RENSTRÖM (s) replik	17
Anf. 26 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	18
Anf. 27 YOONI RENSTRÖM (s) replik	18
Anf. 28 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	18
Anf. 29 MATS EINARSSON (v) replik.....	19
Anf. 30 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	19
Anf. 31 INGVAR SVENSSON (kd)	19
Anf. 32 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	20
Anf. 33 INGVAR SVENSSON (kd) replik	20
Anf. 34 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	20
Anf. 35 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	21
(Beslut fattades under 15 §.).....	21

8 § Regional demokrati	21
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU25	21
Anf. 36 KERSTIN LUNDGREN (c)	21
Anf. 37 HELENE PETERSSON (s).....	22
Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	24
Anf. 39 HELENE PETERSSON (s) replik	24
Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	24
Anf. 41 HELENE PETERSSON (s) replik	25
Anf. 42 INGER GUSTAFSSON (fp).....	25
Anf. 43 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd).....	26
Anf. 44 HELENE PETERSSON (s) replik	27
Anf. 45 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd) replik	28
Anf. 46 HELENE PETERSSON (s) replik	28
Anf. 47 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd) replik	28
Anf. 48 MATS EINARSSON (v).....	29
Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	30
Anf. 50 MATS EINARSSON (v) replik	30
(Beslut fattades under 15 §.)	30
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
9 § Frågestund	31
Anf. 51 TREDJE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Sprutor och kanyler till narkomaner</i>	<i>31</i>
Anf. 52 CECILIA MAGNUSSON (m).....	31
Anf. 53 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	31
Anf. 54 CECILIA MAGNUSSON (m).....	32
Anf. 55 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	32
<i>Trafikpolisens arbete mot rattfylleri.....</i>	<i>32</i>
Anf. 56 JOHNNY GYLLING (kd)	32
Anf. 57 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	33
Anf. 58 JOHNNY GYLLING (kd)	33
Anf. 59 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	33
<i>Barnens arbetsmiljö i skolan</i>	<i>34</i>
Anf. 60 ULF NILSSON (fp)	34
Anf. 61 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	34
Anf. 62 ULF NILSSON (fp)	34
Anf. 63 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	35
<i>Infrastrukturens betydelse för jobben.....</i>	<i>35</i>
Anf. 64 RIGMOR STENMARK (c)	35
Anf. 65 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	35
Anf. 66 RIGMOR STENMARK (c)	36
Anf. 67 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	36
<i>Stöd till demokratirörelser i Latinamerika</i>	<i>37</i>
Anf. 68 KAJ NORDQUIST (s).....	37
Anf. 69 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	37
Anf. 70 KAJ NORDQUIST (s).....	37
Anf. 71 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	38
<i>Hemlösheten</i>	<i>38</i>

Anf. 72 OWE HELLBERG (v)	38
Anf. 73 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	38
Anf. 74 OWE HELLBERG (v)	38
Anf. 75 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	39
<i>Sponsring av program i SVT</i>	39
Anf. 76 LENNART KOLLMATS (fp).....	39
Anf. 77 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	40
Anf. 78 LENNART KOLLMATS (fp).....	40
Anf. 79 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	40
Anf. 80 LENNART KOLLMATS (fp).....	41
<i>Svenskt vinter-OS</i>	41
Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c).....	41
Anf. 82 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	41
Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c).....	42
Anf. 84 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	42
<i>Överviktiga barn och ungdomar</i>	42
Anf. 85 ULF SJÖSTEN (m).....	42
Anf. 86 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	43
Anf. 87 ULF SJÖSTEN (m).....	43
Anf. 88 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	43
<i>Skolklassers möjlighet att gå på teater</i>	44
Anf. 89 MARYAM YAZDANFAR (s).....	44
Anf. 90 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	44
Anf. 91 MARYAM YAZDANFAR (s).....	44
Anf. 92 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	44
<i>Skolans skyldighet att larma om barn som far illa</i>	45
Anf. 93 CHATRINE PÅLSSON (kd)	45
Anf. 94 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	45
Anf. 95 CHATRINE PÅLSSON (kd)	45
Anf. 96 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	45
<i>Svenskt bistånd till de palestinska områdena</i>	46
Anf. 97 EWA BJÖRLING (m).....	46
Anf. 98 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	46
Anf. 99 EWA BJÖRLING (m).....	46
Anf. 100 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	47
<i>Regeringens budget</i>	47
Anf. 101 GUNNAR ANDRÉN (fp)	47
Anf. 102 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	47
Anf. 103 GUNNAR ANDRÉN (fp)	48
Anf. 104 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	48

<i>Hemlösa</i>	48
Anf. 105 KENNETH LANTZ (kd).....	48
Anf. 106 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	48
Anf. 107 KENNETH LANTZ (kd).....	49
Anf. 108 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	49
Anf. 109 TREDJE VICE TALMANNEN.....	49
10 § Information från regeringen om fågelinfluensan	49
Anf. 110 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	49
Anf. 111 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	53
Anf. 112 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	55
Anf. 113 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	55
Anf. 114 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	56
Anf. 115 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	56
Anf. 116 CECILIA WIDEGREN (m).....	57
Anf. 117 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	57
Anf. 118 CECILIA WIDEGREN (m).....	58
Anf. 119 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	58
Anf. 120 ANITA BRODÉN (fp).....	58
Anf. 121 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	58
Anf. 122 ANITA BRODÉN (fp).....	59
Anf. 123 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	59
Anf. 124 EWA BJÖRLING (m).....	59
Anf. 125 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	60
Anf. 126 EWA BJÖRLING (m).....	60
Anf. 127 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	60
Anf. 128 NYAMKO SABUNI (fp).....	61
Anf. 129 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	61
Anf. 130 NYAMKO SABUNI (fp).....	61
Anf. 131 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	62
Anf. 132 ELINA LINNA (v).....	62
Anf. 133 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	62
Anf. 134 ELINA LINNA (v).....	62
Anf. 135 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	62
Anf. 136 GABRIEL ROMANUS (fp).....	63
Anf. 137 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	63
Anf. 138 GABRIEL ROMANUS (fp).....	64
Anf. 139 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	64
11 § Hemlig teleavlyssning, m.m.	64
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU12.....	64
Anf. 140 MARGARETA PERSSON (s).....	64
Anf. 141 CECILIA MAGNUSSON (m).....	66

Anf. 142 MARGARETA PERSSON (s) replik.....	67
Anf. 143 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	68
Anf. 144 MARGARETA PERSSON (s) replik.....	68
Anf. 145 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	69
Anf. 146 ROLF OLSSON (v).....	69
Anf. 147 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	71
Anf. 148 ALLAN WIDMAN (fp).....	72
Anf. 149 JOHAN LINANDER (c).....	73
(Beslut fattades under 15 §.).....	74
12 § Elektronisk informationsöverföring hos arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverket	74
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU4.....	74
(Beslut fattades under 15 §.).....	74
13 § Plan- och byggfrågor	75
Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU7	75
Anf. 150 EWA THALÉN FINNÉ (m)	75
(forts. 16 §).....	76
Ajournering.....	76
Återupptagna förhandlingar	77
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 februari	77
UbU3 Ny värld – ny högskola.....	77
UbU6 Forskning och forskarutbildning.....	79
UbU9 Högskolan: Utbildnings- och studentfrågor	79
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	79
KU14 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.....	79
KU25 Regional demokrati.....	80
JuU12 Hemlig teleavlyssning, m.m.....	80
AU4 Elektronisk informationsöverföring hos arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverket.....	81
16 § (forts. från 13 §) Plan- och byggfrågor (forts. BoU7).....	81
Anf. 151 LARS TYSKLIND (fp).....	81
Anf. 152 DAN KIHLLSTRÖM (kd)	84
Anf. 153 OWE HELLBERG (v)	87
Anf. 154 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	89
Anf. 155 OWE HELLBERG (v) replik	90
Anf. 156 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	90
Anf. 157 OWE HELLBERG (v) replik	91
Anf. 158 RIGMOR STENMARK (c).....	91
Anf. 159 OWE HELLBERG (v) replik	94
Anf. 160 RIGMOR STENMARK (c) replik	94
Anf. 161 OWE HELLBERG (v) replik	94
Anf. 162 RIGMOR STENMARK (c) replik	94
Anf. 163 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	95
Anf. 164 LILIAN VIRGIN (s)	96
Anf. 165 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	99
Anf. 166 LILIAN VIRGIN (s) replik	99
Anf. 167 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	99

Anf. 168	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	100
Anf. 169	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	100
Anf. 170	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	100
Anf. 171	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	101
Anf. 172	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	101
Anf. 173	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	101
Anf. 174	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	102
Anf. 175	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	102
Anf. 176	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	103
Anf. 177	RIGMOR STENMARK (c) replik.....	103
Anf. 178	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	103
Anf. 179	RIGMOR STENMARK (c) replik.....	103
Anf. 180	LILIAN VIRGIN (s) replik.....	104
Anf. 181	SIW WITTEGREN-AHL (s).....	104
Anf. 182	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	107
Anf. 183	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	107
Anf. 184	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	108
Anf. 185	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	108
Anf. 186	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	109
Anf. 187	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	109
Anf. 188	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	110
Anf. 189	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	110
Anf. 190	RIGMOR STENMARK (c) replik.....	110
Anf. 191	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	111
Anf. 192	RIGMOR STENMARK (c) replik.....	111
Anf. 193	TREDJE VICE TALMANNEN.....	111
Anf. 194	RIGMOR STENMARK (c) replik.....	112
Anf. 195	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	112
Anf. 196	OWE HELLBERG (v) replik.....	112
Anf. 197	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	113
Anf. 198	OWE HELLBERG (v) replik.....	113
Anf. 199	SIW WITTEGREN-AHL (s) replik.....	114
	(Beslut skulle fattas den 8 mars.).....	114
17 §	Bordläggning.....	114
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	115
19 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	115
20 §	Kammaren åtskildes kl. 19.30.	116

Elanders Gotab, Stockholm 2006